

การใช้ที่ดินของอำเภอเมืองสมุทรปราการ

การศึกษาการใช้ที่ดินของอำเภอเมืองสมุทรปราการ จะศึกษาเกี่ยวกับวิวัฒนาการ และการขยายตัวของเมือง การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและพักอาศัย การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม การกระจายตัว รูปแบบการพัฒนาของอุตสาหกรรม จำนวน โรงงาน ประเภทและขนาดของอุตสาหกรรม ปัจจัยที่ทำให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมและ พักอาศัย การคาดการณ์แนวโน้มในอนาคต รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของอุตสาหกรรม

4.1 กรุงเทพมหานครกับการขยายตัวของอำเภอเมืองสมุทรปราการ

กรุงเทพมหานครมีลักษณะที่เรียกว่าเอเจนครคือเป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่กว่าเมืองอื่น ๆ เป็นอันมาก มีพื้นที่ 1,568.737 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 0.3 ของพื้นที่ประเทศทั้งหมด มีประชากรมากเป็นอันดับ 1 ของประเทศ ในปี พ.ศ. 2532 มีประชากร 5,832,843 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 ของประชากรทั้งหมด เป็นศูนย์กลางความเจริญของประเทศ กล่าวคือ เป็นศูนย์กลางบริหารราชการ การค้า การธนาคาร และเป็นแหล่งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่สุด มีการบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในมาตรฐานสูงกว่าเมืองอื่น ๆ จึงมีพลังดึงดูดทางเศรษฐกิจ มีผลให้ภาคและเมืองส่วนใหญ่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกรุงเทพมหานคร และยังเป็นแรงดึงดูดให้ประชาชนจากชนบทเดินทางเข้าสู่กรุงเทพมหานคร

การพัฒนาแหล่งชุมชนและการอุตสาหกรรม เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาประเทศ ความเป็นเมืองของกรุงเทพมหานครนั้นอาจกล่าวได้ว่ารับอิทธิพลมาจากขบวนการทางอุตสาหกรรม มีโรงงานอุตสาหกรรมจับกลุ่มกัน ในบางท้องที่มากขึ้นจนในที่สุดกลายเป็นชุมชนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เช่น ในเขตพระโขนงมีการใช้ที่ดินเพื่อโรงงานอุตสาหกรรมถึงร้อยละ 46.52 ของอุตสาหกรรมทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร

เนื่องจากความหนาแน่นของประชากรของกรุงเทพมหานคร เป็นลักษณะที่มีความหนาแน่นที่ใจกลางของกรุงเทพมหานครและแผ่กระจายออกไปรอบ ๆ ดังนั้น เมื่อความหนาแน่นของประชากรภายในใจกลางเมืองมีมากขึ้น ก็จะผลักดันให้มีการขยายเมืองออกไปยังบริเวณชาน

เมืองและจังหวัดข้างเคียง

การขยายตัวอย่างรวดเร็วของกรุงเทพมหานครก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหาความแออัดของประชากร ปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2502 รัฐบาลได้มีการย้ายโรงงานอุตสาหกรรม จากกรุงเทพมหานครออกไปไว้ที่จังหวัดสมุทรปราการ และมีนโยบายส่งเสริมให้โรงงานอุตสาหกรรมออกมาตั้งที่ชานกรุงเทพมหานครและจังหวัดรอบข้าง กรุงเทพมหานคร รวมทั้งนโยบายการกระจายความเจริญออกสู่ภูมิภาค จึงทำให้โรงงานอุตสาหกรรมมีการก่อตั้งมากขึ้นในจังหวัดรอบข้างกรุงเทพมหานคร รวมทั้งจังหวัดสมุทรปราการด้วย

บริเวณตำบลสำโรงเหนือ อำเภอเมืองสมุทรปราการ เป็นเขตติดต่อกับเขตพระโขนงของกรุงเทพมหานคร เป็นจุดเชื่อมระหว่างกรุงเทพมหานครกับจังหวัดสมุทรปราการ เป็นบริเวณที่มีการขยายตัวมากทั้งทางด้านการค้า พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และบ้านพักอาศัย ในรูปแบบของบ้านจัดสรร และเป็นบริเวณชานเมืองที่ได้รับอิทธิพลจากการขยายตัวของกรุงเทพมหานครโดยตรง

จะเห็นว่า การขยายตัวของกรุงเทพมหานคร จะมีอิทธิพลต่อการขยายตัวของพื้นที่ชานเมืองรอบข้าง โดยเฉพาะจังหวัดสมุทรปราการและอำเภอเมืองสมุทรปราการ

4.2 การขยายตัวของอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ในอดีตอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีชุมชนหนาแน่นอยู่บริเวณตลาดปากน้ำ และตั้งบ้านเรือนหนาแน่นอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณตำบลปากน้ำ ในสมัยรัชกาลที่ 5 ปี พ.ศ. 2429 ได้มีการสร้างทางรถไฟจากกรุงเทพฯ มาที่อำเภอเมืองสมุทรปราการ และได้เปิดให้บริการปี พ.ศ. 2430 ซึ่งปัจจุบันทางรถไฟสายนี้ได้ยกเลิกไปแล้วเมื่อ 1 มกราคม 2502 ต่อมาในปี พ.ศ. 2477 ได้มีการสร้างถนนสุขุมวิทเชื่อมระหว่างกรุงเทพมหานครกับจังหวัดสมุทรปราการและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้การเดินทางติดต่อกับกรุงเทพมหานครสะดวกขึ้น เกิดชุมชนพระโขนง ชุมชนอุดมสุข ชุมชนบางนา ชุมชนสำโรงเหนือ ขึ้นตามแนวถนนระหว่างชานกรุงเทพมหานครและสมุทรปราการ

ในปี พ.ศ. 2478 ได้จัดตั้งเทศบาลเมืองสมุทรปราการขึ้น โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2478 แต่การประกาศครั้งนี้ไม่มีขอบเขตเทศบาลที่แน่นอนจนถึงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2505 ได้มีประกาศขอบเขตเทศบาลขึ้นในราชกิจจานุเบกษา

ในปี พ.ศ. 2502 รัฐบาลมีนโยบายที่ย้ายโรงงานฟอกหนังออกจากกรุงเทพมหานคร บริเวณคลองเตย ออกมาตั้งที่ตำบลท้ายบ้านและตำบลบางปูใหม่ของอำเภอเมืองสมุทรปราการ บริเวณหลักกิโลเมตรที่ 30 และบางเมฆขาว และอำเภอพระประแดง

ในปี พ.ศ. 2506 ชุมชนสำโรงเหนือได้มีการขยายตัวมากขึ้น จึงได้มีการประกาศจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลสำโรงเหนือขึ้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2506 มีเนื้อที่ประมาณ 3 ตารางกิโลเมตร

ในปี พ.ศ. 2508 บริเวณที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมตำบลท้ายบ้านและตำบลบางปูใหม่ มีประชาชนเข้ามาอยู่มากขึ้นรวมตัวกันเป็นชุมชน กระจายอยู่โดยรอบบริเวณพื้นที่ และโรงงานมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ทางรัฐบาลจึงได้ประกาศจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลบางปู เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2508 มีเนื้อที่ 63 ตารางกิโลเมตร

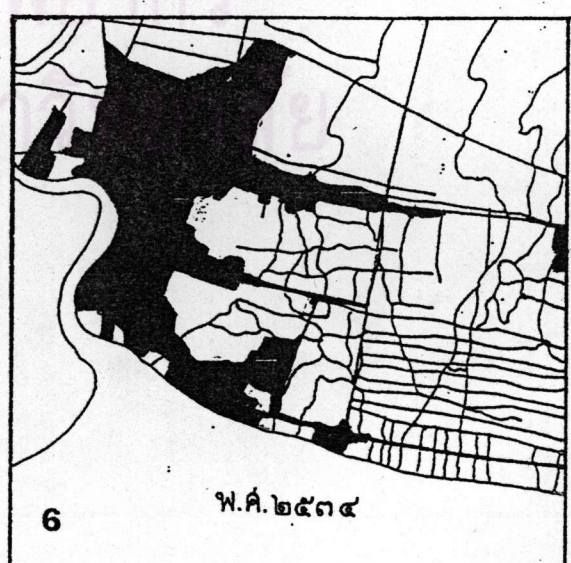
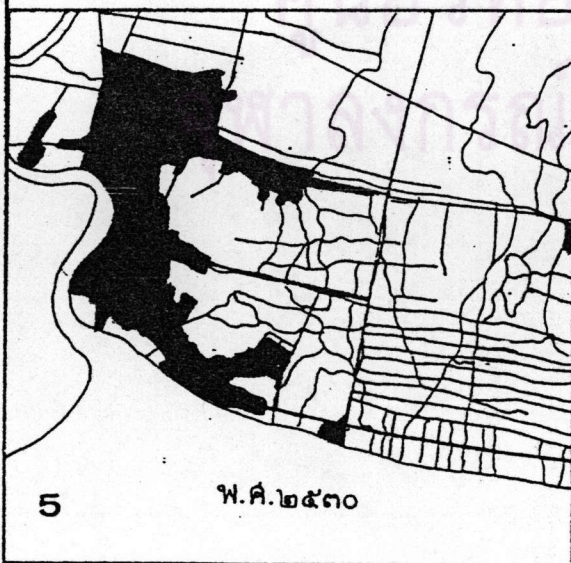
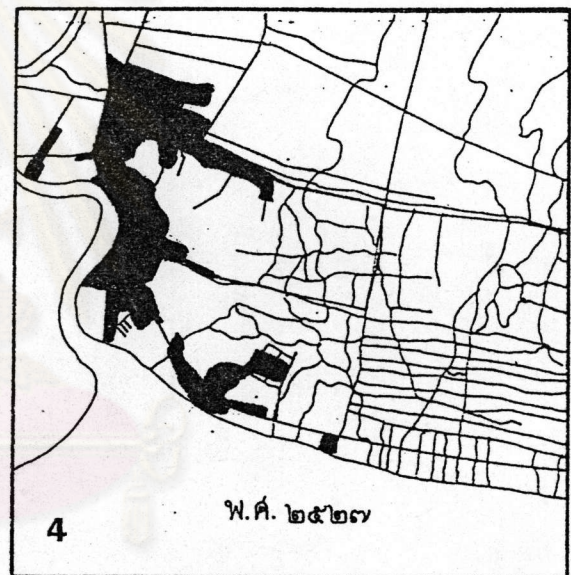
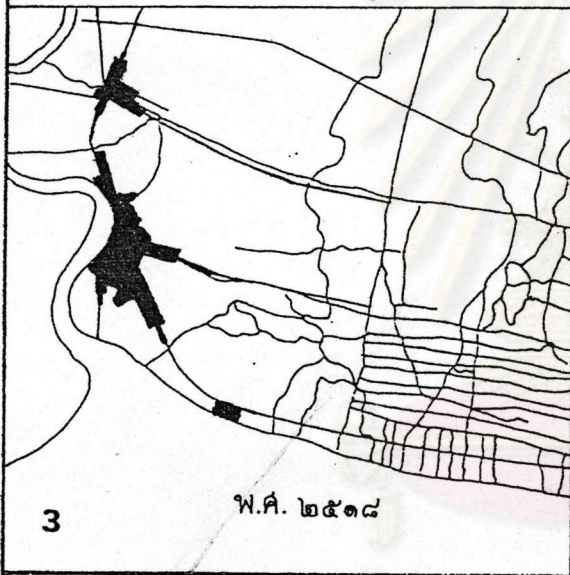
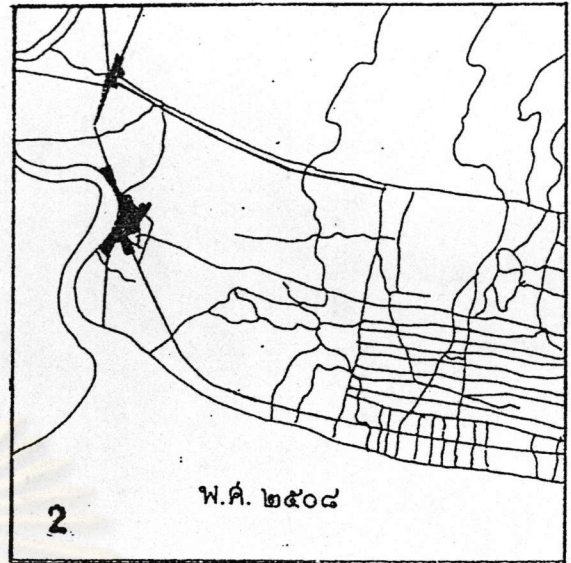
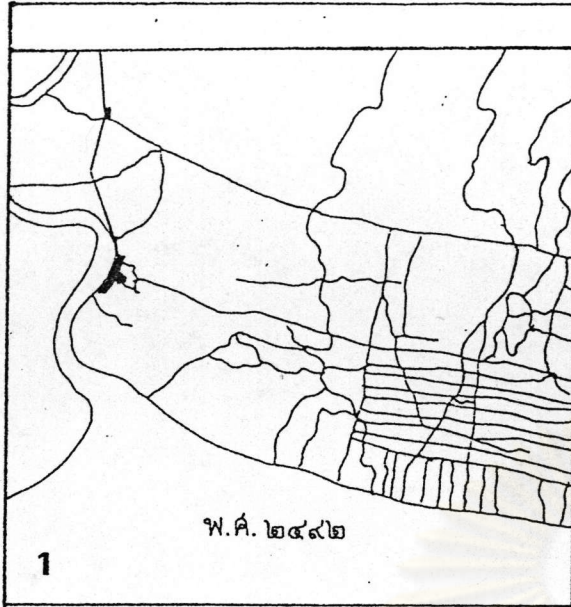
ในปี พ.ศ. 2518 เมืองได้มีการขยายตัวออกไปตามแนวถนนสุขุมวิทและถนนท้ายบ้าน ซึ่งขยายออกไปทั้งทางด้านทิศเหนือและทิศใต้ ส่วนทางทิศตะวันตกมีแม่น้ำเจ้าพระยาก็ขึ้นอยู่กับพื้นที่ ส่วนชุมชนสำโรงเหนือ นั้น ก็มีการขยายตัวออกจากศูนย์กลางชุมชนไปตามแนวถนนสุขุมวิท ถนนวัดด่านสำโรง ถนนเทพารักษ์ และถนนปู่เจ้าสมิงพราย เป็นชุมชนเมืองที่ใหญ่ขึ้น

ในปี พ.ศ. 2522 ได้มีโรงงานอุตสาหกรรมขยายตัวเข้าไปตั้งในนิคมอุตสาหกรรมบางปูซึ่งจัดตั้งขึ้นในตำบลบางปูใหม่มีพื้นที่สำหรับอุตสาหกรรมประมาณ 2,280 ไร่ 1 งาน 41.77 ตารางวา

ในปี พ.ศ. 2527 บริเวณชุมชนปากน้ำหรือบริเวณศูนย์กลางของเมืองขยายมาบรรจบกับชุมชนสำโรงเหนือ และมีการขยายตัวออกไปด้านข้างเข้าไปในตำบลบางเมือง ตำบลสำโรงเหนือ ตำบลท้ายบ้าน ซึ่งเป็นไปตามแนวถนนสุขุมวิท และถนนเทพารักษ์

ปี พ.ศ. 2530 ถนนศรีนครินทร์ที่สร้างจากบางกะปิ สร้างเสร็จจนบรรจบถนนสุขุมวิทที่บ้านบางปิ ตำบลปากน้ำ ทำให้มีถนนเชื่อมจากกรุงเทพมหานครมาสมุทรปราการเพิ่มขึ้นอีก

ปี พ.ศ. 2533 ชุมชนเมืองได้ขยายตัวปกคลุมถนนศรีนครินทร์ และขยายตัวเข้าไปในเขตอำเภอบางพลี ได้มีการสร้างหมู่บ้านจัดสรรและโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก บนถนนเทพารักษ์ ถนนศรีนครินทร์ และถนนสุขุมวิท ส่วนเมืองทางด้านทิศใต้ได้ขยายตัวไปตามแนวถนนสุขุมวิทบรรจบกับชุมชนสุขาภิบาลบางปูและขยายตัวไปในตำบลบางปูและตำบลคลองด่าน ในอำเภอ บางบ่อ

แผนที่ 4.1 แสดงการขยายตัวของอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ตารางที่ 4.1 แสดงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอำเภอเมืองสมุทรปราการ

พ.ศ.	เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
2178	สมัยพระเจ้าทรงธรรม ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาชื่อเมืองสมุทรปราการขึ้นอยู่ห่างจากปากน้ำราว 6 กิโลเมตร และที่ปากคลองบางปลาคนึงชวามแม่น้ำ มีพ่อค้าชาววิลันดา (ฮอลันดา) มาตั้งห้างพักสินค้า เรียกว่านิวอัมสเตอร์ดัม
2199-2231	ได้มีการติดต่อการค้ากับต่างประเทศขึ้น ทำให้เกิดการปรับปรุงและก่อสร้างป้อมค่ายให้มั่นคงขึ้นและเกิดมีชนชาติไทยขึ้น
2310	พม่าตีกรุงศรีอยุธยาแตก และยกมาปล้นเมืองสมุทรปราการด้วย
2352	ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 ได้โปรดให้มีการสร้างป้อมขึ้น ชื่อป้อมวิหชาคม
2362	รัชกาลที่ 2 ได้โปรดให้กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ (รัชกาลที่ 3) กับพระยาคลังดิศ ก่อสร้างเมืองสมุทรปราการขึ้นใหม่ ตรงบริเวณบางเจ้าพระยาคือตำบลปากน้ำในปัจจุบัน ใช้เวลาก่อสร้าง 3 ปี และสร้างป้อมปราการขึ้นทั้ง 2 ฝั่งแม่น้ำ จำนวน 6 ป้อม คือ ป้อมนาคราช ป้อมผีเสื้อสมุทร อยู่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ป้อมประโคนชัย ป้อมนารายณ์ปราบศึก ป้อมปราการ และป้อมกาฬสินธุ์ อยู่ฝั่งตะวันออก และก่อสร้างพระสมุทรเจดีย์ขึ้น เสร็จในรัชกาลที่ 3
2365	สร้างหลักเมืองสมุทรปราการ เมื่อวันอาทิตย์ เดือน 4 ขึ้น 7 ค่ำ
2427-2436	ในสมัยรัชกาลที่ 5 ไทยมีเรื่องบาดหมางกับฝรั่งเศส เกี่ยวกับเรื่องดินแดนทางลุ่มแม่น้ำโขง จึงทรงดำริให้สร้างป้อมพระจุลจอมเกล้าขึ้นในบริเวณที่แผ่นดินยื่นออกไปในทะเลที่ตำบลแหลมฟ้าผ่า
2429-2436	ได้มีการสร้างทางรถไฟจากกรุงเทพมหานครมาที่สมุทรปราการเป็นครั้งแรก และเปิดดำเนินการในปี พ.ศ. 2436
2440	ประกาศจัดตั้งอำเภอเมืองสมุทรปราการขึ้น ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ. 116 และได้ใช้ท้องพระโรงพระที่นั่งสมุทรทากิมุขเป็นที่ทำการอำเภอ

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

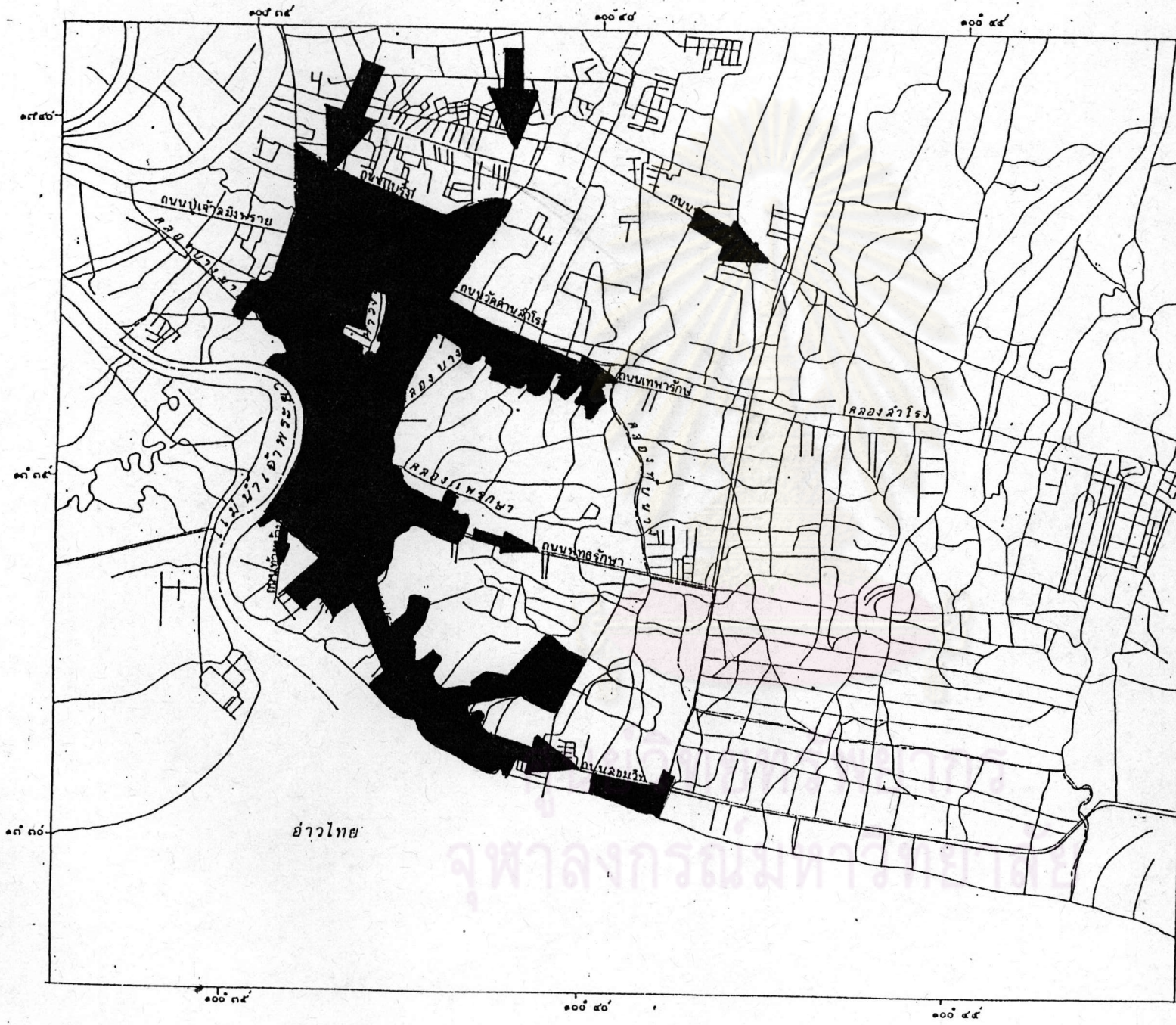

พ.ศ.	เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
2453	มีการจัดทำแผนที่บริเวณเมืองสมุทรปราการขึ้น
2457	ได้สร้างที่ว่าการอำเภอขึ้น ณ ที่ตั้งศาลากลางจังหวัดปัจจุบัน เรียกว่าอำเภอเมืองสมุทร หรือ อำเภอเมือง แขวงเมืองสมุทรปราการ
2460	ประกาศพระราชโองการยกฐานะตำบลบางเมือง ขึ้นเป็นสุขาภิบาลสมุทรปราการ
2475	ได้ยุบจังหวัดพระประแดง ซึ่งสร้างในสมัยพระเจ้าทรงธรรมไปเป็นอำเภอ ขึ้นอยู่จังหวัดสมุทรปราการ
2477-2479	ปรับปรุงและก่อสร้างถนนสุขุมวิทขึ้นติดต่อระหว่างกรุงเทพและสมุทรปราการเชื่อมโยงชุมชนต่าง ๆ เช่น พระโขนง บางนา สำโรงและปากน้ำเข้าด้วยกัน
2478	จัดตั้งเทศบาลเมืองสมุทรปราการขึ้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2478 ไม่มีขอบเขตแสดงที่แน่นอน (มีการปรับปรุงขอบเขตในราชกิจจานุเบกษาเมื่อ 1 พ.ศ.2505)
2481	กระทรวงมหาดไทยกำหนดให้เรียกชื่อว่า อำเภอเมืองสมุทรปราการ
2485	ยุบจังหวัดสมุทรปราการไปรวมกับจังหวัดพระนคร
2489	มีพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดสมุทรปราการขึ้นเป็นจังหวัดอีก
2502	ยกเลิกกิจการรถไฟสายปากน้ำ และรัฐบาลได้มีนโยบายย้ายโรงงานฟอกหนังออกจากย่านคลองเตย กรุงเทพมหานคร มาตั้งที่ตำบลท้ายบ้าน ตำบลบางปูใหม่ และในอำเภอพระประแดง
2505	ขยายเขตเทศบาลเพิ่มจาก 1.48 ตารางกิโลเมตร เป็น 7.3 ตารางกิโลเมตร
2506	จัดตั้งชุมชนสำโรงให้เป็นสุขาภิบาลสำโรงเหนือ เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2506 เนื้อที่ประมาณ 3 ตารางกิโลเมตร
2508	จัดตั้งชุมชนบางปูขึ้นเป็นสุขาภิบาลบางปู เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2508 เนื้อที่ประมาณ 63 ตารางกิโลเมตร โดยรวมเอาตำบลท้ายบ้าน บางปูใหม่ และบางปูขึ้นอยู่ในเขตสุขาภิบาลด้วย

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

พ.ศ.	เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
2512	ให้เริ่มมีการจดทะเบียนโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ
2522	มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมบางปูขึ้น
2525	มีการจัดตั้งสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขึ้นที่อำเภอเมืองสมุทรปราการ
2530	สร้างถนนศรีนครินทร์เชื่อมระหว่างถนนบางนา-ตราด กับถนนสุขุมวิท
2531-2534	ตั้งแต่รัฐบาลมีนโยบายย้ายโรงงานอุตสาหกรรมออกจากกรุงเทพมหานครได้มีการก่อสร้างบ้านพักอาศัย การจัดสรรที่ดิน บ้านจัดสรร และโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นตามแนวถนนสุขุมวิทและถนนเทพารักษ์ และมีการขยายตัวมากขึ้นเรื่อย ๆ ในช่วงปี พ.ศ. 2531 ถึง 2534 ได้มีการขยายตัวในบริเวณถนนศรีนครินทร์ ทั้งหมู่บ้านและอาคารพาณิชย์ และเกิดชุมชนขึ้นระหว่างจุดตัดถนนศรีนครินทร์กับถนนเทพารักษ์ขึ้น

จากแผนที่ 4.1 การขยายตัวของพื้นที่เมืองของอำเภอเมืองสมุทรปราการ เป็นแบบผสมผสานกันระหว่างทฤษฎีวงแหวนร่วม ทฤษฎีรูปเสี้ยวหรือลิ้ม และทฤษฎีหลายศูนย์กลาง จะเห็นได้จากในช่วงแรกเมืองจะขยายตัวออกจากศูนย์กลาง ต่อมาเมื่อมีการสร้างถนนขึ้น เมืองก็ขยายตัวไปตามแนวถนนสุขุมวิทและถนนเทพารักษ์ และมีชุมชนย่อยเกิดขึ้น คือ ชุมชนสุขาภิบาลสำโรงเหนือ และชุมชนสุขาภิบาลบางปู เมื่อมีการขยายตัวมากขึ้น เมืองก็ขยายตัวเป็นพื้นที่เดียวกัน โดยรวมเอาชุมชนสุขาภิบาลสำโรงเหนือและชุมชนสุขาภิบาลบางปู เป็นศูนย์กลางย่อยของอำเภอเมืองสมุทรปราการ ทั้งยังได้รับอิทธิพลการขยายตัวของกรุงเทพมหานครแต่ปกคลุมมาด้วยจึงทำให้พื้นที่อำเภอเมืองเขตติดต่อของกรุงเทพมหานคร มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ของเมืองตามมาด้วย

เรื่องแนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน
เพื่ออุตสาหกรรมและพักอาศัยในเขต
อำเภอเมืองสมุทรปราการ

แผนที่... 4.2...

แสดงทิศทางการขยายตัวของเมือง

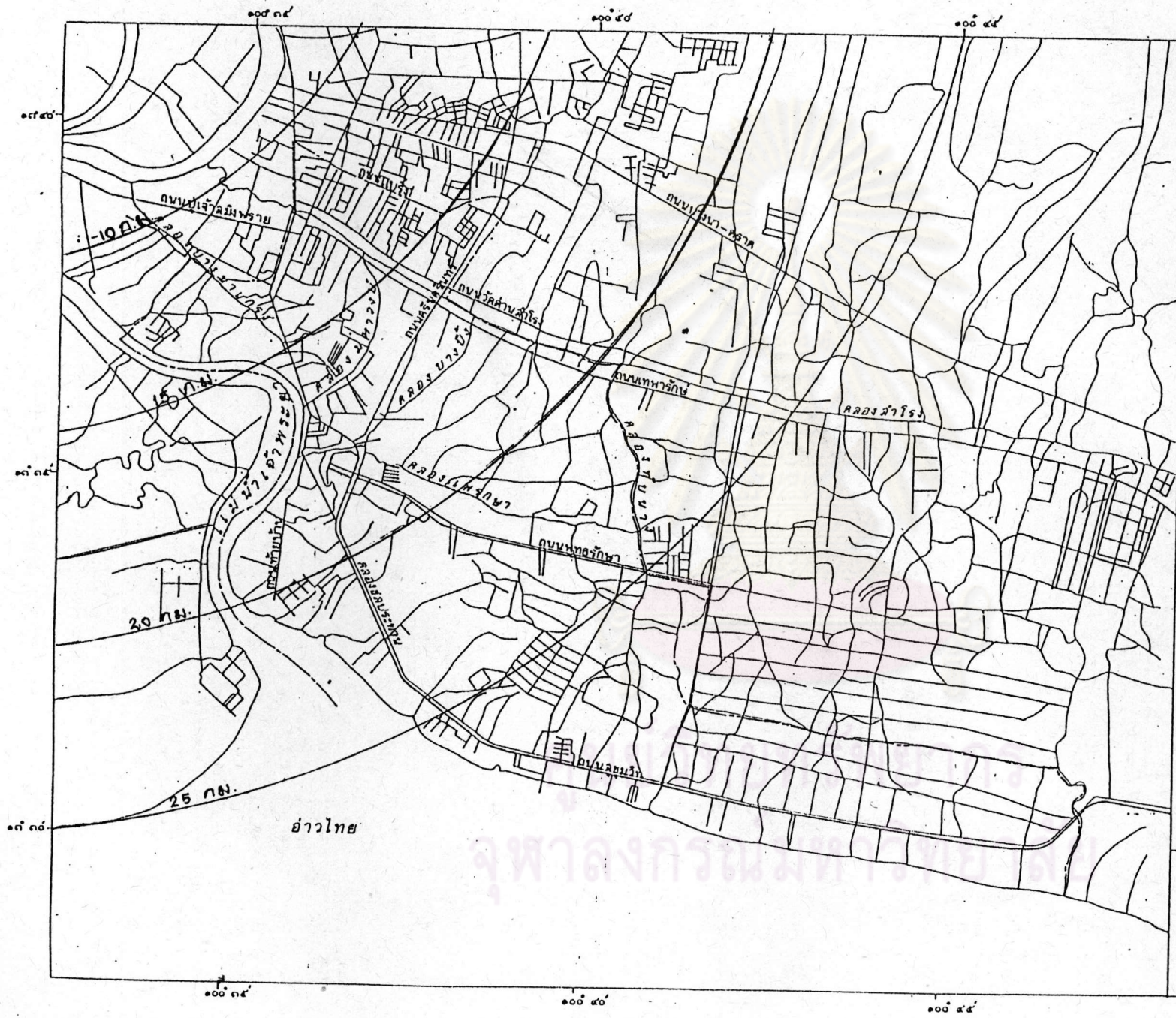
- การขยายตัวของเมือง
- 1 ขยายตัวออกจากถนนพหลโยธิน
นคร ๑๐๑ กิโลเมตร ขั้วเดิม บริเวณ
ในเมือง
 - 2 ขยายตัวครอบคลุมครึ่งกลางของ
เมืองออกไป
 - 3 ขยายตัวไปตามแนวถนน
หลักของเมือง

สัญลักษณ์

- เขตอำเภอ
- ถนน
- ~~~~~ แม่น้ำ

มาตราส่วน
๑:๑๕๐,๐๐๐

เรื่องแนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน
เพื่ออุตสาหกรรมและที่พักอาศัยในเขต
อำเภอเมืองสมุทรปราการ

แผนที่... 4... 3...

แสดงระยะห่างจากศูนย์ผลการค้าปะทุนี้
กรุงเทพฯ

- สัญลักษณ์
- เขตอำเภอ
 - ถนน
 - ~~~~~ แม่น้ำ

มาตราส่วน
๑:๑๕๐,๐๐๐
๐ ๑ ๒ กม.

4.3 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ในอำเภอเมืองสมุทรปราการมีพื้นที่ 110,043.75 ไร่ หรือ 176.07 ตารางกิโล-
เมตร การใช้ที่ดินส่วนใหญ่ร้อยละ 72.06 เป็นเกษตรกรรม ป่าชายเลนและที่โล่งว่าง รองลงมา
ได้แก่ การใช้ที่ดินประเภทพักอาศัย 17,057.37 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.50 ของพื้นที่ทั้งหมดและ
อุตสาหกรรมเป็นอันดับสาม 5,879.87 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.33 ของพื้นที่ทั้งหมด

ส่วนการใช้ที่ดินประเภทโกดังสินค้า มีพื้นที่น้อยที่สุด 176.52 ไร่ คิดเป็นร้อยละ
0.16 ของพื้นที่ทั้งอำเภอ รองลงมาได้แก่ การใช้ที่ดินประเภทสาธารณูปโภคและศาสนสถาน มี
พื้นที่ 323.88 ไร่ และ 434.19 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.29 และ 0.39 ตามลำดับ

4.3.1 ด้านเกษตรกรรม เนื่องจากการขยายตัวของเมือง การสร้างบ้านพักอาศัย
และโรงงานอุตสาหกรรม จึงทำให้การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินด้านเกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลง
จากข้อมูลการใช้ที่ดินของสำนักผังเมืองปี พ.ศ.2527 มีการใช้พื้นที่เกษตรกรรมและที่โล่งว่าง
89,079.35 ไร่ และใน พ.ศ.2532 มีพื้นที่ลดลงเหลือเพียง 79,293.67 ไร่ คิดเป็นอัตราการ
ลดลงร้อยละ 2.20 ต่อปี ซึ่งพื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่อยู่ในตำบลบางเมือง ท้ายบ้าน แพรกษา
บางปู และบางปูใหม่ ซึ่งตำบลสำโรงเหนือ ตำบลบางเมืองและตำบลท้ายบ้าน เป็นพื้นที่ที่มีการ
ขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่ เกษตรกรรมเป็นพาณิชย์กรรม
พักอาศัยและอุตสาหกรรม สูงกว่าตำบลอื่น ๆ ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ

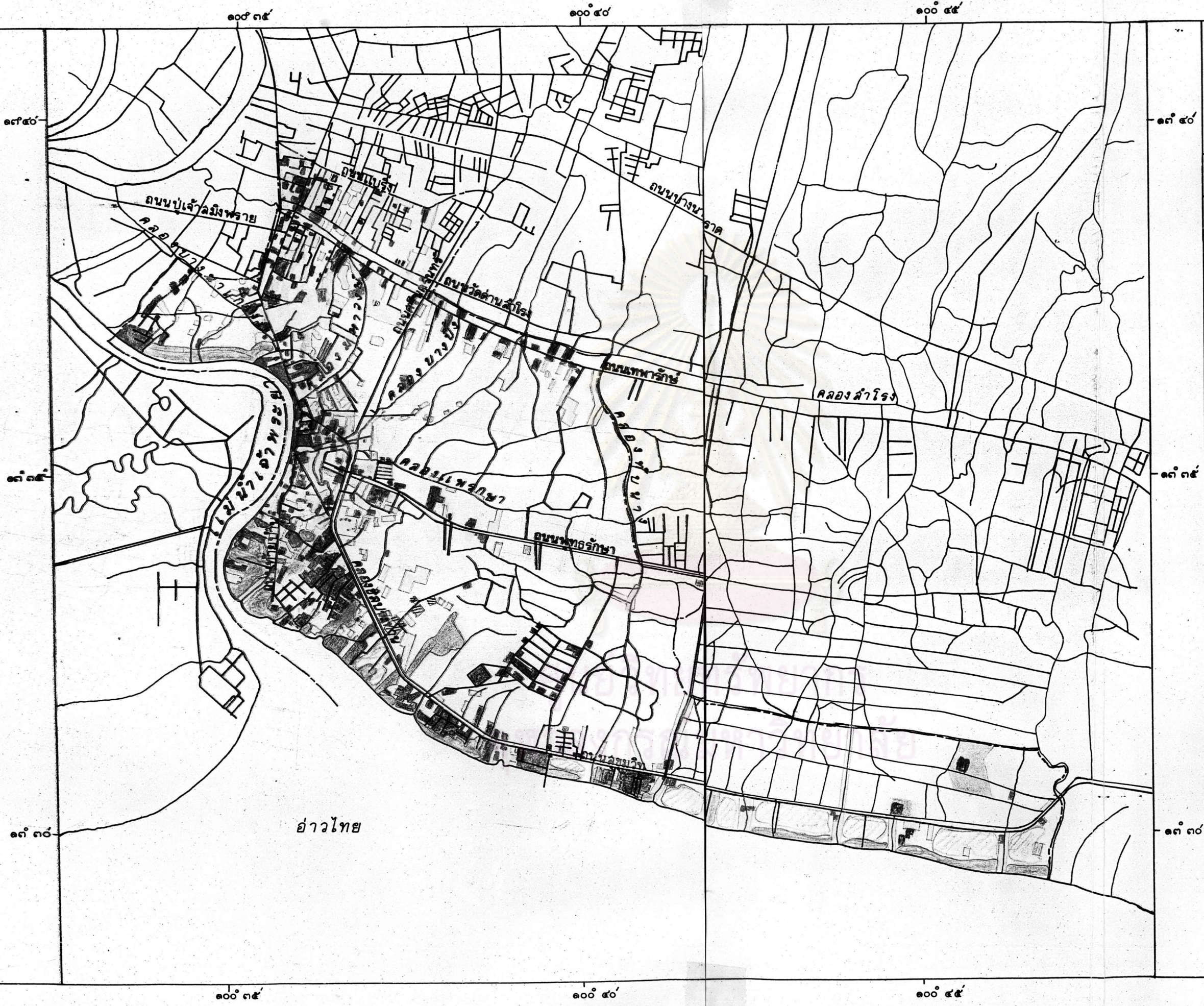
จะเห็นว่าแนวโน้มการใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรมในอนาคต จะลดลงเรื่อย ๆ
และพื้นที่ป่าชายเลนมีแนวโน้มที่จะลดลงด้วย เนื่องจากการบุกรุกแผ้วถางทำนาถุ้ง และไม่ประสบความสำเร็จ กลายเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมไปในที่สุด

4.3.2 ด้านพาณิชย์กรรม การใช้ที่ดินประเภทค้าขายพาณิชย์กรรมนั้นส่วนใหญ่จะอยู่
ในเขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการหรือตำบลปากน้ำและตำบลสำโรงเหนือ ในปี พ.ศ.2527 พื้นที่
การพาณิชย์กรรมมีพื้นที่ 540.04 ไร่คิดเป็นร้อยละ 0.49 และในปี พ.ศ.2532 พื้นที่พาณิชย์กรรม
เพิ่มขึ้นเป็น 955.87 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.89 ของพื้นที่อำเภอเมือง และคิดเป็นอัตราการเพิ่ม
ร้อยละ 15.40 ต่อปี ตำบลที่มีพื้นที่เพิ่มมากที่สุด ได้แก่ ตำบลสำโรงเหนือ 315.97 ไร่ คิด
เป็นร้อยละ 75.98 ของพื้นที่เพิ่มทั้งหมด ซึ่งเพิ่มบริเวณตลาดปู่เจ้าสมิงพรายริมถนนสุขุมวิท ตลาด
สำโรง ริมถนนเทพารักษ์ ตำบลที่เพิ่มเป็นอันดับสองได้แก่ ตำบลบางเมือง มีพื้นที่เพิ่มขึ้น
63.27 ไร่ ร้อยละ 15.22 ของพื้นที่เพิ่มทั้งหมด ส่วนใหญ่จะเพิ่มบริเวณริมถนนศรีนครินทร์

ตารางที่ 4.2 แสดงการใช้ที่ดินของอำเภอเมืองสมุทรปราการปี พ.ศ. 2527
และ ปี พ.ศ. 2532

ประเภท	พ.ศ. 2527		พ.ศ. 2532		อัตรา การเพิ่ม
	จำนวน (ไร่)	ร้อยละ	จำนวน (ไร่)	ร้อยละ	
บริเวณพักอาศัย	10,432.85	9.30	17,057.37	15.50	12.70
บริเวณพาณิชยกรรม	540.04	0.49	955.87	0.87	13.40
บริเวณสถานที่ราชการ	1,594.84	1.45	1,626.76	1.48	0.40
บริเวณอุตสาหกรรม	4,176.22	3.80	5,879.87	5.34	8.16
โกดังสินค้า	176.50	0.16	176.52	0.16	-
ศาสนสถาน	434.19	0.39	434.19	0.39	-
สาธารณูปโภค	323.88	0.29	323.88	0.29	-
พักผ่อนหย่อนใจ	461.99	0.42	1,389.05	1.26	40.13
โรงเรียน สถาบันการศึกษา	719.0	0.65	719.0	0.65	-
เลี้ยงสัตว์	448.31	0.41	448.31	0.41	-
ถนน ซอย	980.0	0.89	1,087.5	0.98	2.01
แม่น้ำลำคลอง	676.56	0.62	676.56	0.62	-
เกษตรกรรม ที่ว่างเปล่า	89,079.35	81.13	79,277.87	72.05	-2.20
รวม	110,043.75	100	110,043.75	100	-

ที่มา : กองสำรวจ สำนักผังเมือง, 2532

เรื่องแนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน
เพื่ออุตสาหกรรมและพักอาศัยในเขต
อำเภอเมืองสมุทรปราการ

แผนที่ 4:4....

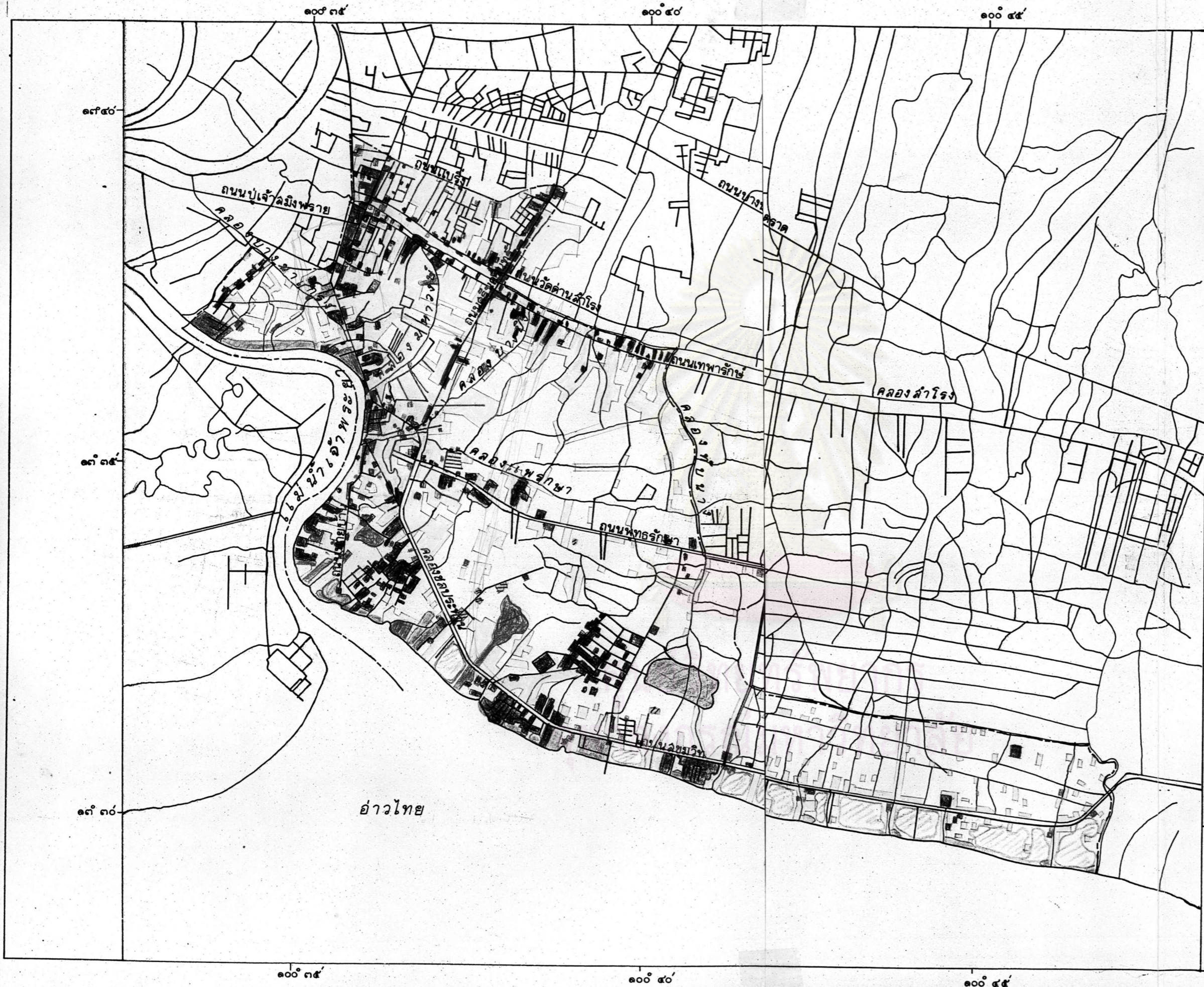
แสดง การใช้ที่ดินปี พ.ศ. 2527

ประเภท	ไร่	สัดส่วน
พักอาศัย	1043285	9.48
พาณิชยกรรม	54004	0.49
ราชการ	159484	1.45
อุตสาหกรรม	417622	3.80
โกดัง	17652	0.16
ค้าปลีก	43419	0.39
สาธารณูปโภค	32388	0.29
พักผ่อน	46199	0.42
สถาบันศึกษา	71900	0.65
เลี้ยงสัตว์	44831	0.41
ป่าชายเลน	398216	3.62
นาทุ่ง	326098	2.96
ถนน	98000	0.89
แม่น้ำ ลำคลอง	67656	0.62
เกษตรกรรม ที่ว่าง	8183621	74.37
รวม	11004375	100.00

- สัญลักษณ์
- เขตอำเภอ
 - ถนน
 - แม่น้ำ

มาตราส่วน
๑:๑๐๐,๐๐๐
๐ ๑ ๒ กม.

เรื่องแนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน
เพื่ออุตสาหกรรมและพักอาศัยในเขต
อำเภอเมืองสมุทรปราการ

แผนที่ 4.5.....

แสดง การใช้ที่ดินปี พ.ศ. 2532

ประเภท	ไร่	สัดส่วน
พักอาศัย	17057.37	15.0
พาณิชยกรรม	9558.7	0.87
ราชการ	1626.76	1.48
อุตสาหกรรม	5879.87	5.34
โกดัง	176.52	0.16
ศาลา	434.19	0.39
สาธารณูปโภค	323.88	0.29
พักผ่อน	1389.05	1.26
สถาบันศึกษา	719.00	0.65
เลี้ยงสัตว์	448.31	0.41
ป่าชายเลน	1224.33	1.11
นาทุ่ง	3841.02	3.49
ถนน	1078.50	0.98
แม่น้ำ ลำคลอง	676.56	0.62
เกษตรกรรม ที่ว่าง	74212.52	67.43
รวม	110043.75	100.00

สัญลักษณ์

- เขตอำเภอ
- ถนน
- ~~~~~ แม่น้ำ

มาตราส่วน
๑:๑๐๐,๐๐๐
๐ ๒ กม.

อันดับต่อมาได้แก่ตำบลปากน้ำ มีพื้นที่เพิ่มขึ้น 15.91 ไร่ คิดเป็น 3.83 ของพื้นที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด จะเพิ่มอยู่บริเวณริมถนนสุขุมวิท

จะเห็นว่า แนวโน้มการใช้ที่ดินด้านพาณิชย์กรรมในอนาคตจะเพิ่มขึ้นในบริเวณ ตำบลสำโรงเหนือ ตำบลบางเมือง ตำบลท้ายบ้านและตำบลบางปูใหม่

4.3.3 ด้านพักผ่อนหย่อนใจ ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ มากมายหลายแห่ง ทั้งของเอกชนและรัฐบาล ของเอกชนที่สำคัญ ได้แก่ เมืองโบราณ ฟาร์มจระเข้ สนามกอล์ฟบางปูคันทรีคลับในบริเวณนิคมอุตสาหกรรม ในภาครัฐบาลได้แก่สนามเด็กเล่น เขื่อนริม แม่น้ำเจ้าพระยาหน้าศาลากลางจังหวัด สว่างคนิवास สถานที่ตากอากาศบางปู อื่น ๆ ในปี พ.ศ. 2527 มีพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ 461.99 ไร่ และในปี พ.ศ. 2532 มีพื้นที่ 1,389.05 ไร่ คิดเป็น อัตราการเพิ่มร้อยละ 40.13 ต่อปี ซึ่งส่วนที่เพิ่มได้แก่สนามกอล์ฟบางปูคันทรีคลับ

จะเห็นว่า การใช้ที่ดินด้านพักผ่อนหย่อนใจมีพอเพียง และไม่ค่อสมมีปัญหา จึงทำให้แนวโน้มการขยายตัวไม่สูงมากนัก

4.3.4 ด้านการบริการของรัฐ และอื่น ๆ การใช้ที่ดินทางด้านสถาบันราชการ สาธารณูปโภค และการศึกษา จะตั้งอยู่ในบริเวณตำบลปากน้ำหรือเทศบาลเมืองสมุทรปราการ ซึ่งการใช้ที่ดินประเภทนี้เป็นเรื่องของนโยบายของรัฐเป็นตัวกำหนดให้เกิดการขยายตัวเพื่อให้บริการ กับการเพิ่มจำนวนประชากรและการขยายตัวของเมือง จะเห็นว่าในปี พ.ศ. 2527 พื้นที่สถาบัน ราชการ มี 1,594.84 ไร่ และในปี พ.ศ. 2532 มีพื้นที่ 1,626.76 ไร่ คิดเป็นอัตราเพิ่ม ร้อยละ 0.40 ต่อปี ด้านสาธารณูปโภค ในปี 2527 มีพื้นที่ 323.88 ไร่ และในปี พ.ศ. 2532 ไม่มีพื้นที่เพิ่มขึ้น ด้านการศึกษา ในปี พ.ศ. 2527 มีพื้นที่ 719.0 ไร่ และในปี พ.ศ. 2532 ไม่มีพื้นที่เพิ่มขึ้น ด้านศาสนา มีพื้นที่ 434.19 ไร่ ไม่มีพื้นที่เพิ่มขึ้น

จะเห็นว่า การใช้ที่ดินด้านการบริการของรัฐ จะมีแนวโน้มการขยายตัวเข้า มากทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาล

4.3.5 ประเภทถนน ขยาย ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีพื้นที่ถนนลาดยางและ ถนนลูกรัง ในปี พ.ศ. 2527 จำนวน 980 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.89 ของพื้นที่อำเภอเมือง สมุทรปราการ และในปี พ.ศ. 2532 มีพื้นที่ถนนลาดยางและถนนลูกรังรวมกัน 1,078.5 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2527 98.5 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.98 ของพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรปราการ ซึ่งมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปี 2.01 ถนนสายสำคัญได้แก่ ถนนสุขุมวิท ถนนเทพารักษ์ ถนนท้ายบ้าน ถนนศรีนครินทร์ ถนนสายลาด ถนนพุทธรักษา อื่น ๆ

จะเห็นว่าการใช้ที่ดินประเภทถนนและซอยในอำเภอเมืองนั้น ยังมีปริมาณน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ของอำเภอ

4.4 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรม

เมื่อ พ.ศ. 2502 รัฐบาลมีนโยบายที่จะย้ายโรงงานอุตสาหกรรมฟอกหนังออกจากกรุงเทพมหานคร และได้ย้ายออกมาที่อำเภอพระประแดงและอำเภอเมืองสมุทรปราการ ริมถนนสุขุมวิท เนื่องจากไม่มีการวางแผนโรงงานอุตสาหกรรมจึงมีการเพิ่มจำนวนขึ้น เพราะที่ตั้งอยู่ในทำเลที่ไม่ห่างไกลจากกรุงเทพมหานคร และมีแหล่งน้ำบาดาลที่มีทั้งปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม การคมนาคมสะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ จึงทำให้โรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุก ๆ ปี และก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา

จากพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 ได้กำหนดความหมายของคำว่า "โรงงาน" หมายความว่าอาคารสถานที่หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรที่มีกำลังรวมตั้งแต่ 2 แรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ 2 แรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป หรือใช้เครื่องจักรหรือไม้ก็ตาม เพื่อใช้สำหรับทำ ผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อม ซ่อมบำรุง ทดสอบ ปรับปรุง แปรสภาพ หรือทำลายสิ่งใด ๆ ทั้งนี้ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง

4.4.1 จำนวนโรงงานและการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการ

อำเภอเมืองสมุทรปราการ เป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญที่สุดของจังหวัดสมุทรปราการ มีจำนวนโรงงานทั้งหมด 1,209 โรงงาน 510 โรงหรือร้อยละ 42.15 ตั้งอยู่ในตำบลสำโรงเหนือ รองลงมาได้แก่ตำบลท้ายบ้าน มีจำนวนโรงงาน 302 โรงคิดเป็นร้อยละ 24.96 ตำบลบางปูใหม่มีโรงงาน 138 โรงคิดเป็นร้อยละ 11.49 ตำบลที่มีโรงงานน้อยที่สุดได้แก่ ตำบลบางปู มี 5 โรงงานคิดเป็นร้อยละ 0.41 รองลงมาได้แก่ตำบลบางด้วน มีจำนวนโรงงาน 15 โรงคิดเป็นร้อยละ 1.24 ของจำนวนโรงงานทั้งหมดในอำเภอเมือง

จากตาราง 4.3 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ถึงปี พ.ศ. 2532 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมได้เพิ่มขึ้นทุกปี และในปี พ.ศ. 2525 มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นมากที่สุดถึง 186 โรงงาน คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นจากปี 2524 ร้อยละ 41.89 ของจำนวนโรงงานทั้งหมด และตำบลท้ายบ้านเพิ่มมากที่สุด 82 โรงงาน ในจำนวนนี้เป็นโรงงานฟอกหนังถึง 70 โรงงาน ส่วนตำบลบางปูใหม่เพิ่ม 50 โรงงาน เป็นโรงงานฟอกหนัง 45 โรงงาน รวม 2

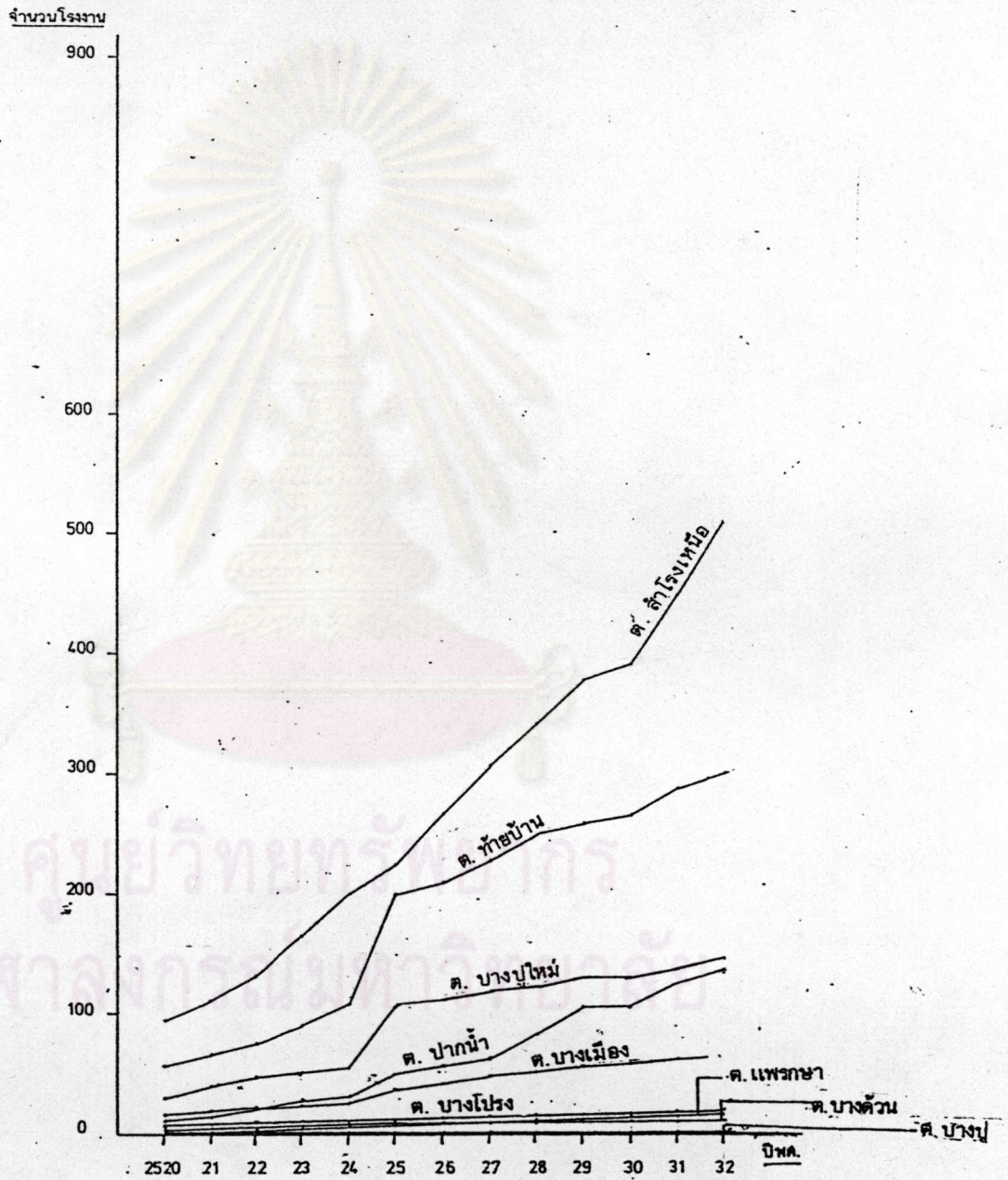
ตำบลมีโรงงานฟอกหนัง 115 โรงคิดเป็นร้อยละ 61.83 ของจำนวนโรงงานที่เพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2525 ในปี พ.ศ.2530 มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มน้อยที่สุด จำนวน 24 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 2.47 เมื่อเทียบกับโรงงานในปี พ.ศ. 2529 ตำบลสำโรงเหนือเพิ่มมากที่สุด มี 13 โรงงาน

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการตั้งแต่ พ.ศ. 2520 ถึง พ.ศ. 2532

พ.ศ./ ตำบล	ปากน้ำ	สำโรง เหนือ	ท้ายบ้าน	บางปู ใหม่	บาง เมือง	แพรกษา	บางด้วน	บาง โปรง	บางปู	รวม	อัตรา การเพิ่ม
2520	17	96	57	33	12	1	5	6	1	228	12.32
2521	1	10	8	6	5	-	-	2	-	32	14.04
2522	1	24	12	5	3	-	2	2	2	51	19.62
2523	7	34	14	4	3	1	-	1	-	64	20.58
2524	7	36	18	-	4	-	1	1	-	67	17.87
2525	16	21	82	50	11	2	2	2	-	186	42.08
2526	8	47	19	10	5	-	2	1	-	92	14.65
2527	6	38	21	4	5	3	-	2	-	79	10.97
2528	20	49	20	5	3	2	1	-	-	100	12.52
2529	25	25	8	5	6	2	-	1	1	73	8.12
2530	1	13	7	1	2	-	-	-	-	24	2.47
2531	17	58	23	6	3	3	2	1	1	114	11.45
2532	7	59	13	9	5	5	-	1	-	99	8.92
รวม	133	510	302	138	67	19	15	20	5	1,209	15.05

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ, 2532

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมรายตำบล

การกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในแต่ละตำบลมีดังนี้

ในตำบลสำโรงเหนือ เป็นตำบลที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่มากที่สุด จำนวน 510 โรง หรือคิดเป็นร้อยละ 42.15 ของจำนวนโรงงานทั้งหมด โรงงานอุตสาหกรรมโดยมาก จะกระจุกตัวอยู่ในเขตสุขาภิบาลสำโรงเหนือ บริเวณริมถนนเทพารักษ์ และถนนสุขุมวิท เนื่องจาก เป็นตำบลที่มีอาณาเขตติดต่อกับเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก อุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมประเภท เครื่องจักรกลและซ่อมแซม การผลิตโลหะและผลิตภัณฑ์จากโลหะ การแปรรูปไม้

ตำบลท้ายบ้าน มีจำนวนโรงงาน 302 โรงงานคิดเป็นร้อยละ 24.96 ของ โรงงานในอำเภอเมืองสมุทรปราการ จำนวนโรงงานจะกระจุกตัวอยู่บนถนนสุขุมวิท ซอย โรงงานพอกหนึ่ง ถนนท้ายบ้าน ซอยบางเมฆขาว และถนนพุทธวิภา อุตสาหกรรมเป็นอุตสาหกรรมประเภทการผลิตเกี่ยวกับหนัง ประเภทการผลิตอาหาร โรงงานพอกหนึ่งจะมีมากที่สุด

ตำบลบางปูใหม่ มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม จากทำเนียบอุตสาหกรรม 138 โรงงาน โรงงานส่วนใหญ่จะตั้งอยู่บนถนนสุขุมวิท และซอยโรงงานพอกหนึ่ง อุตสาหกรรม เป็นประเภทการผลิตเกี่ยวกับหนังสัตว์ และการผลิตเกี่ยวกับสิ่งทอ

ในตำบลบางปูใหม่ยังเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมบางปูด้วย ซึ่งในนิคม อุตสาหกรรมบางปูนี้ มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 211 โรงงาน แบ่งเป็นเขตอุตสาหกรรมทั่วไป 178 โรง และอยู่ในเขตอุตสาหกรรมส่งออก 33 โรง ในเขตอุตสาหกรรมทั่วไปจะมีโรงงานประเภท การผลิตเกี่ยวกับเคมีภัณฑ์ การผลิตโลหะและเกี่ยวกับโลหะ การผลิตไฟฟ้าและอื่น ๆ การผลิต เกี่ยวกับยางและพลาสติก และมีจำนวนแรงงานในเขตนี้จำนวน 24,648 คน ส่วนในเขตอุตสาหกรรมส่งออกมีอุตสาหกรรมประเภทการไฟฟ้าและอื่น ๆ การผลิตเกี่ยวกับยางและพลาสติก การผลิต เกี่ยวกับหนังและเครื่องหนัง ในเขตนี้มีแรงงานทั้งสิ้น 10,334 คน

ตำบลปากน้ำ โรงงานส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการ มี จำนวนทั้งสิ้น 133 โรงงาน จะตั้งอยู่บนถนนสุขุมวิท ถนนท้ายบ้าน และถนนสายลวด โรงงาน ส่วนใหญ่เป็นประเภทเครื่องจักรกลและการซ่อมแซม การผลิตโลหะและโลหะภัณฑ์ การผลิตเกี่ยวกับอาหาร

ตำบลบางเมือง มีจำนวนโรงงานตั้งอยู่จำนวน 67 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 5.54 ของโรงงานในอำเภอเมืองสมุทรปราการ โรงงานอุตสาหกรรมส่วนมากจะตั้งอยู่บนถนน สุขุมวิท จะมีโรงงานประเภทการผลิตเครื่องจักรกลและการซ่อมแซม การผลิตเกี่ยวกับไม้ การ

ผลิตเกี่ยวกับโลหะและโลหะภัณฑ์

ตำบลบางโปรง มีจำนวนโรงงานทั้งหมด 20 โรง ตั้งอยู่บนถนนปู่เจ้าสมิงพราย
ซอยวัดสวนส้ม มีโรงงานประเภทการผลิตโลหะและโลหะภัณฑ์

ตำบลแพรงษา มีจำนวนโรงงานทั้งหมด 19 โรงงาน ตั้งอยู่บนถนนพุทธรักษา
ทั้งหมดจะมีโรงงานอุตสาหกรรมประเภทการผลิตหนึ่งและเกี่ยวข้องกับหนึ่ง

จากลักษณะการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอเมืองสมุทร-
ปราการ เราสามารถกำหนดย่านอุตสาหกรรมออกได้ดังนี้

1. ย่านอุตสาหกรรมถนนสุขุมวิท อยู่ในเขตตำบลสำโรงเหนือ ตำบลปากน้ำ
ตำบลท้ายบ้าน และตำบลบางปูใหม่

2. ย่านอุตสาหกรรมริมถนนเทพารักษ์ อยู่ในเขตตำบลสำโรงเหนือ

3. ย่านนิคมอุตสาหกรรมบางปู ในตำบลบางปูใหม่

4.4.2 ประเภทอุตสาหกรรม จากบัญชีท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2512)
ในพระราชบัญญัติโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ. 2512 ได้แยกประเภทอุตสาหกรรมออกเป็น 99
ประเภท ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งประเภทอุตสาหกรรมตามลักษณะของผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป 10
ประเภท ได้แก่

1. อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม
2. อุตสาหกรรมสิ่งทอ
3. อุตสาหกรรมการแปรรูปไม้
4. อุตสาหกรรมเคมีและเคมีภัณฑ์
5. อุตสาหกรรมยางและพลาสติก
6. อุตสาหกรรมหนังสัตว์
7. อุตสาหกรรมเกี่ยวกับวัสดุก่อสร้าง
8. อุตสาหกรรมโลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ
9. อุตสาหกรรมซ่อมแซมหรือดัดแปลงเครื่องจักรและเครื่องชนิด
10. อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ

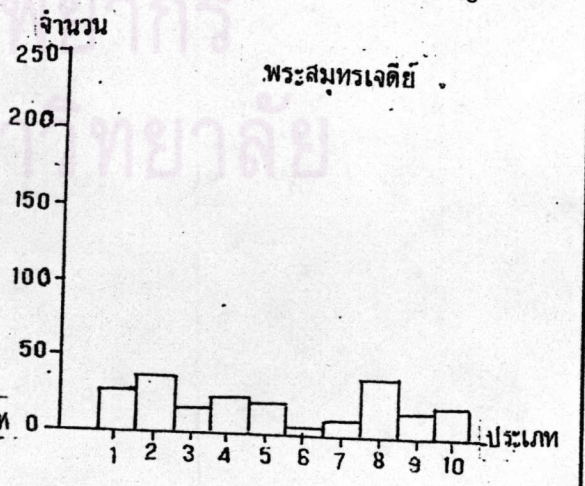
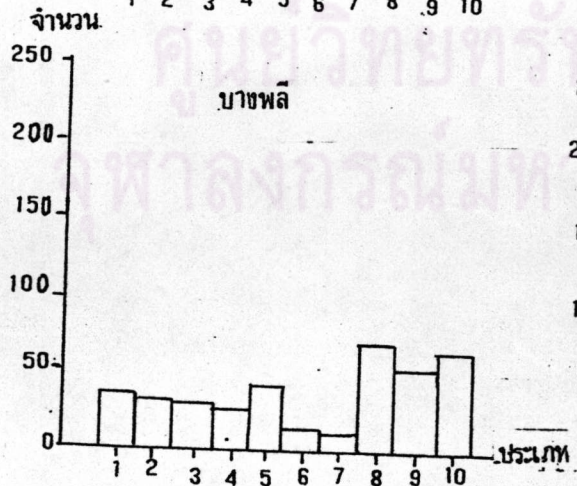
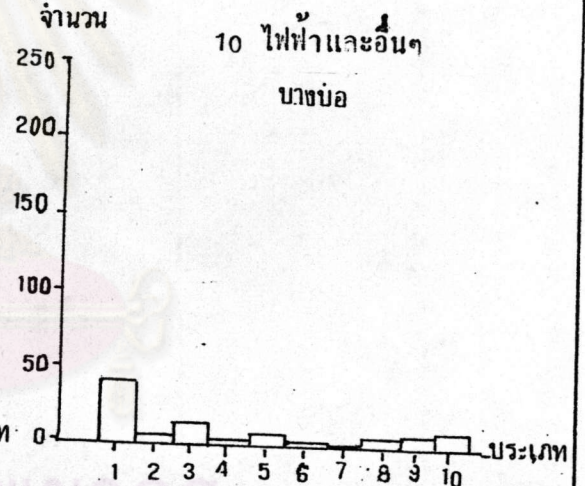
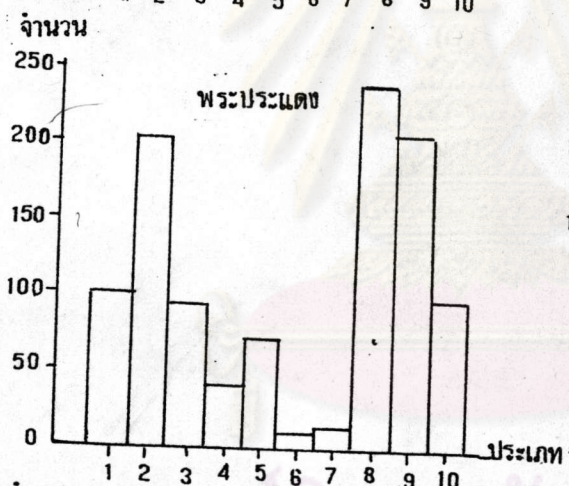
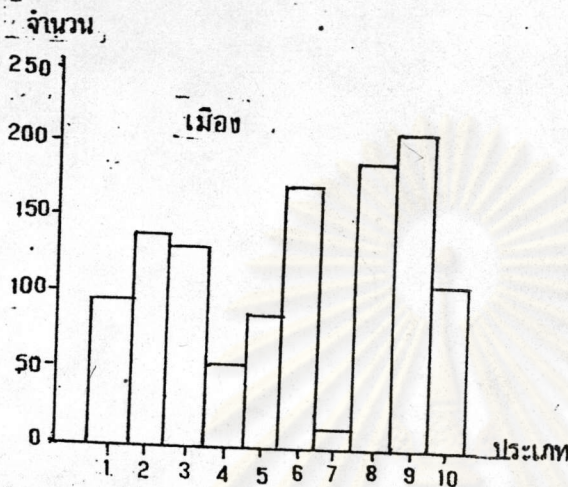
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนโรงงานจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ

ประเภทอุตสาหกรรม	อำเภอ						
	เมือง	พระ ประแดง	บางพลี	บางบ่อ	พระสมุทร เจดีย์	รวม	ร้อยละ
1. อาหารและเครื่องดื่ม	97	101	38	41	27	304	10.28
2. สิ่งทอ	136	206	32	2	36	412	13.97
3. การแปรรูปไม้	134	80	32	12	16	274	9.40
4. เคมีและเคมีภัณฑ์	51	40	29	1	23	144	4.87
5. ยางและพลาสติก	82	70	41	5	21	219	7.37
6. หนังสัตว์	174	9	15	1	3	202	6.83
7. วัสดุก่อสร้าง	18	11	12	1	7	49	1.62
8. โลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ	185	247	78	5	37	552	18.60
9. ซ่อมแซมตัดแปลงเครื่องจักร กลและเครื่องยนต์	217	208	55	6	17	502	16.98
10. เครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ	115	87	67	10	19	298	10.08
รวม	1,209	1,059	399	84	206	2,957	100

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ, 2532

แผนภูมิที่ 4.2 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมจำแนกตามประเภท
 ราชอาณาจักร ปี พ.ศ. 2532

- 01 อาหารและเครื่องดื่ม
- 02 สิ่งทอ
- 03 แปรรูปไม้
- 04 เคมีและเคมีภัณฑ์
- 05 ยางและพลาสติก
- 06 หนังสือพิมพ์
- 07 วัสดุก่อสร้าง
- 08 โลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ
- 09 ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์
- 10 ไฟฟ้าและอื่นๆ

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนโรงงาน เงินทุน และแรงงานตามประเภทอุตสาหกรรมของอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน โรงงาน	ร้อยละ	เงินลงทุน	ร้อยละ	แรงงาน	ร้อยละ
1. อาหารและเครื่องดื่ม	97	8.02	2,463.316	14.28	5,952	7.44
2. สิ่งทอ	136	11.25	4,325.43	25.07	2,859	33.58
3. การแปรรูปไม้	134	11.08	415.99	2.41	2,426	3.03
4. เคมีและเคมีภัณฑ์	51	4.22	627.544	3.64	2,527	3.16
5. ยางและพลาสติก	82	6.78	1,046.655	6.07	3,720	4.65
6. หนังสัตว์	174	14.39	763.83	4.43	4,658	5.82
7. วัสดุก่อสร้าง	18	1.49	288.96	1.33	1,098	1.37
8. โลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ	185	15.30	1,976.654	11.45	7,810	9.77
9. ซ่อมแซมตัดแปลงเครื่องจักร กลและเครื่องยนต์	217	17.95	3,113.144	18.04	5,671	7.09
10. เครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ	115	9.51	2,294.363	13.30	19,257	24.08
รวม	1,209	100	17,255.886	100	79,978	100

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ, 2532

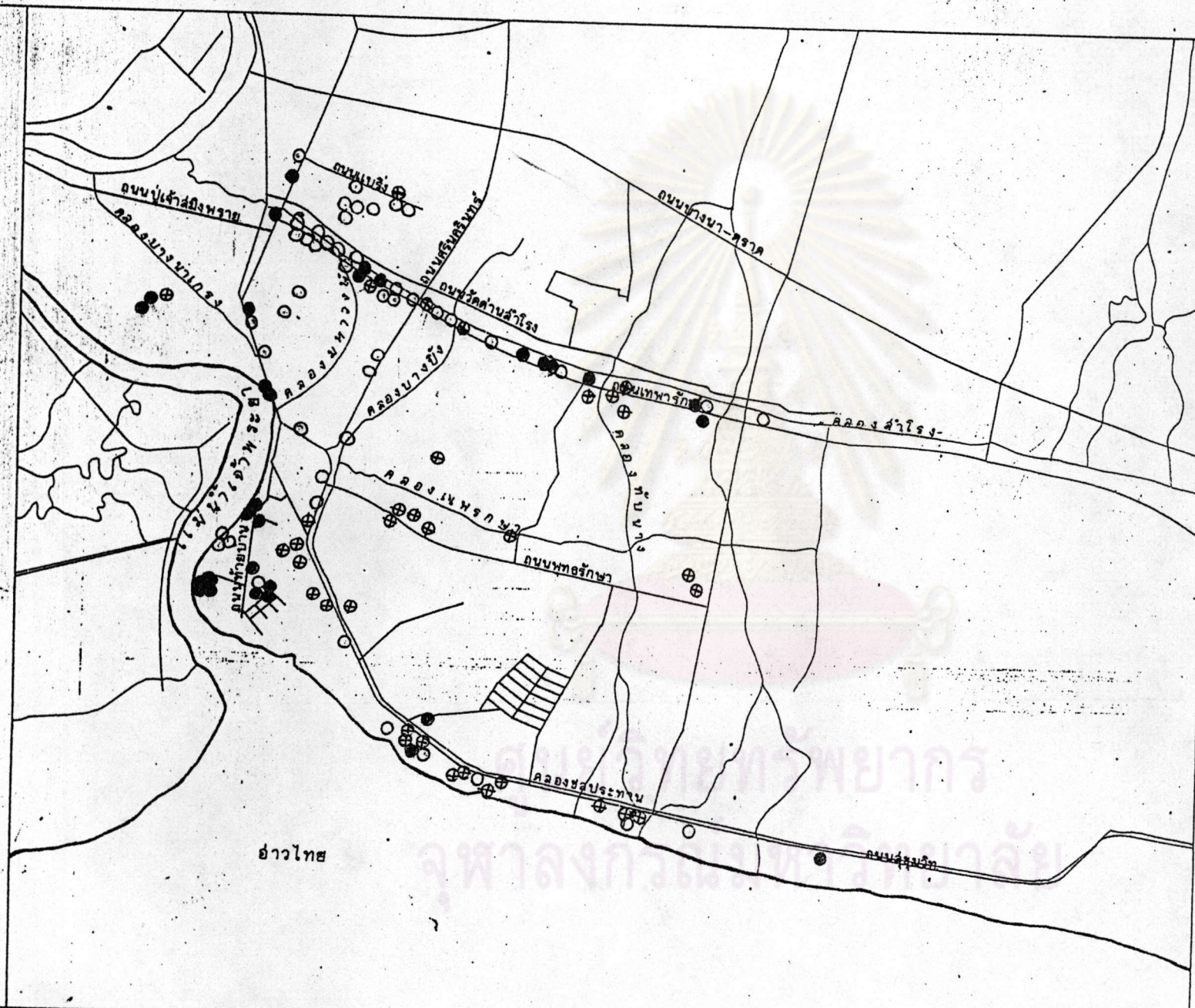
โครงสร้างของอุตสาหกรรมแต่ละประเภท ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ
แต่ละประเภทมีโครงสร้างดังนี้

1) อุตสาหกรรมประเภทอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 97 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 8.02 ของโรงงานทั้งหมด เงินลงทุน 2,463.316 ล้านบาท มีการจ้างงาน 5,952 คน อุตสาหกรรมที่สำคัญได้แก่ อุตสาหกรรมทำเครื่องปรุงรสอาหาร อุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง อุตสาหกรรมสกัดน้ำมันพืช

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนโรงงานจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมรายตำบลในอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ตำบล	ประเภทอุตสาหกรรม										รวม	ร้อยละ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
ลำโรงเหนือ	27	43	80	26	42	10	12	104	107	59	510	42.18
ท้ายบ้าน	39	66	16	8	12	86	2	17	28	28	302	24.98
ปากน้ำ	14	5	12	-	7	1	-	23	54	17	133	11.00
บางปูใหม่	11	19	6	8	6	70	2	10	4	2	138	11.41
บางเมือง	2	1	14	6	11	1	-	12	17	3	67	5.54
บางโพรง	2	1	1	-	-	-	-	12	3	1	20	1.65
แพรกษา	1	-	2	-	1	6	1	3	1	4	19	1.57
บางด้วน	-	-	2	1	3	-	1	4	3	1	15	1.24
บางปู	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	5	0.41
รวม	97	136	134	51	82	174	18	185	217	115	1,209	
ร้อยละ	8.02	11.25	11.08	4.22	6.78	14.39	1.49	15.38	17.87	9.51		100

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ

เรื่องแนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน
เพื่ออุตสาหกรรมและพักอาศัยในเขต
อำเภอเมืองสมุทรปราการ

แผนที่ 4.8

แสดง ประเภทอุตสาหกรรม

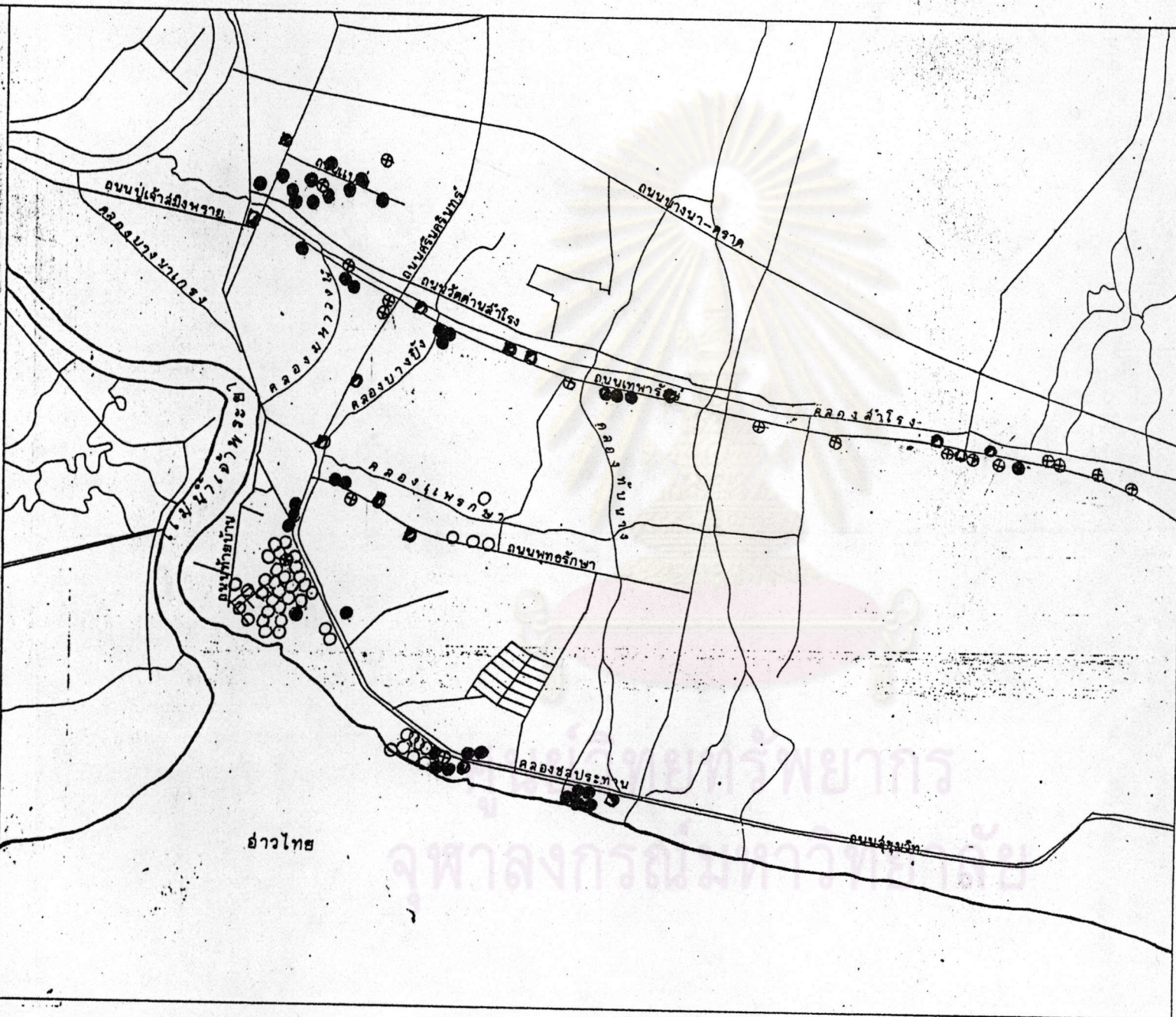
- อาหารและเครื่องดื่ม
- ⊕ สิ่งทอ
- ก่อแปรรูปไม้

สัญลักษณ์

- เขตอำเภอ
- ถนน
- แม่น้ำ

มาตราส่วน
๑:๑๐๐,๐๐๐
๒กม

เรื่องแนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน
เพื่ออุตสาหกรรมและพักอาศัยในเขต
อำเภอเมืองสมุทรปราการ

แผนที่ 4.9

แสดง ประเภทอุตสาหกรรม

- เคมีและเคมีภัณฑ์
- ⊕ ยางและพลาสติก
- หนังสัตว์
- วัสดุก่อสร้าง

- สัญลักษณ์
- เขตอำเภอ
 - ถนน
 - ~ แม่น้ำ

มาตราส่วน
๑:๑๐๐,๐๐๐
๐ ๑ ๒ กม

ที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม จะมีลักษณะกระจายตัวอยู่ใกล้เคียงกับอุตสาหกรรมการผลิตผลึกกรรมเบื้องต้น อุตสาหกรรมประเภทนี้จะตั้งอยู่ที่ตำบลสำโรงเหนือ 27 โรง หรือร้อยละ 27.84 ของอุตสาหกรรมประเภทอาหารและเครื่องดื่ม ท้ายบ้าน 39 โรง หรือร้อยละ 40.21 ปากน้ำ 14 โรง หรือร้อยละ 14.43 บางปูใหม่ 11 โรง

2) อุตสาหกรรมสิ่งทอ มีจำนวนโรงงาน 136 โรง ร้อยละ 11.25 ของโรงงานทั้งหมด เงินลงทุน 4,325.43 ล้านบาท มีการจ้างงาน 26,859 คน หรือร้อยละ 33.58 ของการจ้างงานทั้งหมดในอำเภอเมืองสมุทรปราการ อุตสาหกรรมสำคัญได้แก่ อุตสาหกรรมทอผ้าและฟอกหนัง ย้อม ปั่นด้าย วัตถุดิบที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ ผ้า ยเส้นใยต่าง ๆ ที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมจะกระจายตัวอยู่ริมถนนสายหลัก มีการคมนาคมสะดวกและตั้งใกล้กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นทั้งแหล่งตลาดและแหล่งวัตถุดิบจากต่างประเทศที่สำคัญ ตั้งอยู่ที่ตำบลสำโรงเหนือ 43 โรง หรือร้อยละ 31.62 ตำบลท้ายบ้าน 66 โรง หรือร้อยละ 48.53 ตำบลบางปูใหม่ 19 โรง หรือร้อยละ 13.97 และอุตสาหกรรมประเภทนี้มีการจ้างงานสูงมาก มีการดึงดูดและอพยพแรงงานเข้ามาเป็นจำนวนมาก

3) การแปรรูปไม้ มีจำนวนโรงงาน 134 โรง คิดเป็นร้อยละ 11.08 ของโรงงานทั้งหมด เงินลงทุน 415.99 ล้านบาท มีการจ้างงาน 2,426 คน อุตสาหกรรมที่สำคัญได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องเรือนไม้หรือเฟอร์นิเจอร์ อุตสาหกรรมกล่องกระดาษและผลิตกระดาษ วัตถุดิบที่ใช้ส่วนใหญ่คือ ไม้แปรรูปต่าง ๆ เศษกระดาษและเยื่อกระดาษ

ที่ตั้งของอุตสาหกรรมประเภทนี้ จะอยู่บริเวณริมแม่น้ำและริมถนน เพราะการขนส่งวัตถุดิบซึ่งพวกไม้แปรรูปมีขนาดใหญ่ มีโรงงานกระจายตัวอยู่ที่ตำบลสำโรงเหนือ 80 โรง หรือร้อยละ 59.70 ของโรงงานอุตสาหกรรมประเภทการแปรรูปไม้ ตำบลท้ายบ้าน 16 โรง หรือร้อยละ 11.94

4) อุตสาหกรรมเคมีและเคมีภัณฑ์ มีจำนวนโรงงาน 51 โรง หรือร้อยละ 4.22 ของโรงงานทั้งหมด มีเงินลงทุน 627.54 ล้านบาท มีการจ้างงาน 2,527 คน อุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตสีที่ใช้ในการฟอกย้อม อุตสาหกรรมสบู่ ยารักษาโรค ผลิตสารเคมี จำพวก กรดกำมะถัน โซดาไฟ กาวและสารเคมีสำหรับสิ่งทอ วัตถุดิบที่ใช้ส่วนใหญ่คือ สารเคมี และเคมีภัณฑ์ต่าง ๆ

อุตสาหกรรมประเภทนี้จะตั้งอยู่ใกล้กับโรงงานอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งสัตว์
ริมคลองสำโรงและริมถนนสุขุมวิท เพื่อสะดวกในการขนถ่ายสินค้าและวัตถุดิบ ในตำบลสำโรงเหนือ
มีโรงงาน 26 โรง คิดเป็นร้อยละ 50.90 ตำบลท้ายบ้านและตำบลบางปูใหม่ตำบลละ 8 โรง
คิดเป็นร้อยละ 15.69

5) อุตสาหกรรมยางและพลาสติก มีจำนวนโรงงาน 82 โรง หรือร้อยละ
6.48 มีเงินลงทุน 1,046.655 ล้านบาท มีการจ้างงาน 3,720 คน อุตสาหกรรมที่สำคัญ
ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตยาง ยางสำเร็จรูปและผลิตภัณฑ์ยาง อุตสาหกรรมเม็ดพลาสติก ผลิตรอง
เท้ายาง ผลิตถุงพลาสติก และเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทำด้วยพลาสติก วัตถุดิบที่ใช้ส่วนใหญ่
คือ ยางพารา เม็ดพลาสติก พีวีซี และสารเคมี

อุตสาหกรรมประเภทนี้จะตั้งอยู่บนถนนเทพารักษ์ และสุขุมวิท ซึ่งสะดวกใน
การขนส่งวัตถุดิบและสินค้า ในตำบลสำโรงเหนือมีโรงงานตั้งอยู่ 42 โรง คิดเป็นร้อยละ
51.22 ตำบลท้ายบ้าน 12 โรง ร้อยละ 14.63

6) อุตสาหกรรมหนึ่งสัตว์ มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม 174 โรง หรือ
ร้อยละ 14.39 ของโรงงานทั้งหมดในอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีการลงทุน 763.83 ล้านบาท
มีการจ้างงาน 4,658 คน อุตสาหกรรมหลักที่สำคัญในประเภทนี้ ได้แก่ อุตสาหกรรมฟอกหนึ่ง
สัตว์และอุตสาหกรรมการผลิตเกี่ยวกับหนึ่งสัตว์ ได้แก่ การผลิตรองเท้าหนึ่ง วัตถุดิบที่ใช้ ได้แก่
หนึ่งสัตว์ และสารเคมี

อุตสาหกรรมประเภทนี้มีการกระจุกตัวอยู่ที่ริมถนนสุขุมวิท และริมอ่าวไทย
เขตติดต่อระหว่างตำบลท้ายบ้านและตำบลบางปูใหม่ ขึ้นอยู่กับตำบลท้ายบ้าน 86 โรงคิดเป็นร้อยละ
49.43 ตำบลบางปูใหม่ 70 โรง คิดเป็นร้อยละ 40.23 ของโรงงานอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งสัตว์

7) อุตสาหกรรมเกี่ยวกับวัสดุก่อสร้าง มีโรงงาน 18 โรง คิดเป็นร้อยละ
1.49 มีการลงทุน 228.96 ล้านบาท และมีการจ้างงาน 1,098 คน อุตสาหกรรมหลักได้แก่
ผลิตภัณฑ์คอนกรีต วัตถุดิบที่ใช้ ได้แก่ อิฐ ปูน ทราย และเหล็ก วัตถุดิบบางชนิดหาภายในท้องถิ่น
และการขนส่งวัตถุดิบและผลผลิตในระยะทางไกล อาจทำให้เสียค่าใช้จ่ายได้ โรงงานอุตสาหกรรม
ประเภทนี้จึงตั้งใกล้แหล่งตลาด อุตสาหกรรมประเภทนี้จะกระจายตัวอยู่ทั่วไปในอำเภอเมืองสมุทร-
ปราการ และตั้งอยู่บนถนนสุขุมวิทและเทพารักษ์ สะดวกในการคมนาคมขนส่งสินค้าออกสู่ตลาด
และตั้งอยู่ใกล้แหล่งตลาดด้วยในตำบลสำโรงเหนือมีจำนวน 12 โรงหรือร้อยละ 66.67 ของ
โรงงานประเภทนี้

8) อุตสาหกรรมโลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ จำนวน 185 โรง คิดเป็นร้อยละ 15.30 เงินลงทุน 1,976.654 ล้านบาท มีการจ้างงาน 7,810 คน อุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตเหล็กและอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะสำเร็จรูป วัตถุดิบที่ใช้ คือ เศษเหล็ก และเหล็กกล้า สารเคมี

เนื่องจากวัตถุดิบที่ใช้ส่วนใหญ่มีการนำเข้ามาจากต่างประเทศ โดยการขนส่งทางเรือซึ่งมีท่าเรืออยู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ทั้งในเขตอำเภอเมืองและอำเภอพระประแดง รวมทั้งกรุงเทพมหานคร ที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนถนนเทพารักษ์ และถนนสุขุมวิทในตำบลลำโรงเหนือ มีโรงงาน 104 โรง คิดเป็นร้อยละ 56.22 ของอุตสาหกรรมโลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ รองลงมา ตำบลปากน้ำ 23 โรง คิดเป็นร้อยละ 12.43

9) อุตสาหกรรมซ่อมแซมหรือดัดแปลงเครื่องยนต์และเครื่องจักรกล จำนวน 217 โรง หรือร้อยละ 17.95 ของโรงงานทั้งหมด มีการลงทุน 3,113.144 ล้านบาท มีการจ้างงาน 5,671 คน อุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ ทำชิ้นส่วนรถยนต์ ประกอบจักรยาน จักรยานยนต์ และผลิตอะไหล่ อุตสาหกรรมกลึงและเชื่อมโลหะ วัตถุดิบที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นชิ้นส่วนและอุปกรณ์เครื่องยนต์

อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ จักรยานยนต์ เป็นอุตสาหกรรมที่แหล่งตลาดเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกที่ตั้ง เนื่องจากสินค้ามีน้ำหนักมาก อุตสาหกรรมประเภทนี้จึงเกาะกลุ่มอยู่รอบกรุงเทพมหานคร เกาะกลุ่มอยู่ริมถนนเทพารักษ์ ถนนสุขุมวิทและถนนสายลาด ในตำบลลำโรงเหนือ มี 107 โรง คิดเป็นร้อยละ 49.31 ของโรงงานประเภทนี้ ตำบลปากน้ำมี 54 โรง คิดเป็นร้อยละ 24.88

10) อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ จำนวน 115 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 9.51 ของโรงงานทั้งหมด มีการจ้างงาน 19,257 คน เงินลงทุน 2,294.363 ล้านบาท อุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้า คอมพิวเตอร์ สายไฟฟ้า อุปกรณ์กีฬา เครื่องเขียน และอุตสาหกรรมห้องเย็นบรรจุกักเก็บสัตว์น้ำ วัตถุดิบที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ อุปกรณ์ไฟฟ้า สี เคมีภัณฑ์ และสัตว์น้ำ เป็นต้น

อุตสาหกรรมห้องเย็น จะกระจายตัวอยู่ใกล้กับแหล่งวัตถุดิบ จะอยู่ในตำบลปากน้ำเป็นส่วนใหญ่ และอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ จะตั้งอยู่บนถนนสุขุมวิท ถนนเทพารักษ์ ถนนท้ายบ้าน ในตำบลลำโรงเหนือ มี 59 โรง คิดเป็นร้อยละ 51.30 ของโรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้ ตำบลท้ายบ้าน 28 โรง คิดเป็นร้อยละ 24.35

จะเห็นว่า อุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ จะมีการกระจายตัวและรวมตัวกันอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรปราการ กลุ่มประเภทอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มโรงงานพอกหนัง กลุ่มโรงงานทอผ้า กลุ่มโรงงานเกี่ยวกับอาหาร แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มโรงงานต่าง ๆ เหล่านี้ก็ต้องอยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีอิทธิพลต่อพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งกรุงเทพมหานครนั้นเป็นแหล่งตลาดที่สำคัญ เป็นศูนย์กลางการขนส่งวัตถุดิบและเป็นศูนย์กลางการกระจายสินค้าออกสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งทำให้โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ใกล้กรุงเทพ เพราะได้เปรียบในเรื่องทำเลที่ตั้งด้วย

4.4.3 ขนาดของโรงงาน จากลักษณะของข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอเมืองสมุทรปราการสามารถแบ่งขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมได้ 4 ขนาด ได้แก่

1) อุตสาหกรรมขนาดครอบครัว (Home Industry) ได้แก่ การผลิตสิ่งของสำหรับใช้เองภายในบ้านเรือนหรือทำจำหน่ายเป็นรายได้พิเศษ โดยมีเงินทุนจดทะเบียน (Registered Capital) ของกิจการนั้น ๆ ไม่เกิน 1 ล้านบาท และมีจำนวนแรงงานไม่เกิน 10 คน โดยอาจใช้แรงงานของตนเองหรือของสมาชิกในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ หรือหากมีการจ้างงานคนอื่นบ้างก็เป็นครั้งคราวเท่านั้น

2) อุตสาหกรรมขนาดเล็ก (Small - Scale Industry) หมายถึง อุตสาหกรรมหรือโรงงานประเภทบริษัท ประเภทหัตถกรรม หรือประเภทอุตสาหกรรมขนาดครอบครัวที่มีเงินทุนจดทะเบียนตั้งแต่ 1 ถึง 10 ล้านบาท และมีการจ้างงานตั้งแต่ 11-50 คน

ในอำเภอเมืองสมุทรปราการขณะนี้โรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อมประเภทต่าง ๆ อยู่ประมาณร้อยละ 45.08 ของจำนวนโรงงานทั้งหมด และโรงงานเหล่านี้มักประสบปัญหามากมายโดยเฉพาะเรื่องเงินทุน เรื่องประสิทธิภาพการผลิต อันเนื่องมาจากเครื่องจักรอุปกรณ์ที่ล้าสมัย เรื่องการจัดและการตลาด นอกจากนี้โครงสร้างทางด้านภาษีอากรยังควรมีการปรับปรุงต่อไปเพื่อเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมภายในประเทศมากขึ้น

3) อุตสาหกรรมขนาดกลาง (Medium - Scale Industry) หมายถึง อุตสาหกรรมที่มีการลงทุนมากกว่า 10 ถึง 100 ล้านบาท ใช้แรงงานมากตั้งแต่ 50-500 คน และมีเครื่องจักรอุปกรณ์การผลิตที่ทันสมัยหรือค่อนข้างทันสมัยกว่าอุตสาหกรรมขนาดเล็ก

4) อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (Large - Scale Industry) หมายถึง อุตสาหกรรมที่มีการลงทุนสูงมากกว่า 100 ล้านบาทขึ้นไป มีเครื่องจักรอุปกรณ์ขนาดใหญ่ทันสมัย และใช้คนงานเป็นจำนวนมากกว่า 500 คนขึ้นไป การผลิตต้องใช้เทคโนโลยีระดับสูง มีอัตราการ

ผลิตสูงมากจึงจะคุ้มทุน มีระบบการบริหารงานภายในโรงงานที่ทันสมัยและมีการรวมชิ้นตอนต่าง ๆ ของการผลิตไว้มากขึ้นตอนกว่าอุตสาหกรรมขนาดอื่น

การที่จะเรียกอุตสาหกรรมชนิดใดว่าเป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ นั้น โดยปกติจะดูที่ขนาดของกิจการ ขนาดของการลงทุน และขนาดของการใช้แรงงาน อุตสาหกรรมชนิดเดียวกันจึงสามารถเป็นได้ทั้งอุตสาหกรรมขนาดย่อม อุตสาหกรรมขนาดกลางและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ได้

ตารางที่ 4.7 แสดงขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมแต่ละประเภทอุตสาหกรรมแบ่งตามจำนวนเงินทุน

ประเภทอุตสาหกรรม	ขนาดของโรงงานอุตสาหกรรม				รวม
	ครอบครัว	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
1. อาหารและเครื่องดื่ม	40	32	21	4	97
2. สิ่งทอ	21	81	29	5	136
3. การแปรรูปไม้	75	50	9	-	134
4. เคมีและเคมีภัณฑ์	6	33	11	1	51
5. ยางและพลาสติก	19	49	13	1	82
6. หนังสือพิมพ์	56	104	12	2	174
7. วัสดุก่อสร้าง	5	9	3	1	18
8. โลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ	82	74	26	3	185
9. ย่อมแซมหรือดัดแปลงเครื่องจักรเครื่องยนต์	130	67	16	4	217
10. เครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ	36	47	29	3	115
รวม	470	546	169	24	1,209

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ, 2532

จากตาราง 4.7 ขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการ เมื่อจำแนกตามขนาดเงินลงทุน จะอยู่ในขนาดเล็กมากที่สุดคือ 546 โรง ร้อยละ 45.08 ของจำนวนโรงงานทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ขนาดครอบครัว 470 โรง คิดเป็น 38.86 ของจำนวนโรงงานทั้งหมด และขนาดใหญ่มีเพียง 24 โรงงาน (ร้อยละ 1.98) ในอุตสาหกรรมขนาดครอบครัวและขนาดเล็กนั้น มีอุตสาหกรรมประเภทซ่อมแซมหรือดัดแปลงเครื่องจักรกลเครื่องยนต์ อุตสาหกรรมหนังสือ อุตสาหกรรมโลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ และการแปรรูปไม้ อุตสาหกรรมดังกล่าวจะกระจายตัวอยู่ที่ตำบลสำโรงเหนือ ตำบลท้ายบ้าน ตำบลบางปูใหม่ และตำบลปากน้ำ ซึ่งอยู่ริมถนนสุขุมวิทและริมถนนเทพารักษ์เป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 4.8 แสดงขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมรายตำบลแบ่งตามจำนวนเงินทุน

ตำบล	ขนาดของโรงงานอุตสาหกรรม				รวม
	ครอบครัว	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
1. สำโรงเหนือ	197	238	68	7	510
2. ท้ายบ้าน	98	152	47	5	302
3. บางปูใหม่	37	64	29	8	138
4. ปากน้ำ	97	31	4	1	133
5. บางเมือง	30	30	5	2	67
6. บางโปร้ง	1	14	5	-	28
7. แพรกษา	4	7	7	1	19
8. บางด้วน	5	8	2	-	15
9. บางปู	1	2	2	-	5
รวม	470	546	169	24	1,209

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ, 2532

ตารางที่ 4.9 แสดงขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมแต่ละประเภทอุตสาหกรรมแบ่งตามจำนวน
แรงงาน

ประเภทอุตสาหกรรม	ขนาดของโรงงานอุตสาหกรรม				รวม
	ครอบครัว	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
1. อาหารและเครื่องดื่ม	44	32	20	1	97
2. สิ่งทอ	9	66	50	11	136
3. การแปรรูปไม้	84	39	11	-	134
4. เคมีและเคมีภัณฑ์	24	16	10	1	51
5. ยางและพลาสติก	35	32	14	1	82
6. หนังสัตว์	125	26	23	-	174
7. วัสดุก่อสร้าง	3	7	8	-	18
8. โลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ	107	51	25	2	185
9. ซ่อมแซมหรือดัดแปลงเครื่องจักรเครื่องยนต์	140	56	20	1	217
10. เครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ	39	40	27	9	115
รวม	610	365	208	26	1,209

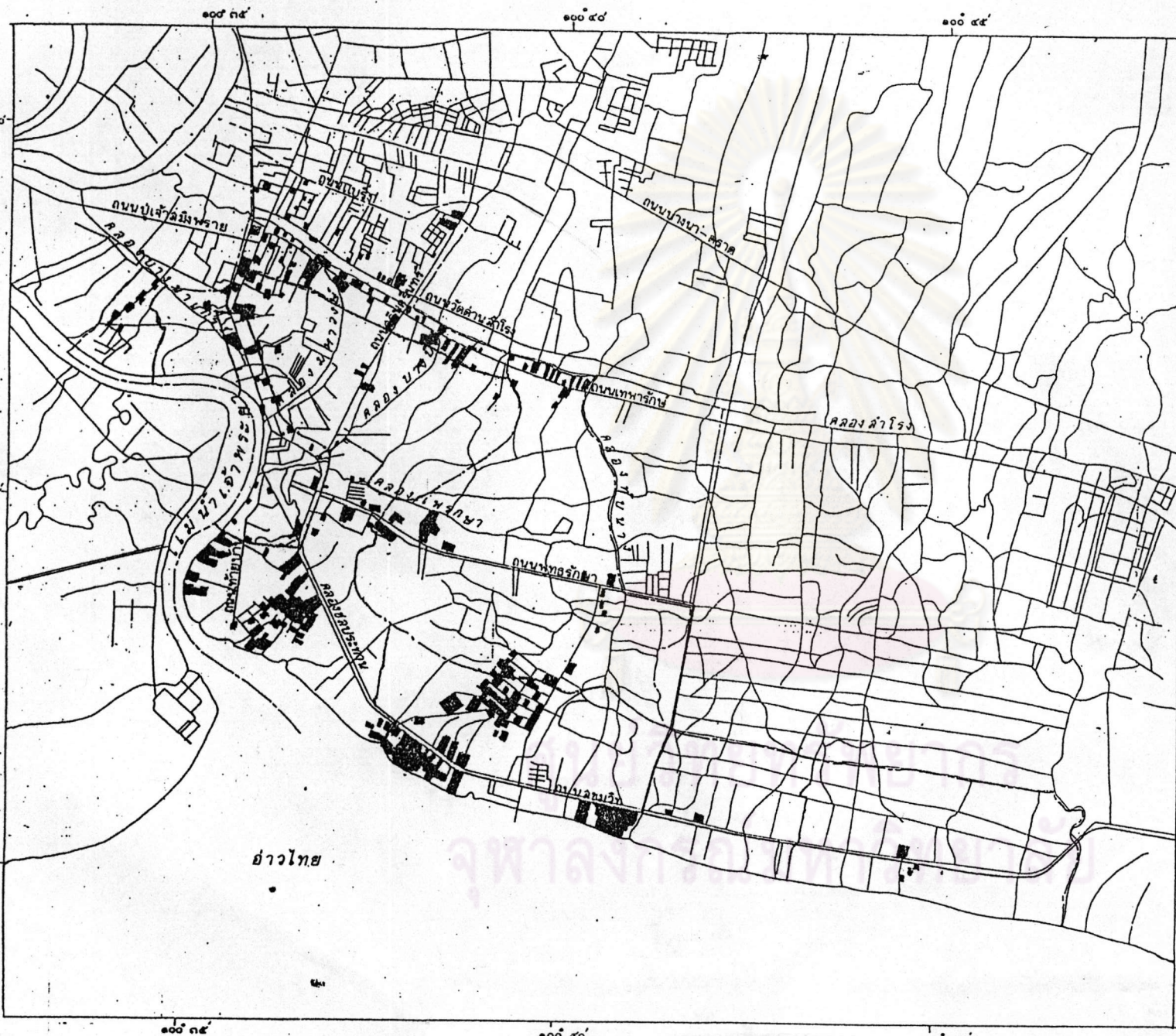
ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ, 2532

จากตาราง 4.9 ขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการ จำแนกตามจำนวนแรงงาน จะอยู่ในขนาดเล็กและขนาดครอบครัวมากที่สุดเช่นเดียวกับจำแนกตามขนาดการลงทุน มีจำนวนโรงงาน 975 โรง หรือร้อยละ 80.64 ของโรงงานทั้งหมด อยู่ในขนาดเล็กและขนาดครอบครัวและขนาดใหญ่มีเพียง 26 โรง (ร้อยละ 2.23) อุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดครอบครัว ได้แก่ อุตสาหกรรมประเภทซ่อมแซมหรือตัดแปลงเครื่องจักรกล เครื่องยนต์ อุตสาหกรรมโลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ อุตสาหกรรมหนังสือ และการแปรรูปไม้ อุตสาหกรรมดังกล่าวจะอยู่ในตำบลสำโรงเหนือ ตำบลท้ายบ้าน ตำบลบางปูใหม่ และตำบลปากน้ำ เช่นเดียวกับการจำแนกตามขนาดของการลงทุน

ตารางที่ 4.10 แสดงขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมรายตำบลแบ่งตามจำนวนแรงงาน

ตำบล	ขนาดของโรงงานอุตสาหกรรม				รวม
	ครอบครัว	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
1. สำโรงเหนือ	235	175	91	9	510
2. ท้ายบ้าน	152	96	47	7	302
3. บางปูใหม่	63	31	38	6	138
4. ปากน้ำ	110	17	6	-	133
5. บางเมือง	33	22	9	3	67
6. บางโปร้ง	5	12	3	-	28
7. แพรกษา	7	6	5	1	19
8. บางด้วน	4	4	7	-	15
9. บางปู	1	2	2	-	5
รวม	610	365	208	26	1,209

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ, 2532

เรื่องแนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน:
เพื่ออุตสาหกรรมและพักอาศัยในเขต
อำเภอเมืองสมุทรปราการ

แผนที่...4...12....

แสดง การใช้ที่ดินอุตสาหกรรมปี 2532

ตำบล	พื้นที่อุตสาหกรรม	
	ไร่	สัดส่วน
ลำโรงเหนือ	794.31	13.51
ท้ายบ้าน	1456.27	24.77
บางเมือง	342.58	5.83
ปากน้ำ	295.13	5.02
บางปูใหม่	1901.23	32.33
บางด้วน	73.49	1.25
บางโพรง	130.17	2.21
แพทกษา	702.09	11.94
บางปู	184.60	3.14
รวม	5879.87	100.00

- สัญลักษณ์
- เขตอำเภอ
 - ถนน
 - แม่น้ำ

มาตราส่วน
๑:๑๐๐,๐๐๐

จากการศึกษาประเภทและขนาดของโรงงานอุตสาหกรรม พบว่าอุตสาหกรรมขนาดเล็กของอำเภอเมืองสมุทรปราการ ได้แก่ อุตสาหกรรมประเภทอุตสาหกรรมซ่อมแซมหรือตัดแปลงเครื่องจักรและเครื่องยนต์ประเภทโลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ ประเภทหนังสัตว์หรือฟอกหนัง ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้เป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดครอบครัวและขนาดเล็กเป็นจำนวนมาก

ส่วนอุตสาหกรรมหลักที่มีขนาดใหญ่ คืออุตสาหกรรมประเภทสิ่งทอ

4.4.4 พื้นที่ความหนาแน่นและการจ้างงานของโรงงานอุตสาหกรรม ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ

จากตาราง 4.11 ค่าบลที่ใช้พื้นที่อุตสาหกรรมมากที่สุด ได้แก่ ค่าบลบางปูใหม่ 1,901.23 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 32.33 ของพื้นที่อุตสาหกรรมทั้งหมด รองลงมาได้แก่ค่าบลท้ายบ้าน 1,456.27 ไร่ หรือร้อยละ 21.27 รองลงมาได้แก่ ค่าบลสำโรงเหนือ 794.31 ไร่ ค่าบลแพรกษา 702.09 ไร่ หรือร้อยละ 13.51 และ 11.94 ตามลำดับ ค่าบลที่ใช้พื้นที่อุตสาหกรรมน้อยที่สุด ได้แก่ ค่าบลบางด้วน ค่าบลบางโพรง และค่าบลบางปู พื้นที่ 73.49, 130.17 และ 184.6 ไร่ หรือร้อยละ 1.25, 2.21 และ 3.14 ตามลำดับ

สัดส่วนของพื้นที่อุตสาหกรรมกับพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอเมืองสมุทรปราการ คิดเป็นร้อยละ 5.34 ค่าบลที่มีสัดส่วนของพื้นที่อุตสาหกรรมกับพื้นที่ค่าบลมากที่สุด ได้แก่ ค่าบลท้ายบ้าน 9.81 รองลงมาได้แก่ ค่าบลบางปูใหม่ ค่าบลสำโรงเหนือ ค่าบลปากน้ำ และค่าบลบางโพรง คิดเป็นร้อยละ 8.46, 8.18, 6.42 และ 5.42 ตามลำดับ ค่าบลที่มีสัดส่วนพื้นที่อุตสาหกรรมกับพื้นที่ค่าบลน้อยที่สุด ได้แก่ ค่าบลบางปู และค่าบลบางด้วน ร้อยละ 1.27 และ 2.33 ตามลำดับ

สัดส่วนของพื้นที่อุตสาหกรรมในค่าบลกับพื้นที่อุตสาหกรรมทั้งหมด ของค่าบลบางปูใหม่จะมีสัดส่วนมากที่สุดคือร้อยละ 1.73 รองลงมาได้แก่ค่าบลท้ายบ้าน ค่าบลสำโรงเหนือ และค่าบลแพรกษา ร้อยละ 1.32, 0.72 และ 0.64 ตามลำดับ น้อยที่สุดคือพื้นที่อุตสาหกรรมในค่าบลบางด้วน คิดเป็นร้อยละ 0.07 ของพื้นที่ทั้งหมดในอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ความหนาแน่นของโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการ คิดเป็น 8.1 โรงต่อตารางกิโลเมตร ค่าบลที่มีความหนาแน่นมากที่สุด ได้แก่ ค่าบลสำโรงเหนือ 32.8 โรงต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่ ค่าบลปากน้ำ ค่าบลท้ายบ้าน และค่าบลบางปูใหม่ 18.1, 12.7 และ 9.7 โรงต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ ค่าบลที่มีความหนาแน่นน้อยที่สุด ได้แก่ ค่าบลบางปู และค่าบลแพรกษา 0.2 และ 0.5 โรงต่อตารางกิโลเมตรตามลำดับ

การจ้างงานในอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีจำนวนคนงานทั้งหมด 114,955 คน ตำบลที่มีการจ้างงานมากที่สุด ได้แก่ ตำบลบางปูใหม่ 51,309 คน คิดเป็นร้อยละ 44.65 ของแรงงานทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ตำบลสำโรงเหนือ และตำบลท้ายบ้าน ร้อยละ 27.34 และ 18.84 ตามลำดับ ตำบลที่มีการจ้างงานน้อยที่สุด ได้แก่ ตำบลบางปู และตำบลบางโปรง คือ 291 และ 722 คน คิดเป็นร้อยละ 0.25 และ 0.63 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 แสดงพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม ความหนาแน่น อัตราส่วนแรงงานต่อโรงงานและขนาดโรงงาน รายตำบลในอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ตำบล	พื้นที่ โรงงาน	อัตราส่วน พื้นที่ อุตสาหกรรม	พื้นที่ อุตสาหกรรม	อัตราส่วน แรงงาน	อัตราส่วน ความหนาแน่น (คน./ กม. ²)	อัตราส่วน แรงงาน/ โรงงาน	อัตราส่วน ความหนาแน่น (คน./ กม. ²)	อัตราส่วน แรงงาน/ โรงงาน	อัตราส่วน ความหนาแน่น (คน./ กม. ²)	อัตราส่วน แรงงาน/ โรงงาน	อัตราส่วน ความหนาแน่น (คน./ กม. ²)	อัตราส่วน แรงงาน/ โรงงาน	อัตราส่วน ความหนาแน่น (คน./ กม. ²)
1. สำโรงเหนือ	15.53	510	35.92	794.31	13.51	31,413	27.33	32.8	61.6	1.56	8.18	0.72	
2. ท้ายบ้าน	23.74	302	21.27	1,456.27	24.77	21,645	18.83	12.7	71.7	4.82	9.81	1.32	
3. บางเมือง	21.90	67	4.72	342.58	5.83	4,229	3.68	3.1	63.1	5.11	2.50	0.31	
4. ปากน้ำ	7.35	133	9.36	295.13	5.02	2,102	1.83	18.1	15.8	2.22	6.42	0.27	
5. บางปูใหม่	35.97	349	24.58	1,901.23	32.33	51,309	44.63	9.7	147.0	5.45	8.46	1.73	
6. บางด้วน	5.05	15	1.06	73.49	1.25	1,273	1.11	3.0	84.9	4.90	2.33	0.07	
7. บางโปรง	3.84	20	1.41	130.17	2.21	772	0.67	5.2	38.6	6.51	5.42	0.12	
8. นพรัตน	39.48	19	1.34	702.09	11.94	1,291	1.67	0.5	101.1	36.95	2.85	0.64	
9. บางปู	23.21	5	0.35	184.6	3.14	291	0.25	0.2	58.2	36.92	1.27	0.17	
รวม	176.07	1,420	100	5,879.87	100	114,955	100	8.1	80.9	4.14	5.34	5.34	

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดและนิคมอุตสาหกรรมบางปู, 2532

อัตราส่วนของแรงงานต่อโรงงานของอำเภอเมืองสมุทรปราการ คิดเป็น 80.9 คนต่อ 1 โรงงาน ตำบลที่มีอัตราส่วนของแรงงานต่อโรงงานมากที่สุด ได้แก่ ตำบลบางปูใหม่ 247 คนต่อ 1 โรงงาน รองลงมาคือ ตำบลแพรक्षा ตำบลบางด้วน และตำบลท้ายบ้าน มี 101.1 84.9 และ 71.7 คนต่อ 1 โรงงานตามลำดับ ตำบลที่มีอัตราส่วนของแรงงานต่อโรงงานน้อยที่สุด ได้แก่ ตำบลปากน้ำ 15.8 คนต่อ 1 โรงงาน

อัตราส่วนของพื้นที่อุตสาหกรรมต่อโรงงานของอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีค่า 4.14 ไร่ต่อ 1 โรงงาน ตำบลที่มีอัตราส่วนของพื้นที่อุตสาหกรรมต่อโรงงานมากที่สุด ได้แก่ ตำบลแพรक्षा และตำบลบางปู มีค่า 36.95 และ 36.92 ไร่ต่อ 1 โรงงาน ตำบลที่มีอัตราส่วนของพื้นที่อุตสาหกรรมต่อโรงงานน้อยที่สุด ได้แก่ ตำบลสำโรงเหนือและตำบลปากน้ำ มี 1.56 และ 2.22 ไร่ต่อ 1 โรงงาน

จากการศึกษา พบว่า ตำบลที่มีความสำคัญทางด้านอุตสาหกรรมของอำเภอเมืองสมุทรปราการ ได้แก่ ตำบลสำโรงเหนือ ตำบลบางปูใหม่ และตำบลท้ายบ้าน

ตำบลสำโรงเหนือ เป็นตำบลที่มีโรงงานอุตสาหกรรมและความหนาแน่นมากที่สุด มีแรงงานเป็นอันดับ 2 แต่โรงงานมีขนาดเล็ก

ตำบลบางปูใหม่ เป็นตำบลที่มีโรงงานอุตสาหกรรมมากเป็นอันดับ 2 และมีนิคมอุตสาหกรรมอยู่ในพื้นที่ มีแรงงานและพื้นที่อุตสาหกรรมมากที่สุด

ตำบลท้ายบ้าน มีโรงงานอุตสาหกรรมและแรงงานเป็นอันดับ 3 มีพื้นที่อุตสาหกรรมมากเป็นอันดับสอง

4.4.5 แหล่งวัตถุดิบและตลาดสินค้าอุตสาหกรรม

4.4.5.1 แหล่งวัตถุดิบ

จากลักษณะโครงสร้างและวัตถุดิบที่ใช้ในอุตสาหกรรมแต่ละประเภท พบว่า วัตถุดิบที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมนั้นมีที่มาจากทั้งภายในประเทศ และจากต่างประเทศ ดังนี้

1. วัตถุดิบจากภายในประเทศ เป็นวัตถุดิบหรือผลผลิตที่มีในจังหวัดและภาคต่าง ๆ คือ

- กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางการสั่งเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ ประเภทต่าง ๆ เช่น โยสังเคราะห์ ผ้าใยโลหะ สารเคมี
- จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ หนึ่งพอก สัตว์น้ำ

- ภาคกลาง ได้แก่ หนังสืตั่ว โลหะ ข้าว ผักและผลไม้
ปูนซีเมนต์
- ภาคเหนือ ได้แก่ หนังสืตั่ว ดิน ฝ้าย ถั่วเหลือง
โลหะ ไม้
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ หนังสืตั่ว ไม้ ปอ
นุ่น ข้าว มันสำปะหลัง
- ภาคตะวันออก ได้แก่ ไม้ ยางพารา ดิน ผลไม้
- ภาคตะวันตก ได้แก่ หิน ทราบ โลหะ ปูนซีเมนต์
น้ำตาล
- ภาคใต้ ได้แก่ ยางพารา ดิน โลหะ

2. วัตถุดิบจากต่างประเทศ เป็นวัตถุดิบที่สั่งจากประเทศต่าง ๆ

ดังนี้

- เคมีภัณฑ์ ส่วนใหญ่จากประเทศ ญี่ปุ่น อังกฤษ และ
สหรัฐอเมริกา
- เชือกกระดาษ ส่วนใหญ่จากประเทศสหรัฐอเมริกา สวีเดน
ญี่ปุ่นและฮ่องกง
- เส้นใยประดิษฐ์และไนลอน ส่วนใหญ่จากประเทศญี่ปุ่น
สหรัฐอเมริกา เยอรมัน และเนเธอร์แลนด์
- ฝ้าย ส่วนใหญ่จากประเทศอียิปต์ ชูแดน อูกานดาและ
เปรู
- ส่วนประกอบอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนใหญ่จากประเทศอังกฤษ
สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเยอรมัน
- ส่วนประกอบยานยนต์ ส่วนใหญ่จากประเทศญี่ปุ่น สหรัฐ
อเมริกา และยุโรป
- เศษเหล็กและเหล็กกล้า ส่วนมาจากประเทศสวีเดน
อังกฤษ และรัสเซีย
- เม็ดพลาสติกและพีวีซี ส่วนใหญ่จากประเทศเยอรมัน
ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ฯลฯ

4.4.5.2 ตลาดสินค้าอุตสาหกรรม

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของ หอการค้าจังหวัดสมุทรปราการ ในปี 2529 พบว่า จังหวัดสมุทรปราการ มีตลาดสินค้าทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เป็น สัดส่วนดังนี้

ตลาดภายในจังหวัดสมุทรปราการ 15.6 %

ตลาดกรุงเทพมหานคร 45.0 %

ตลาดจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศ 18.9 %

ตลาดต่างประเทศ 20.5 %

ตลาดสินค้าส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 45.0 จากสินค้าทั้งหมดที่ผลิตได้ ในกรุงเทพมหานคร ที่เหลืออีก ร้อยละ 34.5 เป็นตลาดภายในประเทศ โดยร้อยละ 18.9 เป็น ตลาดในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศและร้อยละ 15.6 เป็นตลาดในจังหวัดสมุทรปราการ ส่วนที่ เหลืออีก 20.5 % เป็นตลาดต่างประเทศ จึงเห็นได้ว่าตลาดสินค้าที่สำคัญ คือ ตลาดกรุงเทพ มหานคร และตลาดต่างประเทศ

เนื่องจากแหล่งวัตถุดิบและแหล่งตลาดมีความสำคัญต่อการเลือก ทำเลที่ตั้งอุตสาหกรรม อำเภอพระประแดง ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร จึงมีความ ได้เปรียบทางด้านที่ตั้งนอกเหนือจากที่ตั้งซึ่งอยู่ศูนย์กลางของประเทศแล้ว กรุงเทพมหานครยังเป็น แหล่งวัตถุดิบที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ และเป็นตลาดสินค้าที่สำคัญที่สุด ขณะเดียวกันก็เป็น ศูนย์กลางการขนส่ง ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ทำให้การขนส่งวัตถุดิบและสินค้าของ โรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอพระประแดง มีความสะดวกสบาย และเสียค่าใช้จ่ายต่ำ

4.4.5.3 การขนส่งวัตถุดิบและสินค้า

แหล่งวัตถุดิบและแหล่งตลาดสินค้าของโรงงานอุตสาหกรรมนั้น มีทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การขนส่งวัตถุดิบและสินค้า สามารถขนส่งได้ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ทั้งนี้การเลือกประเภทของการขนส่งขึ้นอยู่กับปัจจัย หลายอย่าง เช่น ระยะทาง คุณสมบัติและปริมาณของสินค้าและวัตถุดิบ

- การขนส่งทางบก การขนส่งสินค้าและวัตถุดิบในระยะสั้น จะ นิยมขนส่งทางบกมากที่สุด เพราะเป็นวิธีที่สะดวกและราคาถูก โดยเฉพาะการขนส่งภายในประเทศ

วัตถุดิบภายในประเทศส่วนใหญ่จะเป็นผลผลิตทางเกษตรกรรม เช่น ผัก ผลไม้ ยาง เมล็ดพืช ข้าวโพด ฝ้าย ปอ เชื้อเพลิง ไม้และอื่น ๆ เป็นต้น

โดยนิคมขนส่งทางรถบรรทุกมากกว่าทางรถไฟ เนื่องจากสามารถขนส่งจากแหล่งวัตถุดิบมายังหน่วยผลิตได้โดยตรง การเปลี่ยนยานพาหนะบ่อยครั้งจะทำให้ต้นทุนการขนส่งสูงกว่าปกติ เพราะต้องเพิ่มค่าธรรมเนียมสินค้าขึ้นอีก

- การขนส่งทางน้ำ เหมาะสำหรับการขนส่งระยะทางไกล ๆ อย่างการขนส่งวัตถุดิบและสินค้าระหว่างประเทศ เช่น เหล็ก เคมมีภัณฑ์ เครื่องจักรกล ใยสังเคราะห์ และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ การขนส่งสามารถทำได้คราวละมาก ๆ และเสียค่าใช้จ่ายต่ำ การขนส่งทางเรือสินค้าขนาดใหญ่ ซึ่งจะเข้ามาจากปากอ่าวไทย ตามแม่น้ำเจ้าพระยา โดยจะแวะรับส่งสินค้าที่ทำเรือต่าง ๆ สองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา แต่ส่วนใหญ่จะเข้ามาเทียบท่าที่ท่าเรือกรุงเทพ ดังนั้นโรงงานต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศ หรือส่งสินค้าออกไปต่างประเทศ จึงมักมีที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อความสะดวกในการใช้ท่าเรือ

การขนส่งวัตถุดิบและสินค้าจากท่าเรือไปยังโรงงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นหน่วยผลิตนั้น นิคมขนส่งโดยใช้รถบรรทุก จึงทำให้การจราจรในย่านอุตสาหกรรมพระประแดงติดขัดเกือบทั้งวัน เนื่องจากมีรถบรรทุกสินค้าวิ่งไปมาอยู่ตลอดเวลา

- การขนส่งทางอากาศ เนื่องจากค่าขนส่งมีราคาแพงและขนส่งได้ในปริมาณจำกัด ความนิยมจึงมีน้อย ยกเว้นวัตถุดิบหรือสินค้าที่มีคุณลักษณะพิเศษ คือ มีมูลค่าสูง แต่น้ำหนักเบา เช่น อัญมณีและเครื่องประดับ หรือสินค้าที่แตกหักเสียหายได้ง่าย เช่น เครื่องแก้วเซรามิค เป็นต้น

4.4.6 นิคมอุตสาหกรรมบางปู

ตั้งอยู่ริมถนนสุขุมวิท บริเวณกิโลเมตรที่ 37-38 อยู่ในเขตตำบลบางปูใหม่ ในปี พ.ศ. 2532 มีจำนวนโรงงานทั้งหมด 211 โรงงาน แบ่งเป็นเขตอุตสาหกรรมทั่วไป 178 โรงงาน เขตอุตสาหกรรมส่งออก จำนวน 33 โรงงาน

1. เขตอุตสาหกรรมทั่วไป มีพื้นที่ 2,098 ไร่ 62.77 ตารางวา ทุนจดทะเบียน 5,775.95 ล้านบาท มีเงินลงทุน 11,966.86 ล้านบาท มีการจ้างงาน 24,648 คน โดยเฉลี่ย 1 โรงงานใช้พื้นที่ 11 ไร่ 3 งาน 14.96 ตารางวา

ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวนโรงงาน เงินทุน และแรงงานตามประเภทอุตสาหกรรม
ในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน โรงงาน	ร้อยละ	ทุน จดทะเบียน (ล้านบาท)	เงินลงทุน (ล้านบาท)	จำนวน แรงงาน (คน)	ร้อยละ
1. อาหารและเครื่องดื่ม	11	6.18	290.0	791.037	3,045	12.33
2. สิ่งทอ	13	7.31	315.2	410.930	1,815	7.35
3. การแปรรูปไม้	6	3.37	260.0	713.600	667	2.70
4. เคมีและเคมีภัณฑ์	61	34.27	2,620.495	4,209.641	4,703	19.04
5. ยางและพลาสติก	17	9.55	364.7	1,103.319	2,348	9.51
6. หนังสัตว์	7	3.93	81.5	161.95	1,469	5.95
7. วัสดุก่อสร้าง	4	2.25	89.0	46.00	155	0.63
8. โลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ	24	13.48	828.5	2,131.936	2,649	10.72
9. ซ่อมแซมติดตั้งเครื่องจักร กลและเครื่องยนต์	11	6.18	183.5	534.629	1,392	5.64
10. เครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ	24	13.48	753.055	1,893.817	6,455	26.13
รวม	178	100	5,775.95	11,966.86	24,698	100

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ, 2532

จะเห็นว่า อุตสาหกรรมประเภทเคมีและเคมีภัณฑ์ในเขตทั่วไป
ของนิคมอุตสาหกรรมบางปู มีจำนวนโรงงานมากที่สุด 61 โรงงาน หรือคิดเป็นร้อยละ 34.27
ของจำนวนโรงงานทั้งหมดในเขตอุตสาหกรรมทั่วไปนิคมอุตสาหกรรมบางปู รองลงมาได้แก่ประเภท
โลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องไฟฟ้าและอื่น ๆ ยางและพลาสติก มีจำนวน 24, 24 และ 17
โรง ตามลำดับหรือคิดเป็นร้อยละ 13.48, 13.48 และ 9.55 ตามลำดับ ส่วนประเภทวัสดุ
ก่อสร้าง มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมน้อยที่สุด 4 โรง

ประเภทอุตสาหกรรมที่ใช้เงินลงทุนมากที่สุด ได้แก่ ประเภทเคมี
และเคมีภัณฑ์ 4,209.641 ล้านบาท รองลงมาได้แก่ ประเภทโลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ 2,131.936
ล้านบาท ประเภทที่ใช้เงินลงทุนน้อยที่สุด ได้แก่ ประเภทวัสดุก่อสร้าง 46.00 ล้านบาท

ประเภทอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากที่สุด ได้แก่ ประเภทเครื่อง
ใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ มีจำนวน 6,455 คน หรือร้อยละ 26.13 รองลงมาได้แก่เคมีและเคมีภัณฑ์
มีจำนวน 4,703 คนหรือร้อยละ 19.04

ขนาดของโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู แบ่งตามจำนวนเงิน
ลงทุน พบว่า ขนาดกลาง (11-100 ล้านบาท) มีมากที่สุด คือ 130 โรง คิดเป็นร้อยละ 73.03
รองลงมาได้แก่ขนาดใหญ่ มีจำนวน 30 โรง หรือร้อยละ 16.85

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.13 แสดงขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมแบ่งตามจำนวนเงินทุนในนิคมอุตสาหกรรม
บางปู

ประเภทอุตสาหกรรม	ขนาดของโรงงานอุตสาหกรรม				รวม
	ครอบครัว	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
1. อาหารและเครื่องดื่ม	-	-	9	2	11
2. สิ่งทอ	-	3	10	-	13
3. การแปรรูปไม้	-	-	4	2	6
4. เคมีและเคมีภัณฑ์	-	4	45	12	61
5. ยางและพลาสติก	-	1	14	2	17
6. หนังสั้ว	-	-	7	-	7
7. วัสดุก่อสร้าง	-	2	2	-	4
8. โลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ	-	3	15	6	24
9. ซ่อมแซมหรือตัดแปลงเครื่องจักรเครื่องยนต์	-	2	7	2	11
10. เครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ	-	3	17	4	24
รวม	-	18	130	30	178

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ, 2532

จากตาราง 4.14 ขนาดของโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู แบ่งตามจำนวนแรงงาน จะอยู่ในขนาดกลางมากที่สุด 111 โรงงาน หรือร้อยละ 62.36 ของโรงงานทั้งหมดในเขตอุตสาหกรรมทั่วไป รองลงมาได้แก่ ขนาดเล็ก 54 โรงงาน หรือร้อยละ 30.34

ในอุตสาหกรรมประเภทเคมีและเคมีภัณฑ์ จะอยู่ในขนาดเล็ก 29 โรง ร้อยละ 47.54 ของโรงงานในประเภทเคมีและเคมีภัณฑ์ อยู่ในขนาดกลาง 28 โรงงาน ร้อยละ 45.90

2. เขตอุตสาหกรรมส่งออก จากตาราง 4.15 มีจำนวนโรงงาน 33 โรงงาน มีการจ้างงาน 10,334 คน ทุนจดทะเบียน 728.4 ล้านบาท เงินลงทุน 2,184.764 ล้านบาท มีพื้นที่ 182 ไร่ 79 ตารางวา โดยเฉลี่ย 1 โรงงาน มีพื้นที่ 5 ไร่ 2 งาน 8.42 ตารางวา ประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมที่มีมากที่สุดได้แก่ประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ 18 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 54.55 ของจำนวนโรงงานในเขตส่งออก รองลงมาได้แก่ ประเภทยางและพลาสติก หนังสือพิมพ์

ประเภทของโรงงานที่มีการลงทุนมาก ได้แก่ ประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ 1,485.909 ล้านบาท ร้อยละ 68.01 รองลงมาได้แก่ ประเภทโลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ 262.267 ล้านบาท ร้อยละ 12

ประเภทของโรงงานที่มีการจ้างงานมากที่สุด ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ 6,558 คน หรือร้อยละ 63.46 รองลงมาได้แก่ ประเภทหนังสือพิมพ์ 1,543 คน ร้อยละ 14.93

ขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตอุตสาหกรรมส่งออกของนิคมอุตสาหกรรมบางปู แบ่งตามเงินลงทุนอยู่ในขนาดกลาง จำนวน 24 โรงงาน หรือร้อยละ 72.73 ของโรงงานในเขตอุตสาหกรรมส่งออก

ในประเภทอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ มีโรงงานอยู่ในขนาดกลาง 15 โรงงาน หรือร้อยละ 45.45 ของโรงงานในเขตอุตสาหกรรมส่งออก

ขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตอุตสาหกรรมส่งออกของนิคมอุตสาหกรรมบางปู แบ่งตามจำนวนแรงงานจะอยู่ในขนาดกลางจำนวน 25 โรงงานหรือร้อยละ 75.76 ของโรงงานในเขตอุตสาหกรรมส่งออกในประเภทอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ มีโรงงานอยู่ในขนาดกลาง 13 โรงงาน หรือร้อยละ 39.39

ในประเภทเคมีและเคมีภัณฑ์ มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง
45 โรงงาน หรือร้อยละ 73.77 ของโรงงานประเภทเคมีและเคมีภัณฑ์

ตารางที่ 4.14 แสดงขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมแบ่งตามจำนวนแรงงานในนิคมอุตสาหกรรม
บางปู

ประเภทอุตสาหกรรม	ขนาดของโรงงานอุตสาหกรรม				รวม
	ครอบครัว	เล็ก	กลาง	ใหญ่	
1. อาหารและเครื่องดื่ม	-	1	8	2	11
2. สิ่งทอ	-	-	13	-	13
3. การแปรรูปไม้	-	2	4	-	6
4. เคมีและเคมีภัณฑ์	3	29	28	1	61
5. ยางและพลาสติก	1	1	15	-	17
6. หนังสือพิมพ์	-	2	4	1	7
7. วัสดุก่อสร้าง	2	1	1	-	4
8. โลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ	-	11	12	1	24
9. ซ่อมแซมหรือดัดแปลงเครื่องจักรเครื่องยนต์	-	3	8	-	11
10. เครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ	1	4	18	1	24
รวม	7	54	111	6	178

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ, 2532

ตารางที่ 4.15 แสดงจำนวนโรงงาน เงินทุน และจำนวนแรงงานตามประเภทอุตสาหกรรม
ในเขตส่งออกนิคมอุตสาหกรรมบางปู

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน โรงงาน	ร้อยละ	ทุน จดทะเบียน (ล้านบาท)	เงินลงทุน (ล้านบาท)	จำนวน แรงงาน (คน)	ร้อยละ
1. อาหารและเครื่องดื่ม	-	-	-	-	-	-
2. สิ่งทอ	-	-	-	-	-	-
3. การแปรรูปไม้	1	3.03	20.0	20.0	133	1.29
4. เคมีและเคมีภัณฑ์	1	3.03	18.0	42.5	209	2.02
5. ยางและพลาสติก	5	15.15	127.0	170.788	1,116	10.80
6. หนังสัตว์	4	12.12	25.0	110.6	1,543	14.93
7. วัสดุก่อสร้าง	-	-	-	-	-	-
8. โลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ	3	9.09	167.4	262.267	674	6.52
9. ซ่อมแซมตัดแปลงเครื่องจักร กลและเครื่องชนิด	1	3.03	20.0	92.7	101	0.98
10. เครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ	18	54.55	351.0	1,485.909	6,558	63.46
รวม	33	100	728.4	2,184.764	10,334	100

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ, 2532

4.4.7 การเปลี่ยนแปลงของโรงงานอุตสาหกรรม

โรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีการขยายตัวตั้งแต่ว่าปี พ.ศ.2512 เป็นต้นมาจนถึงปี พ.ศ.2532 มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 1,420 โรงงาน และคนงานเพิ่มขึ้นจาก 1,279 คน ในปี 2512 เป็น 114,955 คน ในปี พ.ศ.2532 โดยมีสัดส่วนการเพิ่มขึ้นแต่ละปีดังนี้

ตารางที่ 4.16 แสดงจำนวนโรงงานและแรงงานอุตสาหกรรมในแต่ละปีของอำเภอเมือง
สมุทรปราการ

พ.ศ.	จำนวน โรงงาน	อัตราการเพิ่ม ต่อปี	จำนวนแรงงาน (คน)	อัตราการเพิ่ม ต่อปี	จำนวน ประชากร	ร้อยละของ แรงงาน/ประชากร
2520	228	12.3	33,165	3.6	157,603	21.04
2521	260	14.0	35,437	6.9	169,368	20.92
2522	312	20.0	38,105	7.5	181,465	21.00
2523	380	21.8	44,006	15.4	194,204	22.66
2524	451	18.7	47,685	8.3	205,547	23.20
2525	639	41.7	51,406	7.8	216,556	23.74
2526	739	15.6	54,265	5.6	242,379	22.33
2527	826	11.8	59,526	9.7	250,616	23.75
2528	937	13.4	63,055	5.9	253,389	24.88
2529	1,018	8.6	65,751	4.3	263,830	24.92
2530	1,056	3.7	68,379	4.0	290,980	23.50
2531	1,193	12.9	79,487	16.2	312,591	25.45
2532	1,420	19.0	114,955	44.6	329,824	34.85

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดและนิคมอุตสาหกรรมบางปู จังหวัดสมุทรปราการ, 2532.

จากตารางจะเห็นว่า ในปี พ.ศ. 2525 มีอัตราการเพิ่มมากที่สุด ร้อยละ 41.7 ซึ่งเนื่องมาจากมีการจดทะเบียนของโรงงานฟอกหนังเพิ่มขึ้นถึง 118 โรง ในปี พ.ศ. 2523 มีอัตราการเพิ่มรองลงมา ร้อยละ 21.8 และปี 2522 มีอัตราการเพิ่ม ร้อยละ 20.0 ในปี พ.ศ. 2530 มีอัตราการเพิ่มน้อยที่สุด ร้อยละ 3.7

ตารางที่ 4.17 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นตามประเภทของอุตสาหกรรม

ประเภท	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	2528	2529	2530	2531	2532	รวม
1. อาหารและเครื่องดื่ม	33	2	6	8	7	7	9	2	7	5	3	12	7	108
2. สิ่งทอ	40	7	4	9	6	3	9	12	5	3	3	22	26	149
3. การขนปรูปไม้	32	5	7	9	11	12	10	11	15	2	5	11	11	141
4. เคมีและเคมีภัณฑ์	15	2	4	4	4	7	11	11	8	7	7	7	7	113
5. ยางและพลาสติก	22	4	1	3	3	6	8	9	7	3	-	15	23	104
6. พลาสติก	3	-	1	1	-	118	12	8	5	5	3	12	17	185
7. วัสดุก่อสร้าง	5	-	-	2	2	-	1	3	2	-	-	-	7	22
8. โลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ	30	2	13	12	10	7	16	9	22	20	9	22	40	212
9. ยานยนต์หรือติดตั้ง เครื่องจักรและเครื่องยนต์	25	8	7	12	22	18	18	14	32	28	5	17	23	229
10. เครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่นๆ	23	2	9	8	6	10	6	8	8	8	3	19	47	157
รวม	228	32	52	68	71	188	100	87	111	81	36	137	227	1,420

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดและนิคมอุตสาหกรรมบางปู สมุทรปราการ, 2532

การเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรม แบ่งออกเป็นช่วง ๆ ดังนี้

ช่วงแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 ถึง ปี พ.ศ. 2520

ช่วงที่ 2 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 ถึง ปี พ.ศ. 2524

ช่วงที่ 3 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ถึง ปี พ.ศ. 2528

ช่วงที่ 4 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ถึง ปี พ.ศ. 2532

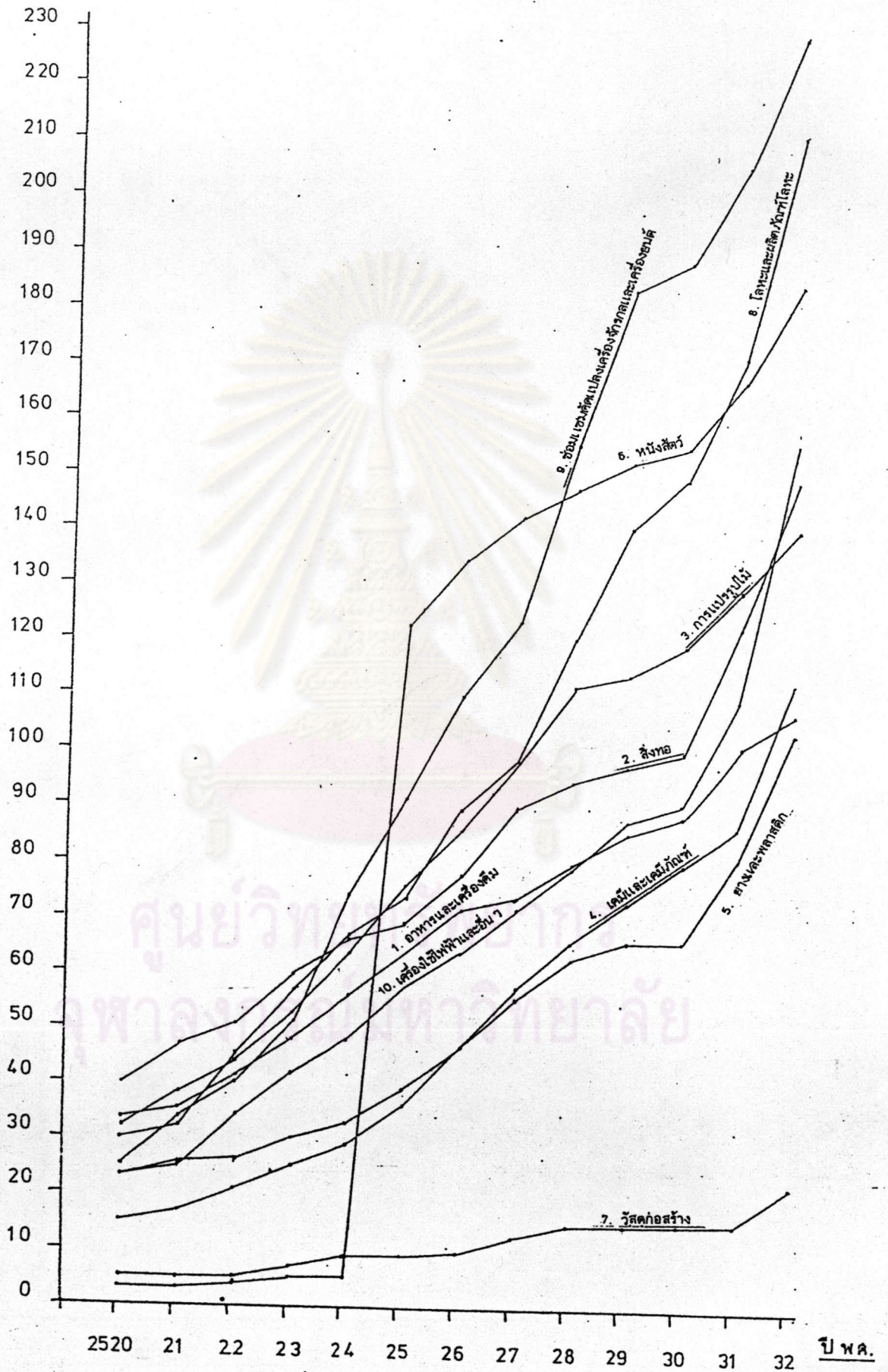
ตารางที่ 4.18 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นรายตำบลในอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ตำบล	2512-2520		2521-2524		2525-2528		2529-2532		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
สำโรงเหนือ	96	42.11	104	46.64	155	31.89	155	32.09	510	35.91
ท้ายบ้าน	57	25.0	52	23.32	142	29.22	51	10.56	302	21.27
ปากน้ำ	17	7.46	16	7.17	50	10.29	50	10.35	133	9.37
บางปูใหม่	33	14.47	24	10.76	98	20.16	194	40.18	349	24.58
บางเมือง	12	5.26	15	6.73	24	4.94	16	3.31	67	4.72
แพรกษา	1	0.44	1	0.45	7	1.44	10	2.07	19	1.34
บางค้อ	5	2.19	3	1.34	5	1.03	2	0.41	15	1.06
บางโปรง	6	2.63	6	2.69	5	1.03	3	0.62	20	1.40
บางปู	1	0.44	2	0.90	-	-	2	0.41	5	0.35
รวม	228	100	223	100	486	100	483	100	1,420	100

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรมบางปู และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ, 2532

แผนภูมิที่ 4-3 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมแยกตามประเภท

หน่วยโรงงาน

ตารางที่ 4.19 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นตามประเภทอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ประเภท	2512-2520		2521-2524		2525-2528		2529-2532		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
1. อาหารและเครื่องดื่ม	33	14.47	23	10.31	25	5.15	27	5.59	108	7.60
2. สิ่งทอ	40	17.54	26	11.66	29	5.97	54	11.18	149	10.49
3. การประมง	32	14.04	32	14.35	48	9.88	29	6.01	141	9.93
4. เคมีและเคมีภัณฑ์	15	6.58	14	6.28	37	7.61	47	9.73	113	7.96
5. ยางและพลาสติก	22	9.65	11	4.93	30	6.17	41	8.49	104	7.32
6. พลังไฟฟ้า	3	1.32	2	0.90	143	29.42	37	7.66	185	13.03
7. วัสดุก่อสร้าง	5	2.19	4	1.80	6	1.23	7	1.45	22	1.55
8. โลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ	30	13.16	37	16.59	54	11.11	91	18.84	212	14.93
9. ขั้วหม้อหรือติดตั้งแปลง	25	10.96	49	21.97	82	16.87	73	15.10	229	16.13
เครื่องจักรและเครื่องชน										
10. เครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ	23	10.09	25	11.21	32	6.58	77	15.94	157	11.06
รวม	228		223		486		483		1,420	

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรมบางปู และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ, 2532

ตารางที่ 4.20 แสดงจำนวนโรงงานและจำนวนแรงงาน แยกตามประเภทอุตสาหกรรมปี พ.ศ. 2527

กับปี พ.ศ. 2532 ของอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ประเภท	พ.ศ. 2527		พ.ศ. 2532		อัตรา การเพิ่ม ต่อปี	พ.ศ. 2527		พ.ศ. 2532		อัตรา การเพิ่ม ต่อปี
	โรงงาน	สัดส่วน	โรงงาน	สัดส่วน		แรงงาน	สัดส่วน	แรงงาน	สัดส่วน	
1. อาหารและเครื่องดื่ม	74	8.96	108	7.60	9.19	6,096	10.24	8,997	7.83	9.52
2. สิ่งทอ	90	10.90	149	10.49	13.11	22,056	37.05	28,674	24.94	6.00
3. การประมง	97	11.74	141	9.93	9.07	1,531	1.57	3,222	2.80	22.09
4. เคมีและเคมีภัณฑ์	58	7.02	113	7.96	18.96	3,416	5.74	7,439	6.47	23.55
5. ยางและพลาสติก	56	6.78	104	7.32	17.14	3,477	5.84	7,184	6.25	21.32
6. พืชสัตว์	143	17.31	185	13.03	5.87	1,890	3.18	7,673	6.67	61.20
7. วัสดุก่อสร้าง	13	1.57	22	1.55	13.85	978	1.64	1,253	1.09	5.62
8. โลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ	99	11.99	212	14.93	22.83	6,635	11.15	11,123	9.68	13.53
9. ขั้วหมักรีดหรือดัดแปลง เครื่องจักรและเครื่องมือ	124	15.01	229	16.13	16.94	4,598	7.72	7,170	6.24	11.19
10. เครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ	72	8.72	157	11.06	23.61	8,855	14.87	32,220	28.03	52.77
รวม	826	100	1,420	100	14.38	59,532	100	114,955	100	18.62

ที่มา : ข้อมูลอุตสาหกรรมบางปี และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ, 2532

ช่วงแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 - 2520

นับตั้งแต่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิต และกระจายโรงงาน ออกนอกกรุงเทพมหานคร ทำให้โรงงานขยายตัวเข้ามาในจังหวัดสมุทรปราการ ในท้องที่อำเภอ พระประแดง และอำเภอเมืองสมุทรปราการ ในปี พ.ศ. 2502 มีนโยบายย้ายโรงงานฟอกหนัง และโรงงานทอผ้าออกจากคลองเตย มาที่อำเภอเมืองสมุทรปราการ ก็มีการขยายตัวของโรงงาน เพิ่มขึ้น จนถึงปี พ.ศ. 2512 จึงได้มีการจดทะเบียนโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นที่กรมโรงงาน อุตสาหกรรม

ในปี พ.ศ. 2520 มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 228 โรงงานเพิ่มขึ้นจากปี 2512 จำนวน 222 โรงงาน คิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 462.5 ต่อปี จำนวนแรงงาน 33,165 คน เพิ่มขึ้น 31,886 คน โดยมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 311.6 ต่อปี

จากการที่จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมและจำนวนแรงงานมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยสูง มากนั้นเนื่องจากในช่วงดังกล่าวประเทศไทยได้เริ่มส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ และสนับสนุนการขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ต่อเนื่องจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ดังนั้นอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อุตสาหกรรมการแปรรูปไม้ อุตสาหกรรม โลหะและผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับโลหะ และอุตสาหกรรมอื่น ๆ ขยายตัวขึ้นอย่างมากในอำเภอเมือง สมุทรปราการ

จากตาราง 4.19 จะเห็นว่าช่วงปี 2512-2520 ตำบลสำโรงเหนือมีจำนวน โรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุด 96 โรงงาน หรือร้อยละ 42.11 ของโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ตำบลท้ายบ้าน 57 โรงงาน ตำบลที่มีโรงงานอุตสาหกรรมน้อยที่สุด ได้แก่ ตำบล แพรกษาและตำบลบางปูมีอย่างละ 1 โรงงาน โรงงานเหล่านี้จะกระจายตัวอยู่ตามแนวถนนสุขุมวิท ขณะเดียวกันก็เริ่มมีการตั้งโรงงานเข้าไปอยู่ในซอยต่าง ๆ ที่แยกจากถนนสุขุมวิทเข้าไป เช่น ถนนเทพารักษ์ ซอยมิตรอุดม ซอยวัดด่านสำโรง ถนนสายลวด และซอยบางเมฆขาว เป็นต้น เนื่องจากราคาที่ดินริมถนนสุขุมวิทสูงขึ้นมาก

ประเภทของโรงงานอุตสาหกรรม ประเภทสิ่งทอในช่วงแรกนี้มีจำนวนมาก ที่สุดถึง 40 โรงงาน มีการลงทุนจากชาวต่างประเทศโดยเฉพาะชาวญี่ปุ่นที่หันมาลงทุนในประเทศไทย ทำให้โรงงานสิ่งทอขยายตัวเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะบริเวณริมถนนสุขุมวิท ในตำบลท้าย บ้านและตำบลบางปูใหม่ รองลงมาได้แก่ประเภทอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 33 โรงงาน

ประเภทการแปรรูปไม้ 32 โรงงาน ประเภทโลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ 30 โรงงาน ซึ่งโรงงานต่าง ๆ เหล่านี้เป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่มีขนาดเล็กเป็นส่วนใหญ่ ประเภทอุตสาหกรรมที่มีน้อยที่สุดในช่วงนี้ ได้แก่ประเภทหนึ่งสี่ตัว จำนวน 3 โรงงาน จะเห็นว่าความเป็นจริงโรงงานพอกหนึ่งที่ย้ายออกมาจากคลองเตยมีจำนวนมาก แต่ไม่ได้ไปจดทะเบียนที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมจนกระทั่งปี พ.ศ. 2525 จึงได้ไปจดทะเบียนเนื่องจากรวมตัวกันสร้างบ่อกำจัดน้ำเสียรวม

จะเห็นว่าในช่วงปี พ.ศ. 2512-2520 โรงงานอุตสาหกรรมขยายตัวไปตามแนวถนนสุขุมวิทและถนนเทพารักษ์ ในตำบลลำโรงเหนือ ตำบลท้ายบ้าน ตำบลบางปูใหม่ และตำบลปากน้ำในช่วงนี้ การผลิตสินค้าส่วนใหญ่ของโรงงานอุตสาหกรรมเป็นการผลิตเพื่อตลาดภายในประเทศและให้เพียงพอใช้ภายในประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3

ช่วงที่ 2 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 - พ.ศ. 2524

มีจำนวนโรงงานทั้งหมด 451 โรงงาน มีการจ้างงาน 47,685 คน มีโรงงานเพิ่มขึ้นจากปี 2520 จำนวน 223 โรงงาน หรืออัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 24.45 ต่อปี เพิ่มอยู่ในตำบลลำโรงเหนือ 104 โรงงาน หรือคิดเป็นร้อยละ 46.64 ของจำนวนโรงงานที่เพิ่มขึ้น รองลงมา ได้แก่ ตำบลท้ายบ้าน 52 โรงงานประเภทอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นมาก ได้แก่ ประเภทซ่อมแซมหรือดัดแปลงเครื่องจักรและเครื่องยนต์ โลหะและผลิตภัณฑ์จากโลหะ การแปรรูปไม้ สิ่งทอและเครื่องไฟฟ้าและอื่น ๆ ซึ่งโรงงานเหล่านี้จะกระจายตัวอยู่บนถนนสุขุมวิท ถนนเทพารักษ์ และถนนสาธิต

จากตาราง 4.20 จะเห็นว่าช่วงระยะเวลาี้ มีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการเมืองภายในประเทศไม่มีเสถียรภาพ มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศซบเซาและการลงทุนชะงักงันต่อเนื่องมาตลอด อีกทั้งยังอยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 โดยเน้นหนักไปในด้านการกระจายความเจริญออกไปจากกรุงเทพมหานคร โดยการพัฒนาเมืองหลักขึ้นในส่วนภูมิภาค ให้เป็นศูนย์กลางที่จะกระจายความเจริญออกไปสู่ชนบท เพื่อลดความแออัดและปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้น ทำให้การลงทุนชลดตัวลง ผู้ลงทุนไม่กล้าที่จะลงทุน

อย่างไรก็ตาม ผู้ลงทุนรายย่อยก็ลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการเพิ่มของอุตสาหกรรมประเภทซ่อมแซมหรือดัดแปลงเครื่องจักรและเครื่องยนต์ มีจำนวน 49 โรงงาน คิดเป็นอัตราการเพิ่ม 49.0 ต่อปี มีการก่อตั้งนิคมอุตสาหกรรมบางปูใน

ตำบลบางปูใหม่

ช่วงที่ 3 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 - พ.ศ. 2528

มีจำนวนโรงงานทั้งหมด 937 โรงงาน มีการจ้างงานทั้งหมด 63,055 คน มีจำนวนโรงงานเพิ่มขึ้นทั้งหมด 486 โรงงาน อัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 26.94 ต่อปี และแรงงานเพิ่มขึ้น 15,370 คน อัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 8.06 ต่อปี

จะเห็นว่าช่วงระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุด เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทยดีขึ้น การเมืองมีเสถียรภาพ ต่างประเทศมีความเชื่อถือฐานะทางการเงินของไทยมีความมั่นคงขึ้น และเร่งรัดการส่งออก มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐานทำให้มีการลงทุนเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับอยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ซึ่งเน้นการพัฒนาเมืองหลักเมืองรอง และชุมชนชนบทให้ประสานกัน โดยลดความเติบโตและลดอิทธิพลทางเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานคร ในขณะที่เดียวกันก็พัฒนากรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อที่จะลดปัญหาภาวะมลพิษ ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม อื่น ๆ จึงทำให้โรงงานอุตสาหกรรมที่มีมลภาวะ เริ่มมีการตื่นตัว ดังจะเห็นได้จากในปี พ.ศ. 2525 โดยสมาคมโรงงานฟอกหนังได้นำเอาโรงงานฟอกหนังที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย รวมตัวกันมาขึ้นทะเบียน ถึง 118 โรงงาน และมีการจับกลุ่มเพื่อสร้างบ่อกำจัดน้ำเสียรวมขึ้นด้วย จึงทำให้ตัวเลขของอุตสาหกรรมประเภทหนังสัตว์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นจำนวน 143 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 29.42 ของโรงงานที่เพิ่มขึ้น ประเภทอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นรองลงมา ได้แก่ ประเภทซ่อมแซมหรือดัดแปลงเครื่องจักรและเครื่องยนต์ โลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ การแปรรูปไม้ และเคมีและเคมีภัณฑ์ ตามลำดับ

ตำบลที่มีโรงงานเพิ่มขึ้นมากที่สุด ได้แก่ ตำบลสำโรงเหนือ ตำบลท้ายบ้าน ตำบลบางปูใหม่ และตำบลปากน้ำ มีจำนวนโรงงาน 155, 142, 98 และ 50 โรงงานตามลำดับ โรงงานส่วนใหญ่จะตั้งอยู่บริเวณริมถนนสุขุมวิท ถนนเทพารักษ์ และเข้าอยู่ในชอยห่างจากถนนสุขุมวิทและถนนเทพารักษ์ ไม่มากนัก รวมทั้งเข้าไปตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมด้วย

ช่วงที่ 4 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ถึง พ.ศ. 2532

มีจำนวนโรงงานทั้งหมด 1,420 โรงงาน มีการจ้างงาน 114,955 คน มีจำนวนโรงงานเพิ่มขึ้น 483 โรงงาน หรือคิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 12.89 ต่อปี ในช่วงระยะเวลานี้มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมาก เนื่องจากเสถียรภาพทางการเมืองและสภาพทางเศรษฐกิจดีต่อเนื่องมาจากช่วงก่อน และรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้มีการส่งออกมากขึ้น และมีการส่งเสริมให้ตั้งเขตอุตสาหกรรมส่งออกในนิคมอุตสาหกรรมบางปูด้วย

ซึ่งจะเห็นได้จากมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในเขตอุตสาหกรรมส่งออก จำนวน 33 โรงงาน จากโรงงานทั้งหมด 211 โรงงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู

ในช่วงนี้มีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นในนิคมอุตสาหกรรมบางปู จำนวน 173 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 35.82 ของโรงงานที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2532 มีโรงงานเพิ่มขึ้นในนิคมอุตสาหกรรม 128 โรงงานและแรงงานเพิ่มขึ้น 22,896 คน

แต่เนื่องจากช่วงระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงนี้ อยู่ระหว่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 และฉบับที่ 6 ซึ่งได้ส่งเสริมให้อุตสาหกรรมกระจายตัวออกสู่ภูมิภาค อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้อัตราการเพิ่มขึ้นอุตสาหกรรมไม่สูงเท่าที่ควร โดยเฉพาะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ได้เน้นพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกให้เป็นบริเวณที่มีโรงงานอุตสาหกรรมหนัก และมีท่าเรือน้ำลึก จึงทำให้โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ไปลงทุนอยู่ที่บริเวณดังกล่าวนี้มาก

สำหรับประเภทอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นในช่วงระยะเวลานี้ ได้แก่ ประเภทโลหะ และผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ ซ่อมแซมหรือตัดแปลงเครื่องจักรและเครื่องยนต์ สิ่งทอ เคมีและเคมีภัณฑ์ และยางและพลาสติก จะเพิ่มขึ้นในตำบลบางปูใหม่มากที่สุด 194 โรงงาน ซึ่งรวมทั้งตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมบางปูด้วย คิดเป็นร้อยละ 40.16 ของจำนวน โรงงานที่เพิ่มขึ้น รองลงมาได้แก่ตำบลสำโรงเหนือ จำนวน 155 โรง และตำบลท้ายบ้าน 51 โรงงาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

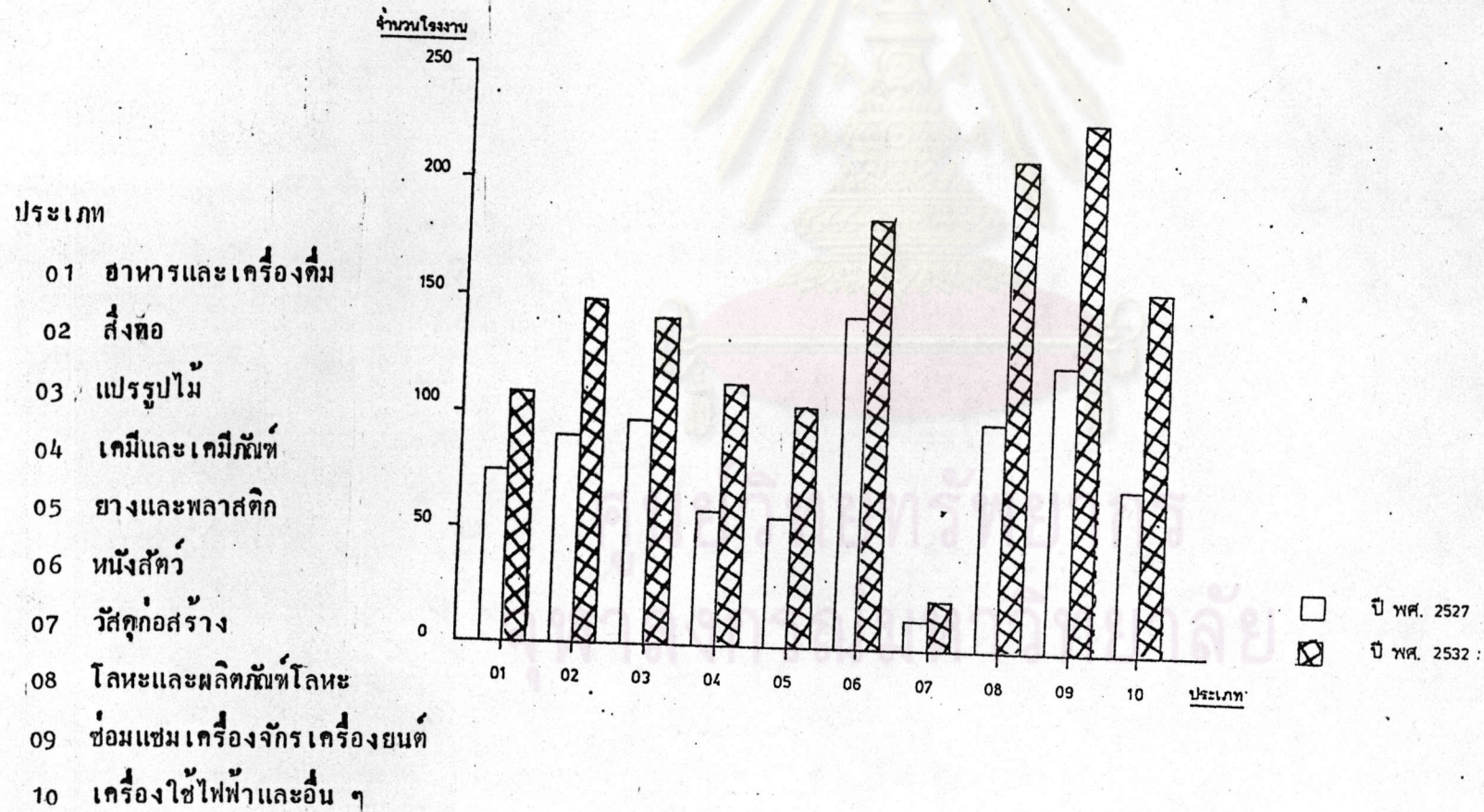
ตารางที่ 4.21 แสดงจำนวนโรงงาน พื้นที่โรงงาน การเปลี่ยนแปลงและอัตราการเพิ่มรายค่าของอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ปี พ.ศ. 2527 และปี พ.ศ. 2532

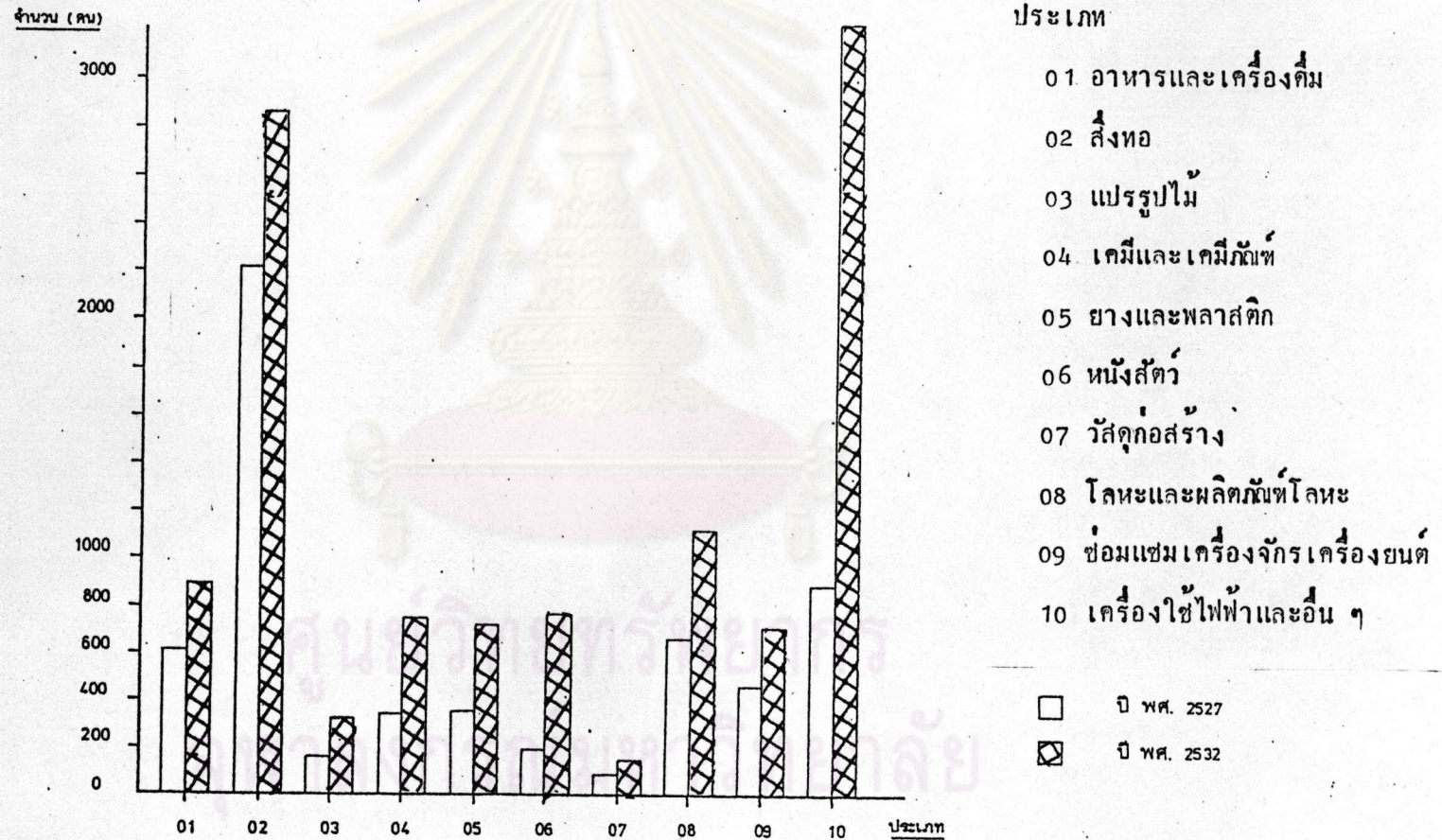
ตำบล	พ.ศ. 2527		พ.ศ. 2532		พ.ศ. 2527		พ.ศ. 2532		จำนวนโรงงาน ที่เปลี่ยนแปลง		จำนวนพื้นที่ เปลี่ยนแปลง		อัตราการเพิ่ม		โรงงาน/พื้นที่	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	พื้นที่	สัดส่วน	พื้นที่	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	ไร่	สัดส่วน	โรงงาน	พื้นที่	2527 (ไร่)	2532 (ไร่)
อำเภอเมือง	306	37.05	510	35.91	635.84	15.23	794.31	13.51	204	34.34	158.47	9.30	13.33	4.98	2.08	1.56
ท่าเสา	231	27.97	302	21.27	1,156.4	27.69	1,456.27	24.77	71	11.95	239.87	17.60	6.15	5.19	5.01	4.82
บางพลี	63	7.63	133	9.36	264.72	6.34	295.13	5.02	70	11.78	30.41	1.79	22.22	2.30	4.20	2.22
บางพลีใหญ่	139	16.83	349	24.58	1,293.93	30.98	1,901.23	32.33	210	35.35	607.30	35.65	30.22	9.39	9.31	5.48
บางพลี	48	5.81	67	4.72	167.22	4.00	342.58	5.83	19	3.20	175.36	10.29	7.92	20.97	3.48	5.11
บางพลี	17	2.06	20	1.41	105.42	2.53	130.17	2.21	3	0.51	24.75	1.45	3.53	4.70	6.20	6.51
บางพลี	7	0.85	19	1.34	331.72	7.94	702.09	11.94	12	2.02	370.37	21.74	34.29	22.33	47.39	36.95
บางพลี	12	1.45	15	1.06	52.17	1.25	73.49	1.25	3	0.51	21.32	1.25	5.00	8.17	4.35	4.90
บางพลี	3	0.36	5	0.35	168.80	4.04	184.60	3.14	2	0.34	15.8	0.93	13.33	1.87	56.2	36.92
รวม	826	100	1,420	100	4,176.22	100	5,879.87	100	594	100	1,703.65	100	14.38	8.16	5.06	4.14

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรมบางปู และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ, 2532

แผนภูมิที่ 4-4 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมปีพ.ศ. 2527 กับปีพ.ศ. 2532 แยกรายประเภท

แผนภูมิที่ 4-5 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนแรงงานปีพศ.2527กับปีพศ.2532

การเปลี่ยนแปลงทางด้านพื้นที่อุตสาหกรรม จากตารางที่ 4.21 พบว่าในปี พ.ศ.2532 ตำบลบางปูใหม่มีพื้นที่อุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจากปี 2527 มากที่สุด จำนวน 607.3 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 35.65 ของการเปลี่ยนแปลงพื้นที่อุตสาหกรรมทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ตำบล แพรกษา ตำบลท้ายบ้าน ตำบลบางเมือง และตำบลสำโรงเหนือ มีพื้นที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ 370.37, 299.87, 175.36, และ 158.47 ไร่ ตามลำดับหรือคิดเป็นร้อยละ 21.74, 17.60, 10.29 และ 9.30 ของการเปลี่ยนแปลงพื้นที่อุตสาหกรรมทั้งหมด ตามลำดับ

ตำบลที่มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่อุตสาหกรรมน้อยที่สุด ได้แก่ ตำบลบางปู จำนวน 15.8 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.93 ของการเปลี่ยนแปลงพื้นที่อุตสาหกรรม รองลงมา ได้แก่ ตำบล บางด้วน ตำบลบางโปรง และตำบลปากน้ำ จำนวน 21.32, 24.75 และ 30.41 ตามลำดับ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.25, 1.42 และ 1.79 ตามลำดับ

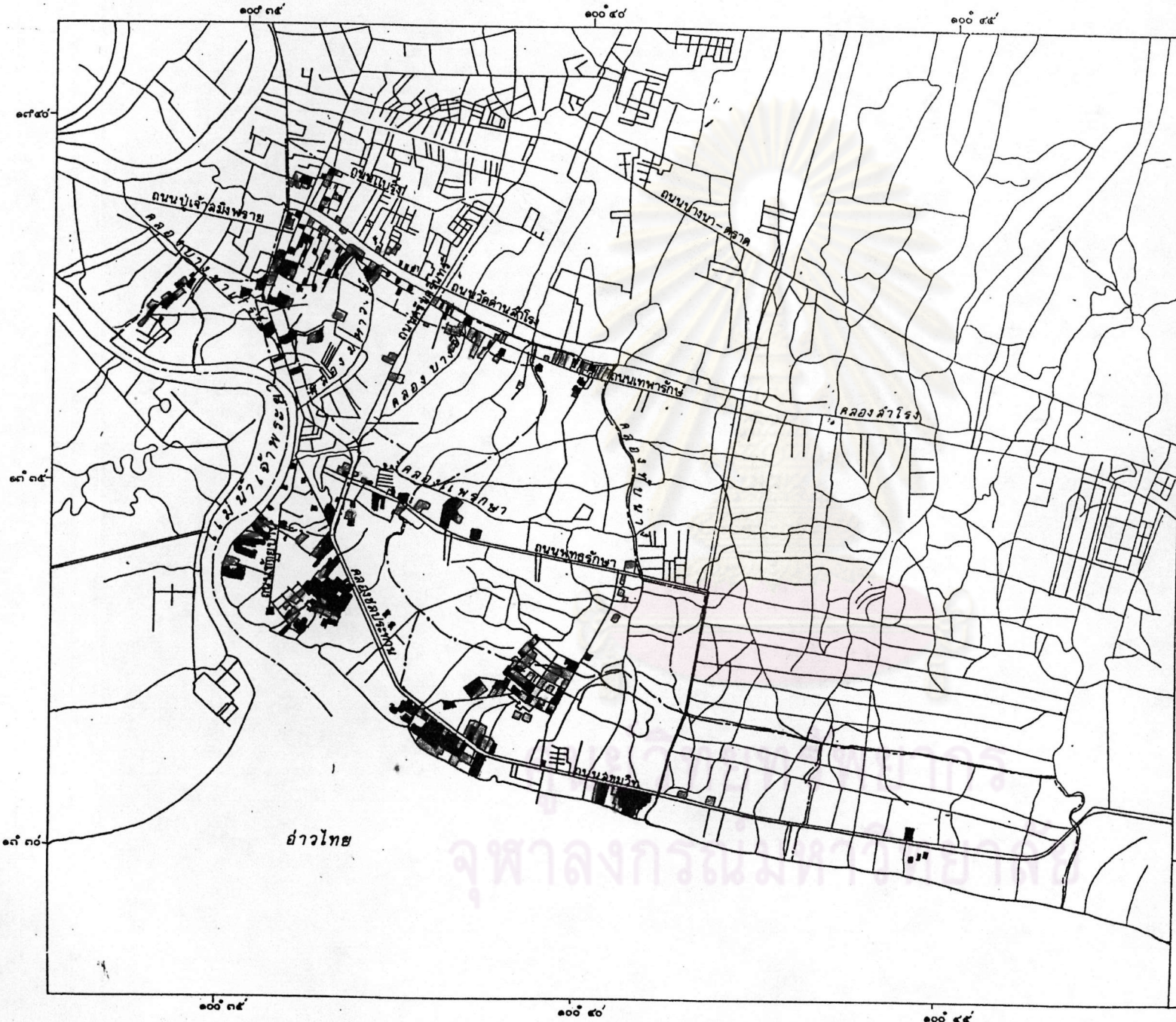

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.22 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมรายตำบล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2532 ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ตำบล	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	2528	2529	2530	2531	2532	อัตรา การเพิ่ม เฉลี่ยต่อปี
ท่าเรือ	96	106	130	164	200	221	268	306	355	380	393	451	510	35.94
ท้ายบ้าน	57	65	77	91	109	191	210	231	251	259	266	289	302	35.82
ปากน้ำ	17	18	19	26	33	49	57	63	83	108	109	126	133	56.86
บางขุนเทียน	33	39	45	53	57	109	127	139	155	168	183	212	349	79.80
บางเมือง	12	17	20	23	27	38	43	48	51	57	59	62	67	38.19
นครเขื่อนขันธ์	1	1	1	2	2	4	4	7	9	11	11	14	19	150.0
บางคันทน์	5	5	7	7	8	10	12	12	13	13	13	15	15	16.67
บางโพธิ์	6	8	10	11	12	14	15	17	17	18	18	19	20	19.44
บางปู	1	1	3	3	3	3	3	3	3	4	4	5	5	33.33
รวม	228	260	312	380	451	639	739	826	937	1,018	1,056	1,193	1,420	43.57

ที่มา : นิคมอุตสาหกรรมบางปู และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ, 2532

เรื่องแนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน
เพื่ออุตสาหกรรมและพักอาศัยในเขต
อำเภอเมืองสมุทรปราการ

แผนที่ 4.13

แสดง เป็นแบบผังพื้นที่อุตสาหกรรมปี พ.ศ. ๒๕๒๗
พ.ศ. ๒๕๒๕

ตำบล	พื้นที่อุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้น	
	ไร่	สัดส่วน
สีโหงงเหนือ	1๐๖.๕๑	๑.๓๐
ทับป้าน	๕๑๑.๖๑	๑๖.๕๐
ปากน้ำ	๓๐.๕๑	๑.๖๑
หนองใหม่	๕๐๖.๓๐	๓๖.๕๕
หนองใหม่	๑๖๖.๓๕	๑๐.๕๑
โพธิ์ตาก	๕๕.๖๕	๑.๕๕
บางตาพัน	๓๖๐.๓๖	๕๖.๖๕
บางใหม่	๕๖.๕๕	๑.๕๕
บางใหม่	๑๖.๕๐	๐.๖๕
รวม	๑๖๖๖.๕๕	๑๐๐

พื้นที่อุตสาหกรรมปี พ.ศ. ๒๕๒๗
 พื้นที่อุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้น

สัญลักษณ์
 - - - - - เขตอำเภอ
 ————— ถนน
 ~~~~~ แม่น้ำ

 มาตรการส่วน
 ๑:๑๐๐,๐๐๐

ตารางที่ 4.23 ผลดำเนินงานของโครงการตามแผนงานประเภท กลุ่มที่ ๓.ค. 2520-2532 ทั่วประเทศสังกัดกระทรวงการ

จำนวน	จำนวน													รวม	งบ ปี 1๒๕๓๓
	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	2528	2529	2530	2531	2532		
1. การขยายโครงการ	33	35	41	49	56	63	72	74	81	86	89	101	108	18.94	
2. ว่าง	40	47	51	60	66	69	78	90	95	98	101	123	149	22.71	
3. การปรับปรุง	32	37	44	53	64	76	86	97	112	114	119	130	141	28.38	
4. เสนอและเลิก	15	17	21	25	29	36	47	58	66	73	80	87	113	54.44	
5. ว่างและขาด	22	26	27	30	33	39	47	56	63	66	66	81	104	31.06	
6. ว่าง	3	3	4	5	5	123	135	143	148	153	156	188	185	505.56	
7. ว่างสร้าง	5	5	5	7	9	9	10	13	15	15	15	15	22	28.33	
8. ว่างและเลิก	30	32	45	57	67	74	90	99	121	141	150	172	212	50.56	
9. ว่างและว่าง	25	33	40	52	74	92	110	124	156	184	189	206	229	68.00	
10. ว่างว่างว่าง	23	25	34	42	48	58	64	72	80	88	91	110	157	48.55	
รวม	228	260	312	380	451	639	739	826	937	1,018	1,056	1,193	1,420		

ที่มา : ข้อมูลจากกระทรวงการ และสำนักงานโครงการวิจัยที่สังกัดกระทรวงการ, 2532

4.5 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัย

4.5.1 การใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย การสร้างบ้านพักอาศัยจะเป็นไปตามลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชากรจะกระจายตัวอยู่ริมแม่น้ำลำคลอง ตามถนนสายสำคัญในอำเภอเมือง บริเวณที่ใกล้กับที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม และบริเวณใกล้ศูนย์กลางของชุมชนและย่านการค้า ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้ คือ

ก. ที่อยู่อาศัยเบาบาง จะกระจายตัวอยู่บริเวณพื้นที่เกษตรกรรม ได้แก่ ตำบลแพรฆา ตำบลบางปู ตำบลบางด้วน

ข. ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ซึ่งจะกระจายตัวอยู่ตามถนน และใกล้แหล่งชุมชนย่อยต่าง ๆ ได้แก่ บริเวณตำบลบางโปรง ตำบลท้ายบ้าน ตำบลบางปูใหม่

ค. ที่อยู่อาศัยหนาแน่นและชุมชนแออัด จะกระจายตัวอยู่ในเขตเมืองใกล้ศูนย์กลางการค้าและบริการ และใกล้แหล่งงานบริเวณข้างโรงงานอุตสาหกรรม มีทั้งรูปแบบเป็นหมู่บ้านจัดสรรและแหล่งชุมชนแออัด ได้แก่ บริเวณตำบลปากน้ำ ตำบลสำโรงเหนือ ตำบลบางเมืองและบางส่วนของตำบลท้ายบ้านและตำบลบางปูใหม่

4.5.2 ประเภทของที่พักอาศัย แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

ก. ประเภทบ้านเดี่ยว มีอยู่ทั่วไปในอำเภอเมืองสมุทรปราการ จะเป็นที่พักอาศัยของประชากรที่มีรายได้ปานกลางและรายได้สูงจะอาศัยอยู่

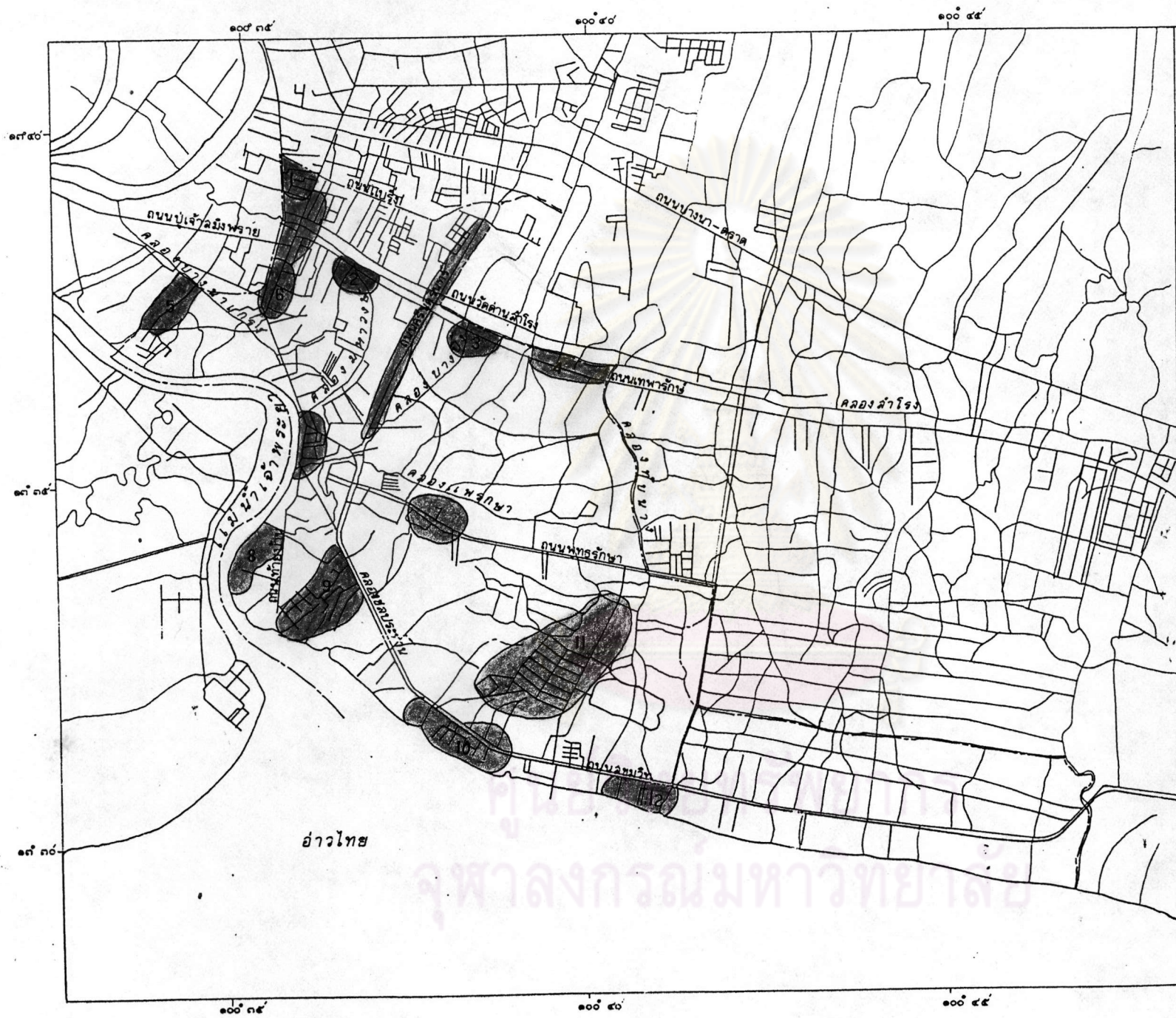
ลักษณะอาคารเป็นไม้ จะพบมากบริเวณแหล่งที่ตั้งชุมชนเก่าและบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา ตำบลปากน้ำ ตำบลบางด้วน ปัจจุบันทรุดโทรม และมีการตัดแปลงไป

ลักษณะอาคารที่เป็นครึ่งตึกครึ่งไม้ ส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัยของคนมีรายได้ปานกลาง จะกระจายตัวอยู่ใกล้กับแหล่งชุมชน ย่านการค้า และถนนสายต่าง ๆ พบมากบริเวณตำบลปากน้ำ ตำบลสำโรงเหนือ ตำบลบางเมือง

ลักษณะอาคารที่เป็นตึก จะกระจายอยู่ห่างจากศูนย์กลางชุมชน และบริเวณถนนสายใหม่ เช่น ถนนศรีนครินทร์ บริเวณชานเมือง พบมากในตำบลสำโรงเหนือ ตำบลบางเมือง และตำบลแพรฆา

ข. บ้านแถวหรือตึกแถว ส่วนมากเป็นอาคารพาณิชย์ จะอยู่บริเวณศูนย์กลางของชุมชนและย่านการค้า ริมถนนสุขุมวิท ถนนเทพารักษ์ ถนนท้ายบ้าน ถนนศรีนครินทร์ และชอว์วัดด่านสำโรง อยู่ในตำบลปากน้ำ และตำบลสำโรงเหนือ

เรื่องแนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน
เพื่ออุตสาหกรรมและพักอาศัยในเขต
อำเภอเมืองสมุทรปราการ

แผนที่ 4:14...

แสดงบริเวณพื้นที่ขยกรรรมพักอาศัย

- พักอาศัย
- พื้นที่ขยกรรรม
- 1. ย่านการค้าลำไย
- 2. ย่านการค้าปากน้ำ
- 3. ย่านการค้าริมถนนศรีนครินทร์
- อุตสาหกรรม
- 1. บริเวณอุตสาหกรรม ขอยมิตรอุตสาหกรรม 2
- 2. ริมถนนพาราณสี ขอยนารายณ์ 2
- 3. ริมถนนพาราณสี ขอยมงกุฎ
- 4. ริมถนนพาราณสี
- 5. ขอยวัดสวนลิ้ม
- 6. ริมถนนสุขุมวิท
- 7. ย่านอุตสาหกรรมแพทยศาสตร์
- 8. บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา
- 9. ริมถนนสุขุมวิทบริเวณใต้โพธิ์ บางมด
- 10. ริมถนนสุขุมวิท กม. 34
- 11. นิคมอุตสาหกรรมบางปู
- 12. ริมถนนสุขุมวิท บริเวณศาลาทุ

สัญลักษณ์

- เขตอำเภอ
- ถนน
- แม่น้ำ

มาตราส่วน
๑:๑๕๐,๐๐๐

ค. บ้านจัดสรร ในอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีบ้านจัดสรรจำนวนมาก ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ตั้งอยู่บริเวณริมถนนสายหลัก โดยเฉพาะในปี พ.ศ.2531 มีการขออนุญาตจัดสรรที่ดินและบ้านจัดสรร จำนวน 21 ราย เนื้อที่ 899 ไร่ 2 งาน 1.46 ตารางวา และในปี พ.ศ.2532 มีการขออนุญาต จำนวน 17 ราย เนื้อที่ 203 ไร่ 21.36 ตารางวา พบมากในตำบลสำโรงเหนือ ตำบลบางเมือง ตำบลท้ายบ้าน และตำบลบางด้วน

จากการสำรวจบริเวณริมถนนสายหลักของอำเภอเมืองสมุทรปราการ พบว่ามีจำนวนบ้านจัดสรร คอนโดมิเนียม และอพาร์ทเมนท์ ดังนี้

ถนนสุขุมวิท ตั้งแต่ช่วงสี่แยกบางนาไปถึงคลองด่าน ระยะทาง 40 กิโลเมตร มีจำนวน 60 ราย อยู่ในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ 34 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.67 เป็นบ้านจัดสรร 25 ราย อพาร์ทเมนท์ 8 ราย และคอนโดมิเนียม 7 ราย

ถนนเทพารักษ์ ระยะทาง 26 กิโลเมตร มีจำนวน 60 ราย อยู่ในเขตอำเภอเมือง 42 ราย คิดเป็นร้อยละ 70 เป็นบ้านจัดสรร 27 ราย อพาร์ทเมนท์ 8 ราย และคอนโดมิเนียม 7 ราย

ถนนศรีนครินทร์ตั้งแต่ช่วงถนนสุขุมวิทถึงถนนบางนา-ตราดระยะทาง 9 กิโลเมตร มีจำนวน 34 ราย อยู่ในเขตอำเภอเมือง 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.88 เป็นบ้านจัดสรร 13 ราย อพาร์ทเมนท์ 4 ราย และคอนโดมิเนียม 2 ราย

อยู่ในพื้นที่ต่อเนื่องกับอำเภอเมือง จำนวน 15 ราย อยู่ในอำเภอบางพลี 9 ราย และบางนา 6 ราย

ถนนพุทธรักษา ระยะทาง 10 กิโลเมตร มีเป็นบ้านจัดสรร 6 ราย และคอนโดมิเนียม 1 ราย ทั้งหมดอยู่ในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ

จะเห็นว่าถนนสุขุมวิทและถนนเทพารักษ์จะมีจำนวนบ้านจัดสรรตั้งอยู่มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ถนนศรีนครินทร์

บนถนนสุขุมวิทได้แก่ตำบลสำโรงเหนือ ตำบลบางเมือง ตำบลปากน้ำ ตำบลท้ายบ้าน และตำบลบางปูใหม่

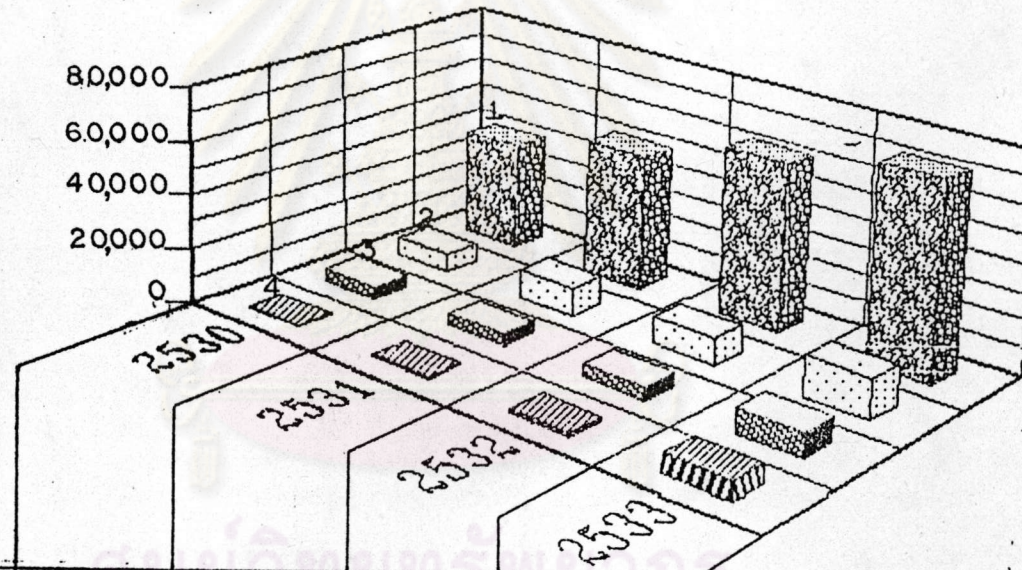
ถนนเทพารักษ์ ได้แก่ ตำบลสำโรงเหนือ

ถนนศรีนครินทร์ ได้แก่ ตำบลบางเมือง

ถนนพุทธรักษา ได้แก่ ตำบลท้ายบ้านและตำบลแพรกษา

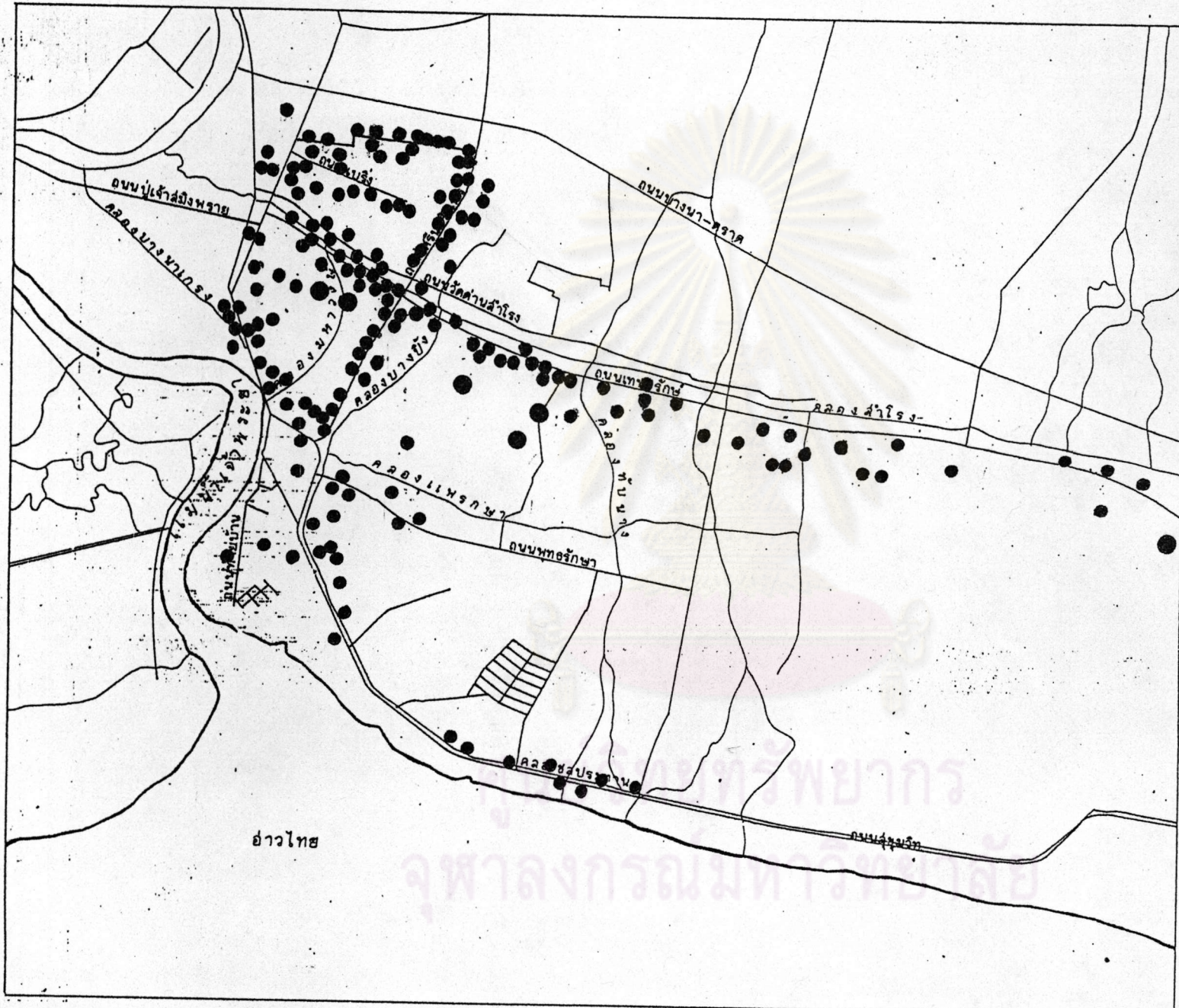
แผนภูมิที่ 4.6 แสดงจำนวนที่อยู่อาศัยที่จดทะเบียนเพิ่มขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล แยกตามพื้นที่การจดทะเบียน

		2530	2531	2532	2533	% การเปลี่ยนแปลง
ยอดรวม		53,353	67,450	80,031	102,335	+ 27.9
กรุงเทพมหานคร	1	40,762	51,142	63,262	72,593	+ 13.9
สมุทรปราการ	2	6,726	10,960	10,133	14,593	+ 44.0
นนทบุรี	3	5,116	4,387	5,184	8,914	+ 72.0
ปทุมธานี	4	749	962	1,452	6,777	+366.7

แหล่งที่มา : ธนาคารอาคารสงเคราะห์

เรื่องแนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน
เพื่ออุตสาหกรรมและพักอาศัยในเขต
อำเภอเมืองมุกดาหาร .

แผนที่ 4-15

แสดง ที่ตั้งบ้านจัดสรร

- สัญลักษณ์
- เขตอำเภอ
  - ถนน
  - แม่น้ำ

↑
น

มาตราส่วน
๑:๑๐๐,๐๐๐

๐ ๒๕๐ ม

ง. บ้านเช่า ในปัจจุบันนี้อำเภอเมืองสมุทรปราการ แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมมาก ซึ่งแรงงานเหล่านี้ได้อพยพเข้ามาในอำเภอเมืองมาก ทำให้มีการสร้างบ้านพักอาศัยรองรับคนงานเหล่านี้ ซึ่งจะอยู่ใกล้กับแหล่งงานหรือโรงงานอุตสาหกรรม

บ้านเช่าสำหรับผู้มีรายได้น้อย จะมีลักษณะเป็นอาคารชั้นเดียว เป็นห้องแถวยาว มีประมาณ 10-15 ห้อง จะตั้งอยู่ใกล้กับโรงงานอุตสาหกรรม บริเวณตำบลท้ายบ้าน ตำบลบางปูใหม่ ตำบลสำโรงเหนือ

บ้านเช่าสำหรับผู้มีรายได้ปานกลางและรายได้สูงจะมีลักษณะเป็นอาคารตึกมีหลายชั้น แบ่งเป็นห้อง ๆ ให้เช่า ได้แก่พวกคอร์ต อพาร์ทเมนท์ คอนโดมิเนียม แมนชั่น ซึ่งจะตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณศูนย์กลางชุมชนและถนนสายหลัก การคมนาคมสะดวกเข้าถึงได้ดี เนื่องจากที่ดินบริเวณศูนย์กลางคมนาคมมีราคาแพงและมีเนื้อที่น้อย จึงทำให้เกิดเป็นอาคารหลายชั้นขึ้นมาจะพบมากบริเวณถนนซอยวัดด่านสำโรง ถนนเทพารักษ์ ในตำบลสำโรงเหนือ ถนนศรีนครินทร์ ตำบลบางเมือง ถนนสุขุมวิท ในตำบลสำโรงเหนือ ตำบลปากน้ำ ตำบลท้ายบ้าน และตำบลบางปูใหม่

ตารางที่ 4.24 แสดงจำนวนบ้านพักอาศัย ความหนาแน่น อัตราส่วนบ้านกับประชากร และอัตราส่วนบ้านกับพื้นที่พักอาศัยของอำเภอเมืองสมุทรปราการ ปี พ.ศ. 2527 และปี พ.ศ. 2532

พ.ศ.	จำนวนบ้าน	พื้นที่พักอาศัย (ไร่)	ประชากร	ความหนาแน่น (หลัง/กม. ²)	อัตราส่วน ประชากร/บ้าน	อัตราส่วน พื้นที่/บ้าน
2527	54,704	10,432.85	250,616	311	4.58	76
2532	83,034	17,057.37	329,824	472	3.97	82

4.5.3 ความหนาแน่นของบ้านพักอาศัย จากตาราง 4.24 ในปี พ.ศ. 2527 พื้นที่
พักอาศัยของอำเภอเมือง 10,432.85 ไร่ ความหนาแน่นของบ้านพักอาศัยในอำเภอเมืองสมุทร
ปราการ 311 หลังต่อตารางกิโลเมตร

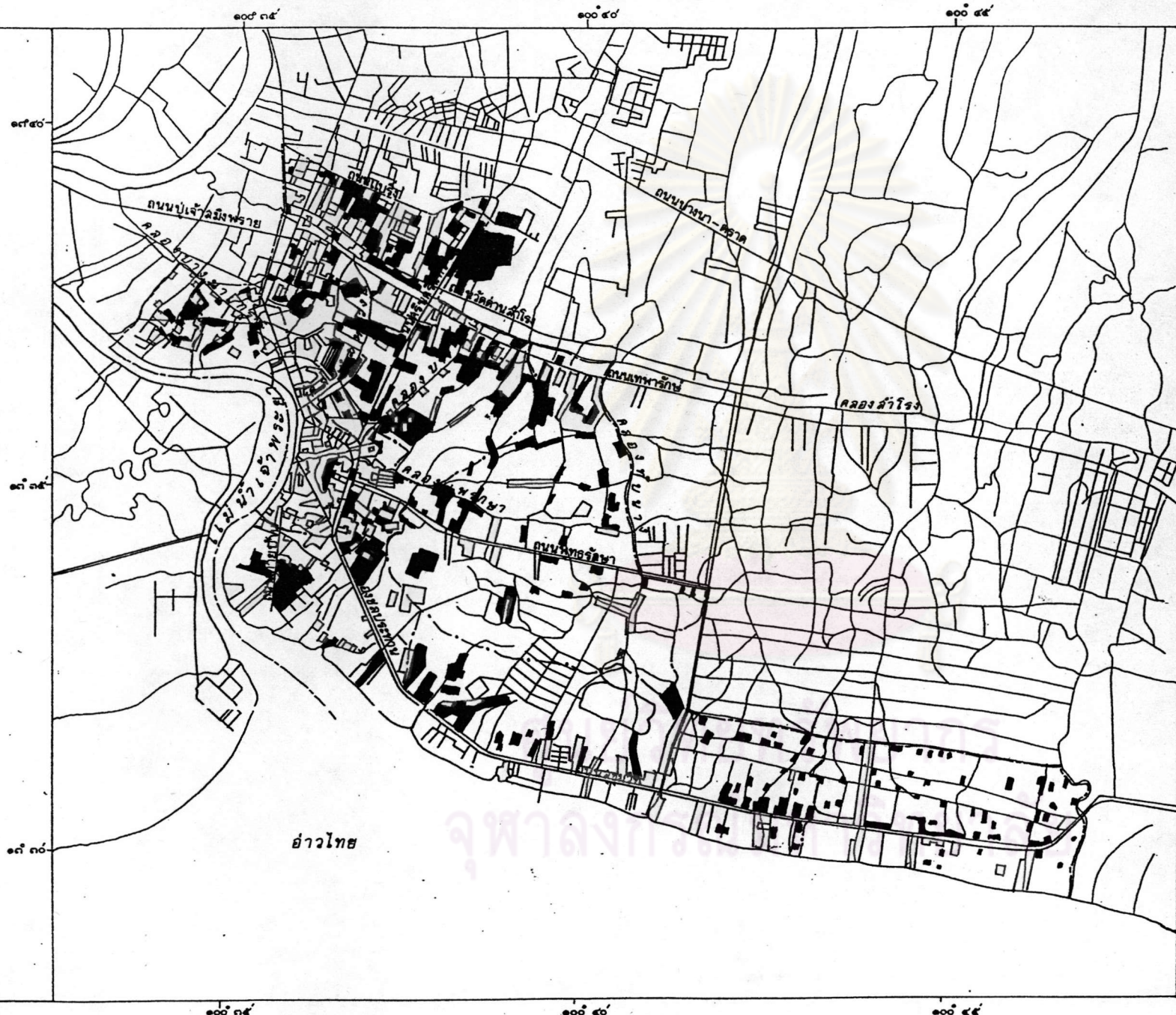
ในปี พ.ศ. 2532 พื้นที่พักอาศัยของอำเภอเมืองสมุทรปราการ 17,057.37
ไร่ มีจำนวนบ้านพักอาศัย 83,034 หลัง ความหนาแน่นของบ้านพักอาศัย 472 หลังต่อตารางกิโล
เมตร

ตารางที่ 4.25 แสดงจำนวนบ้านพักอาศัย ความหนาแน่น อัตราส่วนบ้านต่อประชากร และอัตราส่วนบ้านต่อพื้นที่อาศัยราชการ
พ.ศ. 2527 และ พ.ศ. 2532 ของอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ตำบล	พื้นที่พักอาศัย (ไร่)				จำนวน บ้าน	ประชากร ปี 2532	ความหนาแน่น ของบ้านพักฯ (หลัง/กม. ²)	อัตราส่วน ประชากร ต่อบ้าน	อัตราส่วน บ้าน/พื้นที่ พักอาศัย	อัตราส่วน พื้นที่ พักอาศัย
	พื้นที่ กม. ²	พ.ศ. 2527	พ.ศ. 2532	ร้อยละ						
ปากน้ำ	7.35	1,574.37	1,800.13	10.55	11,389	71,856	1,550	6.3	63.2	2.87
ท่าเรือเพ็ญ	15.33	2,030.06	3,290.87	19.29	28,705	96,839	1,848	3.4	45.8	12.42
ท้ายบ้าน	23.74	1,435.04	2,150.19	12.61	12,393	41,334	522	3.3	69.4	9.97
บางเมือง	21.9	2,524.96	4,314.5	25.29	18,964	59,202	866	3.1	59.6	14.17
บางใหม่	35.97	1,034.31	2,510.3	14.72	5,147	17,431	143	3.4	195.0	28.54
บวรภษา	39.48	863.81	1,131.09	6.63	2,217	10,519	56	4.7	204.0	6.19
บางด้วน	5.05	231.86	241.63	1.42	1,205	6,810	239	5.6	80.2	0.84
บางโพรง	3.84	165.88	180.85	1.06	1,860	7,703	484	4.1	58.9	1.80
บางปู	23.21	572.56	1,437.81	8.43	1,154	5,882	50	4.8	498.4	30.22
รวม	176.07	10,432.85	17,057.37	100	83,034	317,276	472	4.1	82.2	12.70

ที่มา : ทว่าการอำเภอเมืองสมุทรปราการและสำนักงานคลังเมือง กระทรวงมหาดไทย

เรื่องแนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน
เพื่ออุตสาหกรรมและพักอาศัยในเขต
อำเภอเมืองสมุทรปราการ

แผนที่ 4.16.....

แสดง การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทเกษตร
ปี พ.ศ. ๒๕๒๗ พ.ศ. ๒๕๖๕

จำนวน	พ.ศ. ๒๕๒๗	พ.ศ. ๒๕๖๕	การเปลี่ยนแปลง	อัตราเพิ่ม
จำนวนไร่	๑๕๗๔.๒๗	๑๙๐๐.๑๕	๓๒๕.๘๘	๒.๐๗
เนื้อที่ไร่	๒๐๐๐.๐๑	๓๕๙๐.๙๗	๑๕๙๐.๙๖	๗๙.๕๔
จำนวนไร่	๑๐๕๕.๐๔	๑๑๕๐.๑๔	๑๐๐.๑๐	๙.๕๗
เนื้อที่ไร่	๑๒๕๔.๙๖	๑๕๑๙.๙๐	๒๖๕.๙๔	๒๑.๑๗
เนื้อที่ไร่	๑๐๓๔.๕๑	๑๒๓๐.๓๐	๑๙๕.๗๙	๑๙.๙๔
เนื้อที่ไร่	๑๖๓.๖๑	๑๖๓.๐๙	๐.๕๒	๐.๓๑
เนื้อที่ไร่	๒๓๑.๕๖	๒๕๑.๖๓	๒๐.๐๗	๘.๖๖
เนื้อที่ไร่	๑๕๕.๙๖	๑๙๐.๙๖	๓๕.๐๐	๒.๒๖
รวม	๑๐๕๕.๐๔	๑๒๓๐.๓๐	๑๗๕.๒๖	๑๖.๖๐

- พื้นที่ที่ประกาศใช้ปี พ.ศ. ๒๕๒๗
- พื้นที่ที่ประกาศใช้ปี พ.ศ. ๒๕๖๕

- สัญลักษณ์
- เขตอำเภอ
  - ถนน
  - แม่น้ำ

มาตราส่วน
๑:๑๐๐,๐๐๐
๐ ๑ ๒ กม.

จากตาราง 4.25 จะเห็นว่าตำบลสำโรงเหนือมีความหนาแน่นของบ้านพักอาศัยมากที่สุด จำนวน 1,848 หลังต่อตารางกิโลเมตรรองลงมาได้แก่ ตำบลปากน้ำ ซึ่งเป็นเทศบาลเมืองสมุทรปราการทั้งหมดมีจำนวน 1,550 หลังต่อตารางกิโลเมตร และอันดับต่อมาได้แก่ ตำบลบางเมือง ความหนาแน่นของบ้านพักอาศัย 866 หลังต่อตารางกิโลเมตร ตำบลที่มีความหนาแน่นน้อยที่สุด ได้แก่ ตำบลบางปู 50 หลังต่อตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่ตำบลแพรक्षा 56 หลังต่อตารางกิโลเมตร

4.5.4 พื้นที่พักอาศัยกับจำนวนประชากร ในปี พ.ศ. 2532 จำนวนพื้นที่พักอาศัยในอำเภอเมืองสมุทรปราการ 17,057.37 ไร่ ตำบลที่มีพื้นที่พักอาศัยมากที่สุด ได้แก่ ตำบลบางเมือง 4,314.5 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 25.29 ของพื้นที่พักอาศัยทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ ตำบลสำโรงเหนือ ตำบลบางปูใหม่ ตำบลท้ายบ้าน และตำบลปากน้ำ มีพื้นที่ 3,290.87, 2,510.3, 2,150.19 และ 1,800.85 ไร่ ตามลำดับ หรือคิดเป็นร้อยละ 19.29, 14.72, 12.61 และ 10.55 ตามลำดับ

ตำบลที่มีพื้นที่พักอาศัยน้อยที่สุด ได้แก่ตำบลบางโพรง และตำบลบางด้วน 180.85 และ 241.63 ไร่ ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 1.06 และ 1.42 ของจำนวนพื้นที่ทั้งหมด

อัตราส่วนระหว่างประชากรต่อบ้านหนึ่งหลัง ของอำเภอเมืองสมุทรปราการ โดยเฉลี่ย 4.1 คนต่อหลัง ตำบลปากน้ำมีอัตราส่วนมากที่สุด 6.3 คนต่อหลัง รองลงมาได้แก่ ตำบลบางด้วน และตำบลบางปู 5.6 และ 4.8 คนต่อหลังตามลำดับ ตำบลที่มีอัตราส่วนระหว่างประชากรกับบ้านน้อยที่สุด ได้แก่ ตำบลบางเมือง 3.1 คนต่อหลัง

อัตราส่วนระหว่างพื้นที่ต่อบ้าน 1 หลัง อำเภอเมืองสมุทรปราการ มีค่า 82.2 ตารางวาต่อบ้าน 1 หลัง ตำบลที่มีอัตราส่วนระหว่างพื้นที่ต่อบ้านหนึ่งหลังมากที่สุด ได้แก่ ตำบลบางปู 498.4 ตารางวาต่อหลัง หรือ 1 ไร่ 98.4 ตารางวา รองลงมาได้แก่ ตำบลแพรक्षा และตำบลบางปูใหม่ มีอัตราส่วนเท่ากับ 2 งาน 04 ตารางวา และ 1 งาน 95 ตารางวา ตามลำดับ ตำบลที่มีอัตราส่วนระหว่างพื้นที่ต่อบ้านน้อยที่สุดได้แก่ ตำบลบางโพรง 38.9 ตารางวาต่อบ้าน 1 หลัง

4.5.5 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัย การเพิ่มขึ้นของการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัยมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะกำหนดแนวโน้มของพื้นที่พักอาศัยในอนาคต ในปี พ.ศ. 2527 พื้นที่พักอาศัยมีจำนวนทั้งหมด 10,432.25 ไร่ ตำบลบางเมืองมีพื้นที่มากที่สุด 2,524.96 ไร่ หรือร้อยละ 24.20 ของพื้นที่พักอาศัยทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ตำบลสำโรงเหนือ

2,030.06 ไร่ หรือร้อยละ 19.46 และตำบลปากน้ำ 1,574.37 ไร่ หรือร้อยละ 15.09 ตำบลที่มีพื้นที่พื้กอาศัยน้อยที่สุดได้แก่ ตำบลบางโปรง 165.88 ไร่หรือร้อยละ 1.59 ของพื้นที่พื้กอาศัยทั้งหมด รองลงมาได้แก่ตำบลบางด้วนและตำบลบางปู 231.86 และ 572.56 ไร่ ตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2532 มีพื้นที่พื้กอาศัยทั้งหมด 17,057.37 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2527 จำนวน 6,624.52 ไร่ ตำบลที่มีพื้นที่พื้กอาศัยมากที่สุด ได้แก่ ตำบลบางเมืองเช่นเดิม มีพื้นที่ 4,314.5 ไร่ หรือร้อยละ 25.29 ของพื้นที่พื้กอาศัยทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ ตำบลสำโรงเหนือ และตำบลบางปูใหม่ มีพื้นที่ 3,290.87 และ 2,510.3 ตามลำดับ หรือร้อยละ 19.29 และ 14.72 ตามลำดับ ตำบลบางโปรงมีพื้นที่พื้กอาศัยน้อยที่สุด 180.85 ไร่ หรือร้อยละ 1.06 รองลงมาได้แก่ตำบลบางด้วนและตำบลแพรกษา 241.63 และ 1,131.09 ไร่หรือร้อยละ 1.42 และ 6.63 ตามลำดับ

ตำบลที่มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่พื้กอาศัยมากที่สุด ได้แก่ ตำบลบางเมือง มีพื้นที่เพิ่มขึ้น 1,789.54 ไร่ หรือร้อยละ 27.01 ของพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ตำบลบางปูใหม่ ตำบลสำโรงเหนือ ตำบลบางปู และตำบลท้ายบ้าน มีพื้นที่ 1,475.99, 1,260.81, 865.25 และ 715.15 ไร่ หรือร้อยละ 22.28, 19.03, 13.06 และ 10.80 ตามลำดับ ตำบลบางด้วนมีพื้นที่เปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด 9.77 ไร่ หรือร้อยละ 0.15 รองลงมาได้แก่ตำบลบางโปรง 14.97 ไร่ หรือร้อยละ 0.23

ตำบลที่มีอัตราการเพิ่มมากที่สุดได้แก่ ตำบลบางปู เพิ่มขึ้นเฉลี่ยต่อปี ร้อยละ 30.22 รองลงมาได้แก่ ตำบลบางปูใหม่ ตำบลบางเมืองและตำบลสำโรงเหนือ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยต่อปี ร้อยละ 28.54, 14.17 และ 12.42 ตามลำดับ ตำบลบางด้วนมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 0.84 ซึ่งน้อยที่สุด รองลงมาได้แก่ตำบลบางโปรงและตำบลปากน้ำ มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปี ร้อยละ 1.80 และ 2.87 ตามลำดับ

จะเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัยของอำเภอเมืองสมุทรปราการ จะมีการเปลี่ยนแปลงและมีพื้นที่เพิ่มมากขึ้นในตำบลสำโรงเหนือ และตำบลบางปูใหม่ ซึ่งเป็นตำบลที่มีโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก และมีการคมนาคมรวมทั้งการเข้าถึงสะดวก การเพิ่มส่วนใหญเป็นการรองรับแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนตำบลบางเมือง ซึ่งเป็นตำบลที่มีพื้นที่พักอาศัยมากนั้น เนื่องจากเป็นตำบลที่มีการคมนาคมและการเข้าถึงสะดวก และเป็นตำบลที่ตั้งอยู่ระหว่างศูนย์กลางการค้าสองแห่ง คือ ย่านการค้าสำโรง และย่านการค้าปากน้ำและอยู่ระหว่างถนนสุขุมวิทและถนนศรีนครินทร์ ซึ่งเป็นถนนที่เชื่อมสู่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นแหล่งงานและศูนย์กลางการค้า การพาณิชย์กรรม การบริการที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ

4.6 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและพักอาศัย

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของอำเภอเมืองสมุทรปราการ สามารถพิจารณาถึงปัจจัยและสาเหตุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการขยายตัวของเมืองด้วย

4.6.1 การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในอำเภอเมืองสมุทรปราการ เป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงมาก จากช่วงปี พ.ศ. 2520 ถึงปี พ.ศ. 2532 มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 8.44 ประชากรส่วนใหญ่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในตำบลสำโรงเหนือ ตำบลบางปูใหม่ ตำบลท้ายบ้าน และตำบลปากน้ำ เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ความต้องการต่าง ๆ ก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เช่น ที่พักอาศัย ย่านการค้า และแหล่งงาน ก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย จึงทำให้เมืองมีการขยายตัวออกไป

มีการก่อสร้างบ้านพักอาศัยอยู่บริเวณใกล้กับแหล่งงานหรือโรงงาน เป็นไปในรูปแบบของการให้เช่า สำหรับผู้มีรายได้น้อย ส่วนผู้มีรายได้ปานกลางและรายได้สูงก็จะอยู่ใกล้กับศูนย์กลางการค้าของเมืองหรือย่านชานเมือง ที่มีการคมนาคมสะดวก ซึ่งในรูปแบบบ้านจัดสรร อพาร์ทเมนท์ คอนโด ทาวน์เฮ้าส์ และคอนโดมิเนียม ซึ่งกระจุกตัวอยู่ในตำบลบางเมือง ตำบลสำโรงเหนือ และตำบลปากน้ำ

จากการคาดประมาณประชากรในปี พ.ศ. 2544 จะมีประชากรในอำเภอเมืองสมุทรปราการเพิ่มขึ้น 696,294 คน ซึ่งจะกระจายตัวอยู่ในตำบลสำโรงเหนือ 251,589 คน และตำบลบางเมือง 145,911 คน เป็นจำนวนมากที่สุด การเพิ่มประชากรเป็นจำนวนมาก

เช่นนี้ ถ้าไม่มีการวางแผนรองรับการเพิ่มขึ้น ก็จะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาเป็นจำนวนมาก
จะเห็นว่า การเพิ่มของประชากรเป็นปัจจัยสำคัญมากปัจจัยหนึ่ง ที่ก่อให้เกิด
การขยายตัวของเมืองออกไปและบุกรุกเข้าไปในพื้นที่เกษตรกรรม เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้
ที่ดินของเมืองด้วย

ตารางที่ 4.26 แสดงการคาดประมาณการจำนวนประชากรรายตำบลของอำเภอเมือง
สมุทรปราการ

	พื้นที่	ประชากร ปี 2520	ประชากร ปี 2532	ความหนาแน่น ปี 2532	อัตราการเพิ่ม เฉลี่ยต่อปี	ปี 2537	ปี 2544
ปากน้ำ	7.35	48,219	71,856	9,776	4.08	84,848	107,077
ลำโรงเหนือ	15.53	33,303	96,839	6,236	15.90	151,079	281,589
บางเมือง	21.90	24,020	59,202	2,703	12.21	86,212	145,911
ท้ายบ้าน	23.74	19,079	41,334	1,741	9.72	57,042	89,544
บางปูใหม่	35.97	10,428	17,431	485	5.60	21,592	29,136
แพรक्षा	39.48	6,456	10,519	266	5.24	12,891	17,139
บางโปร้ง	3.84	4,841	7,703	2,006	4.93	9,348	12,257
บางปู	23.21	5,029	5,582	240	0.92	5,830	6,196
บางด้วน	5.05	6,228	6,810	1,349	0.78	7,068	7,445
รวม	176.07	157,603	317,276	1,802	8.44	435,910	696,294

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอเมืองสมุทรปราการ

4.6.2 ปัจจัยทางกายภาพ

4.6.2.1 ท่าเลที่ตั้ง ปัจจัยเกี่ยวกับท่าเลที่ตั้งของอำเภอเมือง มีผลก่อให้เกิดการขยายตัวของเมืองเป็นอย่างมาก ดังที่กล่าวมาแล้วว่าที่ตั้งของอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีความได้เปรียบกว่าอำเภอและจังหวัดอื่น ๆ เพราะตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นทั้งแหล่งงาน ตลาดย่านการค้าและการบริการ เป็นศูนย์กลางการขนส่งทั้งวัตถุดิบเข้าโรงงาน และสินค้าออกสู่ตลาดตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน มีท่าเรือคลองเตยและสนามบินดอนเมือง

ปัจจุบันนี้ อำเภอเมืองสมุทรปราการ อยู่ระหว่างรอยต่อของกรุงเทพมหานครกับพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก ซึ่งมีโครงการต่าง ๆ มากมาย เช่น นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง ท่าเรือน้ำลึก ซึ่งการเชื่อมโยงของพื้นที่ทั้งสองนี้ จะทำให้สมุทรปราการ มีความได้เปรียบทางด้านท่าเลที่ตั้งมากยิ่งขึ้น

4.6.2.2 ระบบการคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่ง มีความสำคัญต่อการขยายตัวของเมืองเป็นอย่างมากในอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีระบบการคมนาคมขนส่ง ดังนี้

1) ทางถนน การคมนาคมทางถนนในอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีถนนสายหลัก คือ ถนนสุขุมวิท เป็นถนนระดับภาคเชื่อมโยงระหว่างกรุงเทพมหานครกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงที่ผ่านอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีความยาว 33.67 กิโลเมตร ผ่านตำบลสำโรงเหนือ ตำบลบางเมือง ตำบลปากน้ำ ตำบลท้ายบ้าน ตำบลบางปูใหม่ และตำบลบางปู

จากการสำรวจภาคสนาม พบว่า บนถนนสุขุมวิท มีโรงงานขนาดใหญ่ และกลางตั้งอยู่ 277 โรงงาน มีกลุ่มโรงงานฟอกหนัง ซึ่งเป็นโรงงานขนาดเล็ก ประมาณ 185 โรง และนิคมอุตสาหกรรมซึ่งมีโรงงาน 211 โรง และมีบ้านจัดสรรตั้งอยู่ประมาณ 59 ราย

และจากทำเนียบอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการปี 2532 พบว่า โรงงานที่ตั้งอยู่บนถนนสุขุมวิท 592 โรง คิดเป็นร้อยละ 48.97 ของโรงงานทั้งหมด อยู่ในตำบลสำโรงเหนือ 158 โรง ตำบลท้ายบ้าน 204 โรง ตำบลบางปูใหม่ 138 โรง ตำบลบางเมือง 59 โรง ตำบลปากน้ำ มี 33 โรงงาน

จะเห็นว่าถนนสุขุมวิทมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เป็นถนนสายเศรษฐกิจเป็นแหล่งที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมและบ้านจัดสรรของอำเภอเมืองสมุทรปราการ

นอกจากถนนสายหลักแล้ว ยังมีถนนสาทรรอง ได้แก่ ถนนเทพารักษ์ ถนนปู่เจ้าสมิงพราย ถนนทางรถไฟสายเก่า ถนนศรีนครินทร์ ถนนพุทธรักษา ถนนสายลาด และ ถนนท้ายบ้าน ถนนต่าง ๆ เหล่านี้เป็นถนนทางหลวงจังหวัดและเป็นถนนที่แยกจากถนนสุขุมวิท เป็นถนนสายสำคัญ และมีโครงข่ายเชื่อมโยงกันภายในอำเภอเมืองสมุทรปราการและเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมและบ้านจัดสรร

จากการสำรวจภาคสนาม บนถนนเทพารักษ์ทั้งสิ้นมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ 201 โรงอยู่ในเขตอำเภอเมืองทั้งหมด 109 โรง หรือคิดเป็นร้อยละ 54.23 ของโรงงานที่ตั้งอยู่บนถนนเทพารักษ์ หรือร้อยละ 7.68 ของโรงงานทั้งหมดในอำเภอเมือง มีบ้านจัดสรรตั้งอยู่ทั้งหมด 63 ราย ในเขตอำเภอเมือง 42 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.67 ของบ้านจัดสรรบนถนนเทพารักษ์

ถนนศรีนครินทร์ มีโรงงานตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง 17 โรง เป็นที่ตั้งของบ้านจัดสรรทั้งหมด 33 ราย

ถนนพุทธรักษา มีโรงงานตั้งอยู่ทั้งหมด 47 โรง บ้านจัดสรร 7 ราย

2) โครงข่ายถนน จากแผนที่ 3.9 จะเห็นว่าโครงข่ายถนนของอำเภอเมืองจะมีรูปแบบเป็นตารางกริดและแบบรัศมีผสมกัน โดยมีถนนสุขุมวิทเป็นถนนสายประธาน ซึ่งสามารถติดต่อเชื่อมโยงกรุงเทพมหานครและชลบุรี ถนนสาทรรอง ได้แก่ ถนนศรีนครินทร์ เชื่อมระหว่างกรุงเทพมหานคร-สมุทรปราการ ถนนเทพารักษ์เชื่อมระหว่างลำโรงเหนือ-อำเภอบางพลี และอำเภอบางบ่อ ถนนปู่เจ้าสมิงพรายเชื่อมระหว่างลำโรงเหนือ-อำเภอพระประแดง ถนนพุทธรักษาเชื่อมระหว่างตำบลปากน้ำกับตำบลแพรกษา ถนนท้ายบ้านเชื่อมระหว่างตำบลปากน้ำกับตำบลท้ายบ้าน

3) โครงข่ายและการคมนาคมขนส่งทางน้ำ (แผนที่ 3.4) การคมนาคมขนส่งทางน้ำของอำเภอเมืองสมุทรปราการ จะเห็นว่าอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแม่น้ำสายหลักไหลผ่าน ซึ่งแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นเส้นทางลำเลียงวัตถุดิบจากต่างประเทศเข้ามาสู่ประเทศ และลำเลียงสินค้าออกสู่ตลาดที่ทำเรือคลองเตยซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอเมืองสมุทรปราการประมาณ 10 กิโลเมตร

ลักษณะโครงข่ายของแม่น้ำลำคลองในอำเภอเมืองสมุทรปราการนั้น มีคลองโยงใยเชื่อมต่อกันเป็นแบบใยแมงมุม ซึ่งในอดีตได้ใช้เป็นเส้นทางคมนาคม

ขนส่งทางน้ำที่สำคัญ แต่สภาพในปัจจุบันนี้ไม่สามารถใช้เป็นเส้นทางขนส่งได้ เนื่องจากสภาพน้ำเน่าเสีย ซึ่งเกิดจากน้ำเสียในชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมได้ระบายอีกทั้งล่าคล่องตันเขินลง ไม่มีการดูแล จึงทำให้ล่าคล่องต่าง ๆ หมดสภาพไป

4.6.2.3 ความสะดวกในการเข้าถึง

การเข้าถึงภายในพื้นที่เป็นปัจจัยบ่งชี้ได้อย่างหนึ่งว่า พื้นที่นั้นมีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน จากสภาพการใช้ที่ดินเดิมเป็นสภาพการใช้ที่ดินรูปแบบใหม่ การพิจารณาการเข้าถึงแหล่งงานและที่พักอาศัยของตำบลต่าง ๆ ภายในอำเภอเมืองสมุทรปราการ และพิจารณาจากโครงข่ายขนส่ง (Transport network) โดยใช่วิธีหาระยะทางสั้นที่สุดในการเชื่อมโยงระหว่างตำบล

จากแผนที่ 4.18 แสดงระยะทางสั้นที่สุดระหว่างตำบล เราสามารถนำมาสร้างเป็นตารางแสดงการเข้าถึงระหว่างตำบลต่าง ๆ ภายในอำเภอเมือง จากตารางจะเห็นว่า ตำบลปากน้ำเชื่อมโยงกับตำบลต่าง ๆ มากที่สุด ได้แก่ ตำบลบางปู และตำบลบางปูใหม่ ซึ่งเป็นตำบลที่ตั้งของเทศบาลเมืองสมุทรปราการ มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการค้าและการบริการของอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีระยะทางเชื่อมโยงกับตำบลอื่น ๆ ที่สั้นที่สุดรองลงมาได้แก่ตำบลบางเมืองตำบลบางด้วน และตำบลบางเมืองใหม่ ซึ่งมีบทบาทเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านจัดสรรและบ้านพักอาศัย การเข้าถึงอันดับที่ 5 ได้แก่ ตำบลสำโรงเหนือ ซึ่งมีบทบาทเป็นศูนย์กลางการค้าและการบริการ เป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม และที่พักอาศัยที่สำคัญของอำเภอเมืองสมุทรปราการ

ตำบลท้ายบ้านและตำบลบางโปรง เป็นตำบลที่มีการเข้าถึงอันดับที่ 6 และ 7 การเข้าถึงอันดับที่ 8 ได้แก่ตำบลแพรกษา ซึ่งเป็นตำบลที่มีบทบาททางด้านเกษตรกรรมและเป็นพื้นที่ที่อุตสาหกรรมได้ขยายตัวเข้าไปในพื้นที่ อันดับที่ 9 ได้แก่ ตำบลบางปูใหม่ ซึ่งมีบทบาททางด้านอุตสาหกรรม และเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมและโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญของอำเภอเมืองอันดับที่ 10 ได้แก่ ตำบลบางปู ซึ่งเป็นตำบลที่ยังมีบทบาททางด้านเกษตรกรรมอยู่มาก

จะเห็นว่า จากการพิจารณาระยะทางที่สั้นที่สุดระหว่างตำบลภายในอำเภอเมือง ตำบลที่เป็นศูนย์กลางการค้าและการบริการ คือ ตำบลปากน้ำนั้นเป็นไปตามการพิจารณา คือ เป็นตำบลที่มีการเข้าถึงสะดวกและเป็นศูนย์กลางการติดต่อคมนาคมขนส่ง

สำหรับตำบลสำโรงเหนือนั้น ถ้าพิจารณาจากระยะทางที่สั้นที่สุดระหว่างตำบลภายในอำเภอเมืองแล้ว จะอยู่ในอันดับที่ 5 ฉะนั้นจึงต้องพิจารณาจากปัจจัยอื่นประกอบด้วย เช่น การเชื่อมโยงกับกรุงเทพมหานคร พระประแดง และสมุทรปราการ เป็นต้น

ตารางที่ 4.27 แสดงการเข้าถึงตำบลต่าง ๆ ภายในอำเภอเมืองสมุทรปราการพิจารณาจากระยะทางสั้นที่สุด

	ปาก น้ำ	บาง เมือง	บาง เมือง ใหม่	บาง ด้วน	บาง โพรง	ท้าย บ้าน	ลำโรง เหนือ	บาง ปู ใหม่	แพร กษา	บาง ปู	รวม	การ เข้าถึง อันดับ
ปากน้ำ	-	3.5	6.5	5.5	8.0	3.0	7.0	9.0	8.0	19.0	69.5	1
บางเมือง	3.5	-	5.0	4.0	6.5	6.5	5.5	12.5	9.5	22.5	75.5	2
บางเมืองใหม่	1.5	5.0	-	3.0	5.5	9.5	2.5	15.5	12.5	25.5	85.5	4
บางด้วน	5.5	4.0	3.0	-	2.5	8.5	3.5	14.5	11.5	24.5	77.5	3
บางโพรง	8.0	6.5	5.5	2.5	-	11.0	5.0	17.0	14.0	27.0	96.5	7
ท้ายบ้าน	3.0	6.5	9.5	8.5	11.0	-	10.0	12.0	11.5	22.0	94.0	6
ลำโรงเหนือ	7.0	5.5	2.5	3.5	5.0	10.0	-	16.0	13.0	26.0	88.5	5
บางปูใหม่	9.0	12.5	15.5	14.5	17.0	12.0	16.0	-	13.5	10.0	120.0	9
แพร กษา	8.0	9.5	12.5	11.5	14.0	11.5	13.0	13.5	-	15.5	109.0	8
บาง ปู	19.0	22.5	25.5	24.5	27.0	22.0	26.0	10.0	12.5	-	192.0	10

4.6.2.4 ราคาที่ดิน

ราคาที่ดินเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงราคาที่ดินชี้ให้เห็นถึงสภาพการพัฒนาและแนวโน้มการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่นั้น ๆ พื้นที่ที่มีการเข้าถึงสะดวกและได้รับการพัฒนาแล้ว ราคาที่ดินก็จะสูงขึ้น นอกจากนี้ราคาที่ดินทำให้ทราบถึงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน เช่น บริเวณย่านพาณิชยกรรม ราคาที่ดินจะสูงกว่าย่านพักอาศัยและย่านอุตสาหกรรม

จากบัญชีราคาประเมินที่ดินที่เริ่มใช้เมื่อปี พ.ศ. 2530 ในเขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการหรือตำบลปากน้ำ ที่ดินมีราคาสูงที่สุดประมาณ ตารางวาละ 10,000-25,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ริมถนนต่าง ๆ ภายในเทศบาล เช่น ถนนสุขุมวิท ถนนนารายณ์ปราบศึก เป็นต้น

บริเวณริมถนนสายลาด ถนนท้ายบ้าน ตารางวาละ 8,000-10,000 บาท

บริเวณบ้านคลองตะเคียน บ้านหัวน้ำวน ตารางวาละ 4,000-8,000 บาท

ตำบลลำโรงเหนือ ราคาที่ดินริมถนนสุขุมวิท และถนนเทพารักษ์ ตั้งแต่กิโลเมตร 1 ถึง กิโลเมตร 2 ราคาที่ดินตารางวาละ 10,000-15,000 บาท ที่เหลือราคาตารางวาละ 8,000-10,000 บาท

ตำบลบางเมือง บริเวณที่ราคาที่ดินสูงสุด ได้แก่ ริมถนนสุขุมวิท ริมถนนศรีนครินทร์ราคาตารางวาละ 10,000 บาทขึ้นไป บริเวณอื่นในตำบลราคาตารางวาละ 1,500 ถึง 2,000 บาท

ตำบลท้ายบ้าน บริเวณที่มีราคาที่ดินสูง ได้แก่ ริมถนนสุขุมวิท และริมถนนพุทธรักษา ตารางวาละ 3,000 ถึง 4,000 บาท บริเวณอื่นราคาตารางวาละ 1,500 ถึง 2,000 บาท

ตำบลบางปูใหม่ ริมถนนสุขุมวิท ตั้งแต่กิโลเมตร 32 - กิโลเมตร 44 ราคาตารางวาละ 2,500 บาท บริเวณที่ดินติดซอยสาธารณะรถยนต์เข้าถึงราคาตารางวาละ 1,000 ถึง 2,000 บาท ที่อื่น ๆ ที่การคมนาคมไม่สะดวก จะมีราคาตารางวาละ 300-800 บาท

ตำบลบางด้วน ที่ดินติดถนนทางรถไฟสายปากน้ำ-กรุงเทพ ราคาตารางวาละ 4,000 บาท ที่ดินติดแม่น้ำเจ้าพระยา ซอยสาธารณะที่รถยนต์เข้าถึง ราคาตารางวาละ 1,000-2,000 บาท ที่ดินที่รถเข้าไม่ถึง การคมนาคมไม่สะดวก ตารางวาละ 500 บาท

ตำบลบางโปรง ที่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยาและรถยนต์เข้าถึง ราคาตารางวาละ 1,000-1,500 บาท ที่ดินที่รถเข้าไม่ถึง ราคาตารางวาละ 300 บาท

ตำบลแพรกษา ที่ติดริมถนนแพรกษา ราคาตารางวาละ 2,000-3,000 บาท ที่ดินติดซอยสาธารณะรถยนต์เข้าถึงราคาตารางวาละ 1,000-2,000 บาท ที่ดินที่รถยนต์เข้าไม่ถึง ราคาตารางวาละ 300-800 บาท

ตำบลบางปู ที่ดินติดถนนสุขุมวิท ตั้งแต่กิโลเมตรที่ 44 ถึง กิโลเมตรที่ 46 ราคาตารางวาละ 1,000-2,000 บาท ที่ดินติดซอยสาธารณะหรือรถยนต์เข้าถึง ราคาตารางวาละ 500 - 1,000 บาท ที่ดินที่รถยนต์เข้าไม่ถึง การคมนาคมไม่สะดวก ราคาตารางวาละ 100-500 บาท

จากการสอบถามราคาซื้อขายที่ดิน เมื่อปี พ.ศ. 2532 จากเจ้าหน้าที่ที่ดินและ
ชาวบ้านในอำเภอเมืองสมุทรปราการ ทำให้ทราบราคาซื้อขายในแต่ละตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ตำบลปากน้ำหรือเทศบาลเมือง ราคาซื้อขายบริเวณตลาดเทศบาล ริมถนน
สุขุมวิท ถนนสายลวด ราคาตารางวาละ 50,000 บาทขึ้นไปจนถึง 100,000 บาท บริเวณ
ริมถนนท้ายบ้าน ตารางวาละ 25,000 ถึง 50,000 บาท และบริเวณบ้านหัวน้ำวน บ้านคลอง
ตะเคียนตารางวาละ 10,000-25,000 บาท

ตำบลสำโรงเหนือ ราคาซื้อขายริมถนนสุขุมวิท ถนนเทพารักษ์ ซอยวัดด่าน
สำโรงและริมถนนศรีนครินทร์ ตารางวาละ 50,000 บาทขึ้นไปจนถึง 100,000 บาท บริเวณ
อื่น ๆ ในตำบลนี้ ราคาตารางวาละ 25,000-50,000 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับราคาประเมิน
จะแตกต่างกันประมาณ 2-5 เท่า

ตำบลบางเมือง ราคาซื้อขายริมถนนสุขุมวิท และริมถนนศรีนครินทร์ ตาราง
วาละ 50,000 บาทขึ้นไป บริเวณที่เป็นซอยสาธารณะ การคมนาคมสะดวก ราคาตารางวาละ
25,000-50,000 บาท และบริเวณที่การคมนาคมไม่สะดวก ตารางวาละ 10,000-25,000
บาท ซึ่งราคาต่ำสุดจะต่างกับราคาประเมิน 6 เท่า

ตำบลท้ายบ้าน ราคาซื้อขายริมถนนสุขุมวิท ตารางวาละ 25,000- 50,000
บาท บริเวณถนนท้ายบ้าน ถนนพุทธรักษา และบริเวณซอยสาธารณะ การคมนาคมสะดวก
ตารางวาละ 10,000 - 25,000 บาท บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาด้านทิศใต้ ตารางวาละ
5,000-10,000 บาท

ตำบลบางปูใหม่ ราคาซื้อขายริมถนนสุขุมวิท ตารางวาละ 25,000- 50,000
บาท บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา และที่ดินซอยสาธารณะ การคมนาคมสะดวก ราคาตารางวาละ
5,000-10,000 บาท บริเวณที่การคมนาคมไม่สะดวกและพื้นที่เกษตรกรรม ราคาตารางวาละ
2,500 บาท

ตำบลบางด้วน ราคาซื้อขายที่ดินริมทางรถไฟสายปากน้ำ-กรุงเทพ และที่ริม
แม่น้ำเจ้าพระยา ตารางวาละ 5,000-10,000 บาท

ตำบลแพรกษา ราคาซื้อขายริมถนนพุทธรักษาตารางวาละ 10,000-25,000
บาท ที่ดินบริเวณซอยสาธารณะ การคมนาคมเข้าถึง ตารางวาละ 5,000-10,000 บาท ที่ดิน
ที่การคมนาคมไม่สะดวกและพื้นที่เกษตรกรรม ราคาต่ำกว่า 2,500 บาทต่อหนึ่งตารางวา

ตำบลบางปู ราคาซื้อขายริมถนนสุขุมวิท ตารางวาละ 5,000-10,000 บาท
พื้นที่ทำการคมนาคมไม่สะดวก ที่ริมทะเลป่าชายเลน และพื้นที่เกษตรกรรมราคาตารางวาละ
2,500 บาทลงไป

จะเห็นว่าราคาที่ดินของอำเภอเมืองจะสูงบริเวณใจกลางเมือง และริมถนน
สุขุมวิทและลดหลั่นกันไปตามระยะทางและระยะห่างจากศูนย์กลาง จนไปถึงพื้นที่เกษตรกรรมของ
อำเภอ ซึ่งจะมีราคาต่ำกว่าพื้นที่ย่านพาณิชย์กรรม พักอาศัย และอุตสาหกรรม

4.6.3 ระบบสาธารณูปโภค

การบริการด้านสาธารณูปโภค ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกที่ตั้งโรงงาน
อุตสาหกรรมและบ้านพักอาศัยของอำเภอเมืองสมุทรปราการ ได้แก่ การให้บริการทางด้าน
ไฟฟ้า และการประปา

4.6.3.1 การไฟฟ้า อำเภอเมืองสมุทรปราการได้รับบริการไฟฟ้าจากการ
ไฟฟ้านครหลวง ซึ่งมีสำนักงานเขตอยู่ 2 แห่ง คือ ที่บริเวณสามแยกถนนศรีนครินทร์ตัดกับถนน
สุขุมวิทในเขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการ ให้บริการไฟฟ้าในพื้นที่อำเภอเมือง ตั้งแต่คลองสำโรง
ลงมาจนจดทะเล อีกแห่งหนึ่งคือการไฟฟ้าเขตบางพลี ซึ่งตั้งอยู่ที่ถนนกิ่งแก้ว อำเภอบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ ให้บริการไฟฟ้าครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมืองตั้งแต่คลองสำโรงขึ้นไปทางเหนือ
จนจดกรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้ดำเนินการจัดตั้งโรงจักรไฟฟ้าพระนครใต้
ขึ้นที่ตำบลบางโปรง ในเนื้อที่ 200 ไร่ มีกำลังผลิตไฟฟ้าถึง 1,000,000 กิโลวัตต์ ซึ่งจะ
ทำให้อำเภอเมืองได้รับการบริการด้านไฟฟ้ามากขึ้น ตามนโยบายของรัฐบาล

จะเห็นว่าบริเวณอำเภอเมืองสมุทรปราการ การสาธารณูปโภคด้านไฟฟ้านั้น
มีความพอเพียงที่บริการภายในอำเภอได้ตลอดทั้งพื้นที่ ทั้งทางด้านธุรกิจ อุตสาหกรรมและพักอาศัย
ไฟฟ้าจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ที่ทำให้การขยายตัวของเมือง ทั้งทางด้านอุตสาหกรรม และ
พักอาศัย

4.6.3.2 การประปา การใช้น้ำในอำเภอเมืองสมุทรปราการนั้น ในอดีต
ที่ผ่านมา ระบบการประปาเป็นแบบสูบน้ำจากใต้ดินขึ้นถึงสูงแล้วปล่อยลงสู่ระบบท่อจ่ายน้ำ และได้
รับน้ำจากการประปานครหลวง ปัจจุบันระบบการจ่ายน้ำประปาของอำเภอเมือง ในเขตเทศบาล
ส่วนใหญ่ได้รับน้ำมาจากสถานีจ่ายน้ำพระโขนงของการประปานครหลวง

การเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็ว ชุมชนและโรงงานมีการขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง เป็นเหตุให้ปริมาณความต้องการน้ำใช้เพื่ออุปโภคและบริโภคไม่สมดุลกับปริมาณน้ำประปาที่ผลิต จึงได้มีการเจาะบ่อน้ำบาดาลขึ้นใช้กันเองมาก จากตาราง จะเห็นว่าจำนวนบ่อและปริมาณน้ำที่ใช้ในจังหวัดสมุทรปราการมีมากเป็นอันดับ 2 รองจากกรุงเทพมหานคร

ในปี พ.ศ. 2531 การใช้น้ำประปาในโรงงานอุตสาหกรรม มีจำนวน 195 ราย หรือจำนวน 404,204 ลูกบาศก์เมตร จำนวนโรงงานที่เหลือส่วนใหญ่จะมีการขุดน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ ประเภทใช้น้ำอุปโภคและบริโภค มีบ่อน้ำบาดาลจำนวน 1,740 บ่อ ปริมาณน้ำที่ใช้ 73,551 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ใช้น้ำทางด้านธุรกิจ จำนวน 1,673 บ่อ ปริมาณน้ำที่ใช้ 348,073 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน การใช้น้ำในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่ร้อยละ 95 ยังใช้น้ำบาดาลกันอยู่เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายและลดต้นทุนในการผลิต

จะเห็นว่าการใช้น้ำประปาและน้ำบาดาล มีปริมาณการใช้น้ำเป็นสัดส่วนใกล้เคียงกัน ซึ่งในปัจจุบันมีการห้ามขุดบ่อน้ำบาดาลขึ้น และบ่อน้ำบาดาลคุณภาพน้ำยังไม่ดีพอ ซึ่งน้ำมีรสเค็มและกร่อย ซึ่งในอนาคตจะทำให้ปริมาณน้ำใช้ทั้งในครัวเรือนและโรงงานอุตสาหกรรม ไม่เพียงพอ

การประปานครหลวง จึงได้มีโครงการปรับปรุงตามแผนหลัก (พ.ศ. 2515-2543) ซึ่งเป้าหมายและปริมาณงานกับระบบประปานครหลวงจะผลิตน้ำได้ถึง 4,800,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และจะสามารถบริการประชาชนได้ประมาณ 8.5 ล้านคน ในพื้นที่จ่ายน้ำทั้งหมด 815 ตารางกิโลเมตร ในเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี และในอำเภอเมือง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ตารางที่ 4.28 สถิติบ่อน้ำบาดาลและปริมาณน้ำบาดาลในเขตน้ำบาดาลกรุงเทพมหานคร
ถึง 31 ธันวาคม 2532

ประเภทการใช้น้ำ จังหวัด	อุปโภคบริโภค		ธุรกิจ		เกษตรกรรม		รวม	
	จำนวน บ่อ	ปริมาณน้ำ (ม ³ /วัน)	จำนวน บ่อ	ปริมาณน้ำ (ม ³ /วัน)	จำนวน บ่อ	ปริมาณน้ำ (ม ³ /วัน)	จำนวน บ่อ	ปริมาณน้ำ (ม ³ /วัน)
กรุงเทพมหานคร	2,836	260,846	1,494	227,580	222	18,347	4,552	501,773
สมุทรปราการ	1,740	73,551	1,673	348,073	116	4,407	3,529	426,031
สมุทรสาคร	419	8,945	366	112,228	92	4,470	877	126,243
นนทบุรี	216	38,830	114	23,804	1	10	331	62,644
ปทุมธานี	195	45,144	220	146,638	22	1,177	437	192,959
พระนครศรีอยุธยา	52	2,666	65	18,346	14	908	131	21,920
รวม	5,458	429,982	3,932	877,269	467	24,319	9,857	1,331,570

ที่มา : กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงอุตสาหกรรม, พ.ศ. 2532

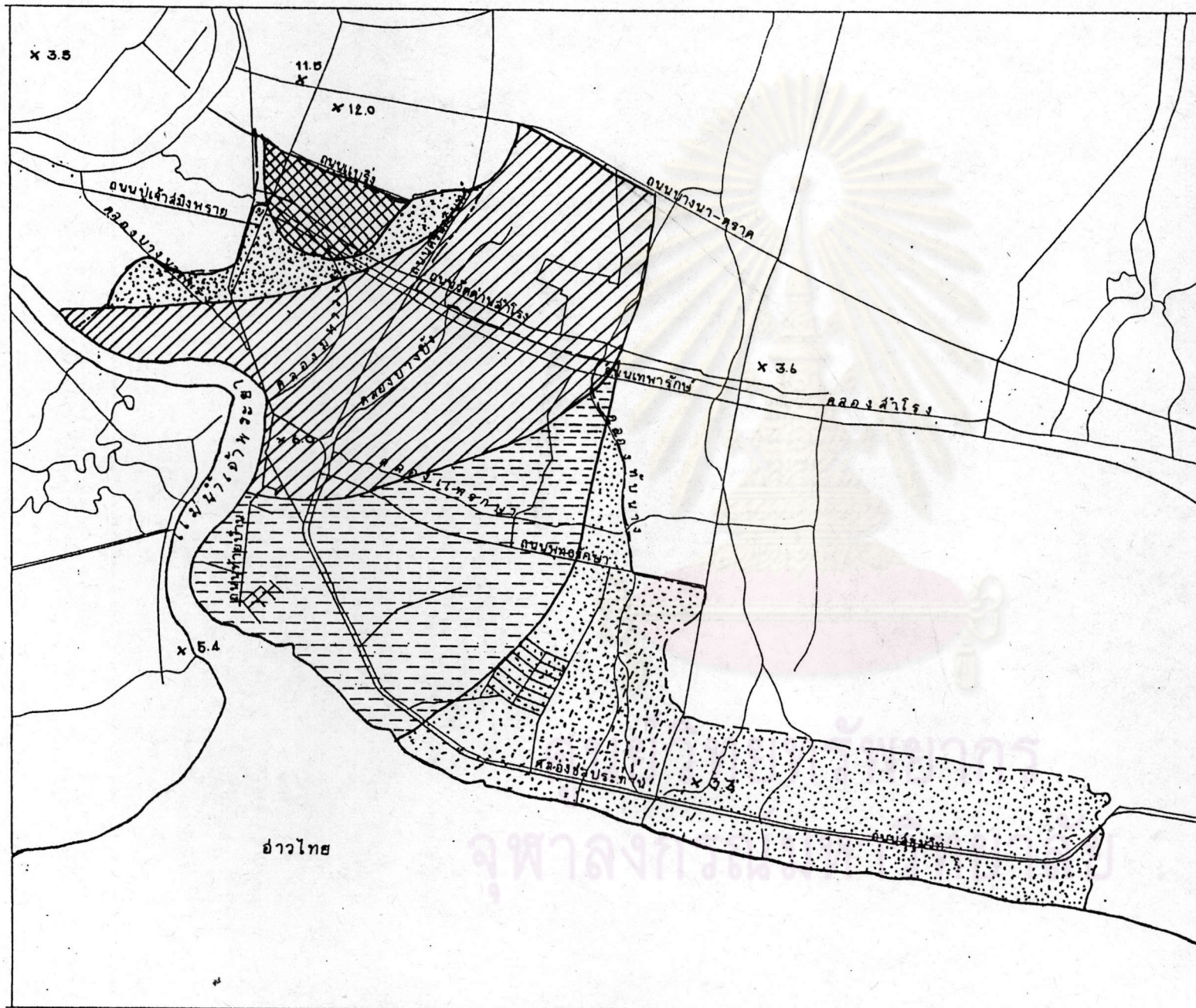

ตารางที่ 4.29 การใช้น้ำประปาในโรงงานอุตสาหกรรม ปี 2530 และปี 2531

	จำนวน รายที่ใช้ ปี 2530	จำนวน รายที่ใช้ ปี 2531	จำนวนหน่วย ปี 2530 (ม.³)	จำนวนหน่วย ปี 2530 (ม.³)	สัดส่วน การเพิ่ม	อัตรา น้ำทิ้งในโรง. อุตสาหกรรม ปี 2530	อัตรา น้ำทิ้งในโรง. อุตสาหกรรม ปี 2531	
นมบูรี	41	99	12,219	131,859	9.05	979.13	9,775.2	105,487.2
บางเขน	24	23	25,419	107,897	7.40	324.3	20,335.2	86,317.6
พญาไท	11	12	8,980	3,570	0.24	-10.3	7,184	2,856
ทุ่งมหาเมฆ	-	7	-	70,941	4.87	-	-	56,752.8
นนทบุรี	33	36	9,090	11,305	0.78	24.36	7,272	9,044
พระโขนง	36	36	12,383	12,581	0.86	1.59	9,906.4	10,064.8
สมุทรปราการ	-	195	-	404,204	27.74	-	-	323,363.2
มีนบุรี	104	72	36,743	20,190	1.39	-45.03	29,394.4	16,156.8
บางบัว	48	49	2,427	1,911	0.13	-21.26	1,941.6	1,528.8
ฉะเชิงเทรา	-	59	-	912,286	6.26	-	-	73,029.28
บางปะกง	-	40	-	601,472	41.28	-	-	481,177.64
รวม	297	529	107,261	1,457,223	100	1,258.57	85,808.8	1,165,778.4

ที่มา : การประปานครหลวง

เรื่องแนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน
เพื่ออุตสาหกรรมและพักอาศัยในเขต
อำเภอเมืองสมุทรปราการ

แผนที่ 4-19

แสดง การกำหนดเขตและภาพลดทอนของ
น้ำบาดาล

- x จุดเกาะดินที่หลุด
- [Grid Pattern] พื้นที่ที่มีการขาดตัวมากกว่า 10 ซม.
ต่อปี และพื้นที่เกษตรที่มีน้ำบาดาล
มากกว่า 5 เมตร
- [Diagonal Lines] พื้นที่ที่มีการขาดตัวระหว่าง
5-10 ซม. ต่อปี
- [Horizontal Lines] พื้นที่ที่มีน้ำบาดาลล้น 2-3 เมตร
- [Dotted Pattern] พื้นที่ที่มีผลวิกฤตการณ์ของ
น้ำบาดาลทั้งปริมาณและ
ระดับที่หา สถานันนิเวศ --
วิทยาศาสตร์, 2526.

- สัญลักษณ์
- เขตอำเภอ
  - ถนน
  - ≡ แม่น้ำ

↑
↓

มาตราส่วน
๑:๑๕๐,๐๐๐

๐ ๒ กม

4.7 ปัญหาที่เกิดจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมและพักอาศัยที่มีผลต่อการใช้ที่ดินภายในเมือง

อำเภอเมืองสมุทรปราการเป็นชุมชนเก่าแก่ที่ก่อตั้งมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย การขยายตัวของอุตสาหกรรมและบ้านพักอาศัยในอำเภอเมืองสมุทรปราการ เป็นไปอย่างไม่เป็นระเบียบแบบแผน ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ในการศึกษาเรื่องนี้มองปัญหาทางด้านกายภาพเป็นหลักและปัญหาที่สำคัญของอำเภอเมือง มีดังนี้

4.7.1 ปัญหาการใช้ที่ดินไม่เป็นระเบียบ จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล และอำเภอเมืองเป็นเมืองที่มีความเจริญเติบโตทางด้านอุตสาหกรรมและพักอาศัยในอัตราสูง มีโรงงานอุตสาหกรรมและหมู่บ้านจัดสรรเข้ามาตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก ยังไม่มีแผนแม่บทและไม่มีการวางผังเมืองเพื่อรองรับความเจริญเติบโตไว้ตั้งแต่ต้น ทำให้เกิดปัญหาความไม่เป็นระเบียบของการใช้ที่ดิน เกิดการผสมปนประหว่งบ้านพักอาศัย โรงเรือน โรงงานอุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม ทำให้ยากแก่การพัฒนา ก่อให้เกิดปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมราครอบโรงงานอุตสาหกรรม

4.7.2 ปัญหาแผ่นดินทรุด อำเภอเมืองสมุทรปราการ เป็นเขตหนึ่งที่มีอัตราการทรุดตัวของพื้นดินอยู่ในระดับสูง สาเหตุเนื่องมาจากในอดีตน้ำประปาไม่พอใช้ในอำเภอเมือง ทั้งในชุมชนและน้ำใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม จึงมีการขุดบ่อน้ำบาดาลขึ้น โดยเฉพาะในอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีบ่อน้ำบาดาลทั้งหมด 3,529 บ่อ เมื่อสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้มากเข้า ทำให้ปริมาณน้ำใต้ดินมีน้อยลง ประกอบกับแผ่นดินบริเวณนี้เป็นดินอ่อน ชั้นดินแข็งอยู่ลึกจึงทำให้เกิดการทรุดตัวของแผ่นดินซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา พื้นที่ที่มีการทรุดตัวมากที่สุดได้แก่บริเวณตำบลสำโรงเหนือ มีการทรุดตัวมากกว่า 10 เซนติเมตรต่อปี รองลงมาได้แก่ตำบลแพรกษา ตำบลบางปูใหม่ และตำบลท้ายบ้านซึ่งเป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองมีการทรุดตัวอยู่ระหว่าง 5-10 เซนติเมตรต่อปี ปัญหาแผ่นดินทรุดนี้เกิดจากการใช้น้ำบาดาลในพื้นที่นี้มาก และจะทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมด้วย

4.7.3 ปัญหาน้ำท่วมการระบายน้ำไม่ดี เนื่องจากอำเภอเมืองสมุทรปราการ เป็นเมืองที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม อยู่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา และมีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 1 เมตร และในปัจจุบันเกิดปัญหาแผ่นดินทรุดอีกเมื่อน้ำทะเลหนุน จึงทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมขึ้น อำเภอเมืองมีการระบายน้ำโดยแม่น้ำลำคลองซึ่งตื้นเขิน และในเขตเทศบาลไม่มีการวางท่อระบายน้ำที่ดีพอ ลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวทำให้เกิดการระบายน้ำไม่ดีและไม่สะดวกเกิดปัญหาน้ำขังบนถนนและปัญหาอื่น ๆ ตามมา

4.7.4 ปัญหาน้ำเสียในเมืองและในพื้นที่เกษตรกรรม การขยายตัวอย่างรวดเร็วของโรงงานอุตสาหกรรม การเพิ่มประชากรและบ้านพักอาศัยเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดปัญหาน้ำทิ้ง ซึ่งเป็นน้ำเสียจากโรงงานและชุมชน อีกทั้งยังไม่มีบ่อกำจัดน้ำเสียของอำเภอเมือง และการระบายน้ำเสียในอำเภอเมืองส่วนใหญ่ใช้แม่น้ำลำคลอง จึงทำให้น้ำในแม่น้ำลำคลองเน่าเสีย ไม่สามารถนำไปใช้อุปโภคและใช้ในเกษตรกรรมได้เหมือนในอดีตที่ผ่านมา

4.7.5 ปัญหาการบุกรุกพื้นที่เกษตรกรรมและป่าชายเลน บ้านพักอาศัย โรงงานอุตสาหกรรม ได้ขยายตัวเข้าไปในพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ป่าชายเลน เนื่องจากที่ดินมีราคาถูก ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมและป่าชายเลนลดลง การขยายตัวของเมืองทางด้านอุตสาหกรรมและพักอาศัย โดยปราศจากการวางแผนควบคุมทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา โดยเฉพาะปัญหาน้ำเสียและส่งผลกระทบต่อพื้นที่ใกล้เคียงและระบบนิเวศน์วิทยา ประกอบกับแรงงานทางด้านเกษตรกรรมจะถูกดึงดูดเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม จึงทำให้พื้นที่เกษตรกรรมถูกทิ้งร้างกลายเป็นที่ว่าง ซึ่งจะเห็นได้จากบริเวณรอบ ๆ เทศบาลเมืองสมุทรปราการ สุขาภิบาลบางปู และสุขาภิบาลลำโรงเหนือ

4.7.6 ปัญหาชุมชนแออัดและแหล่งเสื่อมโทรม มักจะเกิดขึ้นใกล้กับที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากแรงงานที่อพยพเข้ามาจำนวนมาก ไม่มีที่พักอาศัยเป็นของตนเองและมีรายได้น้อยจึงต้องการที่พักอาศัยที่อยู่ใกล้กับแหล่งงาน เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เจ้าของที่ดินใกล้เคียงกับโรงงาน จึงมีการปลูกบ้านพักอาศัยให้เช่าหรือมีการเช่าที่ดินเพื่อปลูกบ้าน

การสร้างอาคารจะเป็นลักษณะอาคารไม้ เป็นเรือนแถวยาวแบ่งเป็นห้อง ๆ หลังหนึ่งประมาณ 10-20 ห้อง และอยู่ในชอยห่างจากถนนสายหลัก เมื่อมีจำนวนมาก ๆ ประกอบกับสาธารณูปโภคไม่ทั่วถึงและมีการระบายน้ำไม่ดีพอจะก่อให้เกิดน้ำขังขึ้น จะทำให้พื้นที่บริเวณนั้น ๆ กลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรมและชุมชนแออัด ได้แก่ บริเวณกลุ่มโรงงานฟอกหนัง กลุ่ม กม.30 บางเมฆขาว กลุ่มหัวลำพูใกล้นิคมอุตสาหกรรมบางปู เป็นต้น

4.7.7 ปัญหาการจราจรและเส้นทางคมนาคม อำเภอเมืองสมุทรปราการเป็นอำเภอที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ปัญหาการจราจรของกรุงเทพมหานครจะส่งผลกระทบต่อเข้ามาในอำเภอเมืองบริเวณรอยต่อของทั้งสองจังหวัด จะเกิดปัญหาการจราจรขึ้น ซึ่งในแต่ละวันตอนเช้าและเย็นมีประชากรเดินทางเข้าไปทำงานและเรียนในกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก ในช่วงสายถึงบ่ายจะมีรถบรรทุกเดินทางขนส่งวัตถุดิบและสินค้าเข้าออกในพื้นที่นี้ จึงทำให้เกิดปัญหาการจราจรเกิดขึ้น และประกอบกับถนนสายหลักในอำเภอเมือง เช่น ถนนสุขุมวิท เทพารักษ์ ปู่เจ้า

สมิงพราย มีสภาพอยู่ในลักษณะชำรุดทรุดโทรม บางเส้นทางอยู่ระหว่างการก่อสร้างและปรับปรุง กับเชื่อมโองระหว่างถนนยังไม่มีโครงข่ายที่ดี ทำให้การคมนาคมไม่สะดวก และการจราจรติดขัด เป็นอย่างมากในถนนสุขุมวิท เทพารักษ์ ถนนทางรถไฟสายเก่า และถนนปู่เจ้าสมิงพราย

4.7.8 ปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอย เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในเมืองใหญ่ ๆ เสมอ เนื่องจากประชากรที่เพิ่มมากขึ้น การขยายตัวของโรงงานและชุมชนก่อให้เกิดขยะเป็นจำนวนมาก ซึ่งในอำเภอเมืองสมุทรปราการ มีปัญหาเป็นอย่างมาก เนื่องจากรถบรรทุกขยะมีไม่พอกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ทำให้การจัดเก็บขยะไม่ทั่วถึง ในบางบริเวณประชากรก็นำเอาขยะไปทิ้งลงในแม่น้ำลำคลอง ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีก

4.7.9 ปัญหาการขาดแคลนน้ำประปาและน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคและบริโภค สภาพปัจจุบันในอำเภอเมืองแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ไม่สามารถที่จะนำมาใช้อุปโภคและบริโภคได้ จึงมีการขุดบ่อน้ำบาดาลขึ้นก็ไม่เพียงพอและมีปัญหาเรื่องน้ำเค็มและมีคุณภาพไม่ดี จึงต้องใช้น้ำประปาจากการประปานครหลวงส่งเข้ามาใช้ในอำเภอเมือง ในอนาคตการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจะก่อให้เกิดปัญหาเรื่องน้ำใช้ในการบริโภคและอุปโภคของประชาชนและโรงงานอุตสาหกรรม

4.7.10 ปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลภาวะ เป็นปัญหาสำคัญและปัญหาที่เกิดขึ้นกับเมืองอุตสาหกรรม และเมืองใหญ่ทุกเมืองที่ไม่มีการวางแผนการใช้ที่ดิน ปัจจุบันนี้ในอำเภอเมืองสมุทรปราการกำลังประสบกับปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมและมลภาวะที่เป็นพิษอย่างมาก เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมากในอำเภอเมือง ประกอบกิจการหลายประเภท จึงก่อให้เกิดมลภาวะขึ้นในอำเภอเมือง บางแห่งมีสารพิษเหลือจากกระบวนการผลิต ก่อให้เกิดสารพิษตกค้างในอากาศเสียด น้ำเสียด ขยะ กลิ่นและฝุ่นละอองในอากาศ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมและส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และสุขภาพอนามัยของประชาชนเป็นอย่างมาก

จากสภาพของปัญหาในอำเภอเมืองสมุทรปราการ สามารถสรุปปัญหาต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดจากธรรมชาติลักษณะพื้นที่ภูมิประเทศได้แก่ ปัญหาแผ่นดินทรุด น้ำท่วม
2. ปัญหาเกี่ยวกับมนุษย์ทางด้านสภาพพื้นฐานของเมือง ได้แก่ ปัญหาการจราจร การคมนาคมขนส่ง สาธารณูปโภค-สาธารณูปการ การกำจัดขยะและการระบายน้ำ
3. ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ น้ำเสียด มลภาวะเป็นพิษ แหล่งเสื่อมโทรม จะเห็นว่าการขยายตัวของเมือง อุตสาหกรรม และที่พักอาศัย โดยปราศจากการควบคุม ไม่มีการวางแผน จะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นหลายเมืองในประเทศไทย การแก้ปัญหาเหล่านี้ต้องใช้ระยะเวลา งบประมาณ และการวางแผนที่ดี

เพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองในอนาคต และปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น เพื่อประชากร จะได้มีความเป็นอยู่และสุขภาพอนามัยที่ดี

4.8 แนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคต

การศึกษาระบบชุมชนของกองผังภาค สำนักผังเมืองดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 กำหนดบทบาทและหน้าที่ ของอำเภอเมืองสมุทรปราการ โดยให้เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมต่อไปในอนาคต และกำหนดให้เทศบาลเมืองสมุทรปราการ เป็นชุมชนที่มีความสำคัญในระดับจังหวัด เป็นศูนย์กลางการค้า การบริการสังคม การคมนาคมขนส่ง สุขาภิบาลสำโรงเหนือและสุขาภิบาลบางปู เป็นชุมชนอุตสาหกรรมที่ใหญ่ในเขตจังหวัดสมุทรปราการและภูมิภาคของประเทศ และยังทำหน้าที่ เป็นศูนย์กลางการค้าการบริการแก่ประชาชนในเขตอุตสาหกรรมในอนาคตด้วย

จากนโยบายของรัฐ ผลการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ผ่านมา ในระยะแผนพัฒนาฉบับที่ 6 ภาคอุตสาหกรรม ได้มีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการส่งออกของประเทศไทย โดยผลผลิตรวมของประเทศเพิ่มจากร้อยละ 23.5 ในปี พ.ศ. 2529 ของแผนพัฒนาฉบับที่ 6 เป็นร้อยละ 26.0 ในปี พ.ศ. 2534 ปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการขยายตัวสูงเช่นนี้ ได้แก่การขยายตัวของการส่งออกและการลงทุน โดยเฉพาะการผลิตเพื่อส่งออกและการลงทุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เพื่อทดแทนการนำเข้า

แม้ว่าอุตสาหกรรมจะขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่แหล่งที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมยังกระจุกตัวอยู่ในบริเวณกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปริมาณมลพิษอันเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมมีมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งจากแหล่งโรงงานอุตสาหกรรมหนาแน่นเดิม และจากอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ การขาดแคลนบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นมีความรุนแรงของปัญหาสูงขึ้น

แผนพัฒนาฉบับที่ 7 จึงมุ่งเน้นให้มีเป้าหมายและนโยบายที่จะกระจายโรงงานอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ และให้การผลิตภาคอุตสาหกรรมขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ให้อุตสาหกรรมส่งออกมีส่วนในมูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ในปี 2539 โดยกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมาย 6 สาขา คือ อุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมโลหะ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี และอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า

จากลักษณะโครงสร้างของอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการ ที่อาศัยการพึ่งพาและอิทธิพลของกรุงเทพมหานคร ในทางด้านตลาดและวัตถุดิบอีกทั้งการผลิตในภาคอุตสาหกรรมมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจของประเทศ อุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการก็มีความสำคัญและมี

แนวโน้มที่จะพัฒนาขึ้นอย่างแน่นอน

สภาพการใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินระหว่าง พ.ศ. 2527 - พ.ศ. 2532 การของประชากรในท้องถิ่น จำนวนโรงงาน การขยายการประกอบการของอุตสาหกรรมเดิม การอพยพของแรงงานต่างถิ่นเข้ามาทำงานในอำเภอเมือง และข้อจำกัดต่าง ๆ ในการพัฒนาพื้นที่ ทำให้สามารถคาดการณ์แนวโน้มการใช้ที่ดินได้ดังนี้

4.8.1 การใช้ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย เนื่องจากการเพิ่มของประชากรและแรงงาน ในโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น และความได้เปรียบในด้านทำเลที่ตั้งของอำเภอเมืองสมุทรปราการ จะทำให้ความต้องการของพื้นที่พักอาศัยเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะชุมชนเดิมและพื้นที่ว่างใกล้กับโรงงานอุตสาหกรรม รูปแบบของบ้านจัดสรร บ้านเดี่ยว บ้านแฝด ทาวน์เฮาส์จะเกิดขึ้นมาก เพื่อรองรับกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูง ซึ่งจะพบเห็นอยู่บริเวณถนนศรีนครินทร์ ถนนเทพารักษ์ ถนนสุขุมวิท และถนนพหลโยธิน ในตำบลบางเมือง สำโรงเหนือ บางปูใหม่ ท้ายบ้านและแพรกษา รูปแบบที่เป็นอาคารชุด แฟลต อพาร์ทเมนต์และคอนโดมิเนียมที่มีความสูงหลายชั้น เนื่องจากราคาที่ดินสูงมาก ทำให้ลักษณะอาคารเช่นนี้เกิดขึ้นมาก จะพบอยู่บริเวณถนนเทพารักษ์ ถนนวัดด่านสำโรงและซอยสันติคามในตำบลสำโรงเหนือ ถนนศรีนครินทร์ในตำบลบางเมือง ถนนสุขุมวิท ถนนสายลวด ถนนท้ายบ้านในตำบลปากน้ำ ตำบลท้ายบ้าน บริเวณรอบนิคมอุตสาหกรรมบางปูในตำบลบางปูใหม่ซึ่งจะรองรับกลุ่มประชากรที่มีรายได้ปานกลางและรายได้สูง ส่วนผู้มีรายได้ต่ำจะอาศัยอยู่ในลักษณะบ้านเช่า

จะเห็นว่าแนวโน้มของการใช้ที่ดินประเภทที่พักอาศัยจะเพิ่มขึ้นมากและความต้องการของประชาชนมีเพิ่มขึ้นมากด้วย จึงต้องมีการควบคุมในพื้นที่พักอาศัยขยายตัวอยู่ในพื้นที่ที่กำหนดไว้เพื่อรองรับการขยายตัวในอนาคต

4.8.2 การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า จากสถิติของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ(พ.ศ. 2534) พบว่าการเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอเมืองสมุทรปราการจะเพิ่มอยู่ในย่านอุตสาหกรรมเดิม ริมนถนนสุขุมวิทถนนเทพารักษ์และนิคมอุตสาหกรรม ตำบลที่มีการเพิ่มมากได้แก่ ตำบลสำโรงเหนือ ท้ายบ้าน บางปูใหม่ และปากน้ำ ส่วนตำบลบางปู และตำบลบางด้วนมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นน้อย

จากนโยบายของรัฐ ข้อจำกัดด้านสภาพของเมืองและปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อโรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการตัดสินใจที่จะเข้ามาตั้งในพื้นที่ โดยเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และขนาดกลาง ซึ่งมีการลงทุนสูง หรือโรงงานประเภทที่สร้างมล

ภาวะให้กับสิ่งแวดล้อม เช่นประเภทหนังสือ ทรายและพลาสติก เคมีและเคมีภัณฑ์ อาหารและเครื่องดื่ม โรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้คาดว่าในอนาคต มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในอัตราลดลงและจะย้ายไปสู่พื้นที่ใหม่ที่มีการส่งเสริมการลงทุนเช่นบริเวณบางปะกง ฉะเชิงเทราและพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก

อุตสาหกรรมประเภทซ่อมแซมหรือตัดแปลงเครื่องจักรกลและเครื่องยนต์ โลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ วัสดุก่อสร้าง เครื่องใช้ไฟฟ้าและอื่น ๆ ซึ่งเป็นโรงงานขนาดเล็กและเป็นอุตสาหกรรมที่ให้บริการในชุมชน จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นสูงและจะเพิ่มอยู่ในบริเวณย่านอุตสาหกรรมเดิมเป็นพื้นที่ว่างระหว่างโรงงานอุตสาหกรรม อยู่ใกล้กับตัวเมืองเช่นริมถนนเทพารักษ์ ถนนสุขุมวิท ตำบลลำโรงเหนือ ถนนท้ายบ้านตำบลท้ายบ้านและตำบลบางปูใหม่ ซึ่งจะทำให้การใช้พื้นที่อุตสาหกรรมมีความหนาแน่นขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมในบริเวณนิคมอุตสาหกรรมบางปูและริมถนนพุทธราชาในตำบลแพรกษา เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมมาก เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีการปรับปรุงเส้นทาง และการคมนาคมขนส่งให้ดีขึ้นและคาดว่าพื้นที่ดังกล่าวนี้ จะเป็นพื้นที่ที่รองรับการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมและบ้านพักอาศัยต่อไปในอนาคต

4.8.3 การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม พื้นที่พาณิชย์กรรมของอำเภอเมืองที่เห็นเด่นชัดได้แก่ย่านการค้าลำโรงเหนือและย่านการค้าปากน้ำ ซึ่งมีบทบาทให้บริการชุมชนในจังหวัดจากการเพิ่มขึ้นของพื้นที่พักอาศัยและโรงงานอุตสาหกรรม จะทำให้การใช้พื้นที่พาณิชย์กรรมเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในเขตสุขาภิบาลลำโรงเหนือ เทศบาลเมืองสมุทรปราการและบริเวณถนนศรีนครินทร์ ซึ่งมีแนวโน้มว่าพื้นที่พาณิชย์กรรมในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะบริเวณที่ว่างริมถนนสายสำคัญ และถนนซอยที่มีบ้านพักอาศัยเป็นจำนวนมาก รูปแบบอาคารสำนักงานจะมีเพิ่มมากขึ้น

4.8.4 การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม พื้นที่เกษตรกรรมของอำเภอเมือง จะอยู่บริเวณรอบนอกของเมือง ที่เห็นได้ชัด ได้แก่ บริเวณตำบลบางปู ตำบลแพรกษา ตำบลท้ายบ้านบางโปรงและตำบลบางด้วน พื้นที่ป่าชายเลน บริเวณตำบลบางปูและบางปูใหม่ จากการเจริญเติบโตของเมือง การเพิ่มของจำนวนโรงงานและจำนวนประชากรในแต่ละปี ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมถูกบุกรุกเพิ่มขึ้น สถานการณ์สภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลงทำให้ผลผลิตลดลง การเคลื่อนย้ายของแรงงานภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า ทำให้แนวโน้มการใช้ที่ดินประเภทเกษตรกรรมถูกเปลี่ยนไปเป็น การใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ เช่น ประเภทพักอาศัยและอุตสาหกรรม

จากนโยบายของรัฐบาลและแนวโน้มการใช้ที่ดินที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นว่า อำเภอ เมืองสมุทรปราการในอนาคต จะมีบทบาทเป็นเมืองอุตสาหกรรมที่สำคัญต่อไปอีก พื้นที่พักอาศัย พื้นที่อุตสาหกรรมและพื้นที่พาณิชย์กรรมจะขยายตัวเพิ่มขึ้น พื้นที่เกษตรกรรมและที่โล่งว่างจะลดลงอย่างไรก็ตามการเติบโตของพื้นที่อุตสาหกรรมและพักอาศัยของอำเภอเมืองสมุทรปราการยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับ การทรุดตัวของพื้นดิน น้ำท่วม การขาดแคลนน้ำประปา การให้บริการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการไม่เพียงพอ นโยบายของรัฐไม่สนับสนุนการลงทุนอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพและปริมณฑล สภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม มลภาวะเป็นพิษ ซึ่งจะส่งผลต่อการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและพักอาศัยในอนาคตด้วย

4.9 สรุป

วิวัฒนาการของการใช้ที่ดินของอำเภอเมืองสมุทรปราการ ได้รับอิทธิพลจากการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร และการสร้างถนนหนทางทำให้การคมนาคมสะดวกขึ้น ในปี พ.ศ. 2502 รัฐบาลมีนโยบายย้ายโรงงานฟอกหนังออกจากกรุงเทพมหานคร ทำให้มีการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาสู่อำเภอเมืองสมุทรปราการ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินขึ้น และเมืองมีการขยายตัวออกไปตามแนวถนนสายหลักของเมือง

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่เกิดขึ้น พื้นที่เกษตรกรรมจะลดน้อยลง ส่วนพื้นที่อุตสาหกรรมและพักอาศัยจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากการเพิ่มของประชากร โรงงานและแรงงาน ทำให้มีความต้องการในด้านที่พักอาศัย ด้านพาณิชย์กรรม การบริการชุมชนเพิ่มขึ้น ส่วนทางด้านบริการของรัฐ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ มีการขยายตัวอย่างช้า ๆ การใช้ที่ดินทางด้านอุตสาหกรรมตำบลสำโรงเหนือ มีโรงงานมากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็ก เป็นโรงงานประเภทอุตสาหกรรมโลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ และอุตสาหกรรมซ่อมแซมหรือตัดแปลงเครื่องยนต์และเครื่องจักรกล ตำบลบางปูใหม่เป็นตำบลที่มีการเพิ่มของโรงงานมากที่สุด มีการเพิ่มขึ้น 210 โรงงานในระยะ 5 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 ถึงปี พ.ศ. 2532 ส่วนใหญ่เป็นโรงงานประเภทหนึ่งสัตัวและการเพิ่มของโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมบางปู โรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้จะกระจายตัวอยู่ตามแนวถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนสุขุมวิท ถนนเทพารักษ์ และถนนท้ายบ้าน แนวโน้มในอนาคตคาดว่าโรงงานอุตสาหกรรมประเภทซ่อมแซมหรือตัดแปลงเครื่องจักรและเครื่องยนต์ ซึ่งเป็นโรงงานขนาดเล็กจะเพิ่มขึ้นมากที่สุด และเป็นโรงงานที่ให้บริการแก่ชุมชนเมือง ทำให้เกิดปัญหาทางด้านกายภาพของเมือง การกำจัดของเสียที่เกิดขึ้น

การใช้ที่ดินทางด้านที่พักอาศัย มีการเพิ่มขึ้นของบ้านจัดสรรในบริเวณริมถนนศรีนครินทร์ ถนนเทพารักษ์ ถนนสุขุมวิท ในตำบลบางเมือง ลำโพงเหนือ และเขตติดต่อระหว่างอำเภอเมืองกับอำเภอบางพลี ที่พักของแรงงาน จะอยู่บริเวณใกล้กับที่ตั้งของโรงงาน เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ มีการแบ่งห้องให้เช่า ตำบลที่มีการเพิ่มของที่พักอาศัยมากที่สุดได้แก่ ตำบลบางเมืองแนวโน้มในการเพิ่มที่พักอาศัยคาดว่าในตำบลบางเมืองจะมีการเพิ่มพื้นที่มากที่สุด

การเพิ่มขึ้นของประชากร ท่าเลที่ตั้งของอำเภอเมืองสมุทรปราการ ระบบการคมนาคม ความสะดวกในการเข้าถึง ราคาที่ดินสูงขึ้น และสาธารณูปโภคเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและพักอาศัย

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและพักอาศัยที่ขาดการวางแผนควบคุมทางด้านทำเลที่ตั้งและการกำจัดของเสีย ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การใช้ที่ดินไม่เป็นระเบียบ แผ่นดินทรุด น้ำท่วม การระบายน้ำไม่ดี น้ำเน่าเสียในเมืองและพื้นที่เกษตรกรรม การบุกรุกพื้นที่เกษตรกรรมและป่าชายเลน แหล่งเสื่อมโทรม การจราจร และอื่น ๆ และเป็นข้อจำกัดในการเสนอแนวการพัฒนา การแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ต้องใช้ระยะเวลา งบประมาณ และการวางแผนที่ดี เพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองในอนาคตและปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย